

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**EVLİ ÇİFTLERİN DUYGUSAL ZEKA
DÜZEYLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARININ
KARŞILAŞTIRILMASI**

Eser BABA

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Emine DURMUŞ

**İnönü Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliğinin Sosyal Bilimler
Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim Dalı İçin Yazılmasını
Öngördüğü:**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Malatya
(Mart 2010)**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE,

Enstitümüz Psikolojik Danışma ve Rehberlik eğitimi ana bilim dalı Yüksek Lisans öğrencisi Eser BABA tarafından Yrd. Doç. Dr. Emine DURMUŞ danışmanlığında hazırlanan EVLİ ÇİFTLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından Psikolojik Danışma ve Rehberlik eğitimi ana bilim dalı YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan	.....	İmza
Üye	.....	İmza
Üye	.....	İmza
Üye	.....	İmza
Üye	.....	İmza

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../.....

İmza

Akademik Ünvanı, Adı, Soyadı

Enstitü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Yrd. Doç. Dr. Emine Durmuş danışmanlığında yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım EVLİ ÇİFTLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım bütün yapıtların hem metin içinde hem de kaynakçada yöntemine uygun biçimde gösterilenlerden oluştuğunu belirtir, bunu onurumla doğrularım”.

Eser BABA

ÖNSÖZ

Bu araştırmada evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Çalışma süresi boyunca her türlü desteği ve akademik katkıyı sağlayan değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Emine Durmuş'a, yüksek lisans öğrenimim boyunca destek ve katkılarını sunmaktan kaçınmayan Prof. Dr. Mustafa Kılıç'a ve Doç. Dr. Alim Kaya'ya, araştırmanın istatistiksel çözümlmelerini yapan ve istatistik konusunda katkı ve önerilerini sunan Dr. Murat Ellez'e ve Arş. Gör. Serkan Denizli'ye, çalışmalarımnda sürekli beni destekleyerek her türlü yardımı sağlayan Bornova İlçe Milli Eğitim Müdür'ü Nuri Çakıral'a, öğrenim hayatım boyunca beni destekleyen aileme, sevgi, anlayış ve sabırla hep yanımda olan sevgili eşim İmam Baba'ya ve oğlum Umut Basri Baba'ya, yazım kuralları ve noktalama konusundaki düzeltmeleri için ablam Günay Topal'a, anketlerin uygulanması aşamasında zaman ve emeğini harcayan Zuriye Güngör'e, her türlü konuda yardımlarını ve desteklerini esirgemeyen çalışma arkadaşlarıma ve düzenlenmesi aşamasında zamanını ve emeğini esirgemeyen Özgür Bülent Çelik'e teşekkürlerimi sunarım.

Eser BABA

EVLİ ÇİFTLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Eser BABA

İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikolojik Danışma ve Rehberlik
Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi: Mart-2010

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Emine DURMUŞ

ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER

Bu araştırmanın amacı, evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumlarını karşılaştırmalı olarak incelemektir.

Araştırmanın örneklemi, İzmir, İstanbul, Malatya ve Erzurum illerinde yaşayan 220 evli çiftten oluşmaktadır.

Veri toplama aracı olarak Acar tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Bar-On Duygusal Zeka Yeteneği Ölçeği ve Kabakçı ve arkadaşları tarafından uyarlaması yapılan Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın analizlerinde tek yönlü varyans analizi, t-testi ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinin cinsiyete ve öğrenim durumuna göre farklılık göstermediği, buna karşılık; evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinin, gelir seviyelerine ve evlilik yıllarına göre farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin cinsiyete, gelir seviyelerine ve evlilik yıllarına göre farklılık gösterdiği, buna karşılık; öğrenim durumuna göre farklılık göstermediği tespit edilmiş ve evli çiftlerin duygusal zeka

düzeyi ve evlilik uyumlarının cinsiyete göre; genel ruh durumu alt boyutunda farklılaştığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Evlilik, Duygusal zeka, Evlilik Uyumu

THE COMPARISON OF EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS AND MARITAL ADJUSTMENTS OF COUPLES

Universty of İnönü Graduate School of Social Sciences Department of Pscyhological
Counseling and Guidance

Supervisor: Assistant Prof. Dr. Emine DURMUŞ

ABSTRACT AND KEY WORDS

The aim of this research is to compare the emotional intelligence levels and marital adjustments of couples.

The sample of the research is formed by 220 spouses who live in İzmir, İstanbul, Malatya and Erzurum.

The Emotional Quotient Inventory and Birtchnell Spouse Evaluation Inventory have been used as a data collection instruments. Research data has been analyzed by using SPSS; One-Way Anova, t-test, multiple regression analysis.

As a result of the research; there is no significant difference between the level of emotional intelligence and the gender of couples. However it is obtained that the level of emotional intelligence shows significant difference according to the level of education, the level of income and the length of marriage.

In addition, it is found that the level of marital adjustment indicates significant difference due to the gender, the level of income and the length of marriage, but in contrary, there is no significant difference that due to the educational levels, and also the level of emotional intelligence and the level of marital adjustment of the spouses indicate significant difference at the sub-dimensions of the general mood due to their gender.

Key Words: Marriage, Emotional Intelligence, Marital Adjustment

EVLİ ÇİFTLERİN DUYGUSAL ZEKA DÜZEYLERİ İLE EVLİLİK UYUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Eser BABA

İÇİNDEKİLER

Onay Sayfası	1
Onur Sözü	2
Önsöz	3
Özet ve Anahtar Kelimeler	4
Abstract and Keywords	5
İçindekiler	6
Tablolar Dizelgesi	8
BÖLÜM 1	
GİRİŞ	
1.1. Problem Durumu	11
1.2. Amaç ve Önem	14
1.3. Problem Cümlesi	18
1.4. Alt Problemler	18
1.5. Sayıtlılar	19
1.6. Sınırlılıklar	19
1.7. Tanımlar	19
1.7.1. Duygu Nedir?	19
1.7.2. Evlilik Nedir?	20
1.7.3. Duygusal Zeka Nedir?	20
1.7.4. Evlilik Uyumu Nedir?	20
BÖLÜM 2	
İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR	
2.1. Evlilik Yaşamında Duyguların Yeri	21
2.2. Zeka ve Duygusal Zeka	24

2.3. Duygusal zeka ve Önemi	26
2.3.1. Duygusal Zeka Modelleri	30
2.3.1.1. Salovey ve Mayer'in Duygusal Zeka Düzeyi	30
2.3.1.2. Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli	31
2.3.1.3. Bar-on'un Duygusal Zeka Modeli	31
2.3.1.4. Cooper ve Sawaf'ın Duygusal Zeka Modeli	34
2.3.1.5. Hipps ve Dulewicz'in Duygusal Zeka Modeli	35
2.3.2. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	35
2.3.3. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	41
2.4. Evlilik ve Evlilikte Duygusal Zekanın Yeri	46
2.5. Evlilik Uyumunda Duygusal Zekanın Rolü	51
2.5.1. Evlilik Uyumuna İle İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar	54
2.5.2. Evlilik Uyumuna İle İlgili Yurt dışında Yapılmış Araştırmalar	61
BÖLÜM 3	
YÖNTEM	
3.1. Araştırma Modeli	67
3.2. Evren ve Örneklem	67
3.3. Veri Toplama Araçları	69
3.3.1. Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği	69
3.3.2. Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği	70
3.4. Verilerin Değerlendirilmesi	72
3.5. Veri Çözümleme Teknikleri	72
BÖLÜM 4	
BULGULAR	
4.1. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular	74
4.2. Evli Çiftlerin Öğrenim Düzeylerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular ..	75
4.3. Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular	78
4.4. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular	82
4.5. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular	85
4.6. Evli Çiftlerin Öğrenim Düzeylerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular ...	86
4.7. Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular	87

4.8. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular	88
4.9. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Uyumlarını Yordama Gücüne Ait Bulgular	90
4.10. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Uyumlarını Yordama Gücüne Ait Bulgular	92
Bölüm 5	
Tartışma Ve Yorum	
5.1 Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi	95
5.2 Evli Çiftlerin Eğitim Düzeylerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi	96
5.3 Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi	97
5.4 Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi	99
5.5 Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi	100
5.6 Evli Çiftlerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi	101
5.7 Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi	101
5.8 Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi	102
5.9 Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Uyumlarını Yordama Gücünün İncelenmesi	103
5.10 Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Uyumlarını Yordama Gücünün İncelenmesi	104
BÖLÜM 6	
SONUÇ VE ÖNERİLER	
6.1. Sonuç	106
6.2. Öneriler	107
EKLER	109
KAYNAKÇA	120

TABLO LİSTESİ

1-Örneklemin Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Dağılımı	68
2- Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular	74
3- Evli Çiftlerin Eğitim Düzeylerine Göre Duygusal Zeka Alanlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	76
4- Evli Çiftlerin Eğitim Seviyelerine Göre Duygusal Zeka Alanlarına Ait ANOVA Sonuçları	77
5- Evli Çiftlerin Eğitim Seviyelerine Göre Duygusal Zeka Alanlarına Ait ANOVA Sonuçları	79
6- Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Duygusal Zeka Alanlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	80
7- Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Alanlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	83
8- Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Alanlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	84
9- Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyumlarına Ait Bağımsız Örneklem İçin <i>T</i> -Testi Analizi Sonuçları	85
10- Evli Çiftlerin Eğitim Seviyelerine Göre Evlilik Uyumlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	86
11- Evli Çiftlerin Eğitim Seviyelerine Göre Evlilik Uyumlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	86
12- Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyumlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	87
13- Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyumlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	88
14- Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyumlarına Ait Betimsel İstatistik Sonuçları	89
15- Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyumlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	89
16- Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Alanlarının Evlilik Uyumlarını	9

Yordama Gücüne Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonucu	90
17- Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Alanlarının Evlilik Uyumlarnını	93
Yordama Gücüne Ait Çoklu Regresyon Analizi Sonucu	

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya konu olan problem durumu açıklanmış, sınırlılıklar belirtilmiş ve araştırmayla ilgili temel kavramlar ile araştırmanın gerekçesi ve önemi açıklanmıştır.

1.1. Problem Durumu

Evlilik; iki kişinin oluşturduğu, toplumun temel taşı olan ailenin oluşması için ilk temellerin atıldığı, eşler arasında ekonomik, sosyal ve cinsel açıdan paylaşımların yer aldığı bir kurumdur. Onur (1997, 132)'a göre evlilik bekârlık rollerinden evli çift rollerine geçişi gösterir. Bu yeni rol, çiftin birbiri ile kendi ana babaları ile diğer çiftlerle ve bir bütün olarak toplumla olan ilişkilerini etkiler.

Hızla gelişen ve değişen dünyada, eşlerin birbirlerini anlamaları, birlikte vakit geçirmeleri, hayatı paylaşarak mutlu ve uyumlu birer çift dolayısıyla bir aile olmaları zorlaşmaktadır. Oysaki, geleceğimizin teminatı olan çocukların zorlukları ve engelleri aşabilmeleri, güçlü bireyler olarak yetişebilmeleri, sağlıklı ve mutlu olabilmeleri için huzurlu, mutlu ve uyumlu evliliklerin var olduğu ailelerde büyümeleri gerekmektedir.

Evliliğin sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve eşlerin evlilikten sağladıkları doyumun artması, eşler arasındaki uyumun yüksek olmasına bağlıdır. Bir evlilikte; eşler arasındaki iletişimin iyi olması, eşlerin birbirlerini anlamaları, birbirlerine değer vermeleri, ortak paylaşılan zamanların fazla olması, evdeki işlerin ve sıkıntıların eşler arasında paylaşılması, evlilik uyumunu arttıran unsurlardır.

Evlilikte evlilik uyumu yüksekse evlilik kurumu da başarılı bir şekilde yürütülür. Evlilik kurumunun sağlıklı ve başarılı bir şekilde devam etmesinde; eşlerin ekonomik, yönetsel, psiko-sosyal olarak evliliklerinin her alanında başarılı ve uyumlu olmaları büyük önem taşır (Şener, Terzioğlu, 2002, 2).

Terry ve Kottman (1995) sağlıklı ailelerdeki çiftlerin uyumlu evlilikleri olduğunu ifade etmişler ve eşler arasındaki etkili iletişimin, destek ve onayın, aile ile

ilgili görev ve sorumlulukları çiftlerin birlikte paylaşmalarının, birbirlerine karşılıklı saygı duymalarının ve değer vermelerinin, aileye ekonomik anlamda katkıda bulunmalarının ve eşlerin bir meslek sahibi olmalarının evliliği önemli ölçüde etkilediğini belirtmişlerdir.

Eşler arasındaki uyumu arttıran en önemli unsur; eşler arasındaki sağlıklı etkileşimdir. Eşlerde duygusal anlamda huzursuzluk varsa; bu durum stresin artmasına ve problem çözme davranışında gerilemeye neden olur. Bunun sonucu olarak da eşler arasında öfke, düşmanlık, üzüntü, yetersiz iletişim ve duygusal anlamda paylaşım azlığı meydana gelir (Fowers, 1990).

Duygusal anlamda paylaşımın az olması eşlerin bir süre sonra birbirlerine yabancılaşmalarına neden olur. Oysaki, evlilikte önemli olan eşlerin birbirlerini anlayabilmeleri, birbirlerinin duygu ve düşüncelerini hissedebilmeleridir. Bunu da yapabilmenin yolu eşlerin birbirlerine karşı empati kurabilmelerinden geçer. Eşler duygusal anlamda birbirlerini anladıkları, birbirleri gibi hissetmeye başladıkları oranda anlaşmazlıkların üstesinden gelirler. Bu sayede birbirlerini yargılayıp, acımasızca eleştirmek yerine, birbirlerinin duygularını anlamaya çalışırlar.

Bireyin kendine ve başkalarına ait duyguları doğru şekilde algılayıp değerlendirmesi ve ifade etmesi, bu duygular arasında ayırım yapıp, elde ettiği bilgileri düşünce süreçlerinde ve davranışlarında kullanması ile ilgili olan yetenek duygusal zekadır. Duygusal zeka bireyin özel yaşamını belirlemede IQ kadar önemlidir (Acar, 2002, 54).

Duygusal zeka, bireyin kendi çevresinde kişilerarası etkinlik sağlamasında duygulardan bir rehber olarak yararlanma yeteneğidir. Duygusal zeka düzeyi yüksek bireylerin iletişim tarzları gözlemlendiğinde, sosyal çevrelerinin pek çok üyesiyle iletişim kurarken, pozitif yaklaşımlar ile kazan-kazan stratejilerinden yararlandıkları, hem kendileri hem de karşı taraf açısından pozitif sonuçlar elde ettikleri görülmektedir. Bu tür bireyler, etraflarında adeta manyetik bir duygusal çekim alanı yaratmakta ve duygusal destek yapıları ile sosyal ilişki ağının kurulması ve yayılmasında kaynak rolü oynamaktadırlar. Duygusal zeka düzeyi yüksek olan bireyler; çevrelerinde agresif olma, öfke, kin gibi davranışsal problemleri en aza indirgeyen, diğerlerinin duygularını hesaba katan, güvenilen birey profili sergilemektedir. Tersine yani duygusal zeka düzeyleri düşük bireyler ise ilişkilerinde

farkında olmadan kendi sosyal alanları içindeki diğer bireylerin sıkılmalarına ve kendilerinden uzaklaşmalarına sebep olacak biçimde, duygusal itme alanı oluşturmaktadırlar (Kunnanatt, 2004, akt. Yaylacı, 2006, 189).

Duygusal zeka; bir kişinin kendi ya da başkalarının hislerini ve duygularını yansıtabilme, onları ayırt edebilme ve kişinin düşüncesi ve eyleminde bu bilginin kullanılmasıdır (Moller, 2000, 269).

Duygusal zeka; duyguların gücünü; insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneğidir (Cooper ve Sawaf, 2000, 12). Martinez'in yapmış olduğu duygusal zeka tanımı ise; "Bireyin kavranamayan becerilerini, yeteneklerini, çevresel istekler ve baskılara karşı başa çıkma özelliklerini düzenlemesi" şeklinde olmuştur (Yüksel, 2006,13). Duygusal zekanın gerisindeki temel fikir, başarının ve mutluluğun zihinsel zekadan çok duygusal zekaya dayanmasıdır. Duygusal zeka, kişisel ve sosyal becerilerin bir birleşimidir. Bu birleşim, öz bilinci, öz denetimi, güdülenmeyi, sabrı, empatiyi ve karşılıklı doyurucu ilişkileri oluşturma becerilerini kapsamaktadır (Cherniss, 2002). Karşılıklı iletişimin, anlayışın, hoşgörünün, problem çözebilmenin, stresle başa çıkabilme becerilerinin yoğun olarak kullanıldığı evlilik ilişkisinde geliştirilebilen zeka alanı olan duygusal zekanın önemli bir etkisinin olduğu düşünülebilir. Duygusal zekanın alt boyutları değerlendirildiğinde kişisel beceriler alt boyutu; kişinin hayattan ne beklediğinin farkında olmasını, duygu ve davranışlarını kontrol edebilme becerisini sağlarken, kişilerarası beceriler alt boyutu özel yaşamında ve iş yaşamında olumlu iletişim kurmasını, stresle başa çıkma alt boyutu, zor durumların üstesinden gelebilmesini ve sağlıklı kararlar almasını, uyumluluk alt boyutu ise değişen koşullarla daha kolay uyumunu sağlar.

Duygusal zeka ve evlilik uyumu arasındaki ilişkinin bilinmesi, mutlu, uyumlu, hepsinden önemlisi sağlıklı evliliklerin sürdürülmesinde etkili olabileceği düşünüldüğünden bu araştırmanın psikolojik danışma ve rehberlik alanına katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Bu noktada evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri ile duygusal zeka düzeyleri karşılaştırılarak incelenmiştir.

1.2. Amaç ve Önem

İnsan yaşamında iki önemli karar vardır ki, bu kararlar büyük oranda yaşamının yönünü belirler. Bunlar; eş seçimi ve iş seçimidir. İnsanlar evlenerek nesillerinin devamını sağlarlar ve duygusal, cinsel, ekonomik anlamdaki ihtiyaçlarını karşılarlar. Evlilik toplumda var olan en eski kurumlardan biridir. Evlilik kurumu zaman içerisinde değişikliğe uğramış, geçmişte daha geleneksel bir yapıya sahipken, zamanla modern yaşamın ihtiyacını karşılayacak duruma dönüşmüştür. Bu değişim bazı alanlarda evli çiftlerin hayatına olumlu şekilde yansırken, bazı alanlarda da olumsuz yansımaları olmuştur. Olumsuzluklardan biri; eşler arasındaki çatışma ve uyumsuzluk olarak hayata yansımış ve bu yansımadan aile içindeki çocuklarda kendi yaşantılarında mutsuz ve başarısız olarak etkilenmişlerdir. Dönmezer (2003, 19), çocukların, karşılaşılabilecekleri sorunlarla başa çıkma yollarını, aileden ve özellikle ana babadan öğrendiklerini, ruhsal yönden, sağlıklı ya da olumsuz bir kişilik geliştirmelerinin, büyük ölçüde ana baba tutumlarına bağlı olduğunu belirtmektedir. Bu anlamda bakıldığında çocuğun eşler arasındaki uyumun yüksek olduğu sağlıklı bir aile ortamında büyümesi büyük önem taşımaktadır.

İnsanın doğası gereği evlilikte kadın ve erkek arasındaki uyum eskiden beri önemli bir sorun olmakla beraber günümüzde uzmanların ilgilenmesi gereken bir durum haline gelmiştir. Çünkü; eşler arasındaki uyumsuzluklar sadece o evliliğin dağılmasına zemin hazırlamakla kalmamakta, aynı zamanda sosyal bir sorumluluk olarak tüm toplumu ilgilendirmektedir (Burgess,Cottrell, 1998). İçinde yaşadığı toplumun işleyişine olumlu bir biçimde katılabilmek için, ailenin de belirli bir yapısının ve işleyiş biçiminin olması gerekir. Aile sadece iki kişinin bir araya gelmesiyle oluşan bir kurum değildir. Her şeyden önce bu iki kişinin birbirine uyması, ailenin sürekliliği için zorunludur (Sayın, 1990).

Ailede birlik ve beraberliğin oluşabilmesi için eşler arasında; iletişim, değer ve amaçlar, karar verme, evle ilgili faaliyetlerin yürütülme biçimi, yakın akraba ilişkileri, zorunlu etkinlikler dışında kalan serbest zamanın değerlendirilmesi, gelir idaresi v.b. ekonomik, yönetsel ve psikososyal konularda anlaşmaya varılmalı ve uyum sağlanmalıdır, aksi takdirde ailenin işleyişinde, birlik ve beraberliğin sağlanmasında aksaklıklar söz konusu olabilir. Ailede anlaşmazlık, duygusal yıkım

ve çözümler sonucunda boşanmalar meydana gelebilir (Bilen, 1983). Bu bağlamda Tuik verilerine göre 2007 yılında 94 219 çift boşanırken 2008 yılında bu sayı 99 663'e yükselmiştir.

Kişilerin birbirlerini anlamaları, empati kurabilmeleri, bir ilişkiyi olumlu anlamda yönlendirebilmeleri evlilikte ilişkilerin sağlıklı yürüyebilmesi açısından son derece önemlidir. Bu ilişkiyi sağlıklı ya da sağlıklı anlamda yürütecek olan eşlerdir. Eşlerin arasındaki bu ilişki bir sistemler bütünü olan aile içindeki diğer üyeleri de etkilemektedir. Bu nedenle eşler arasındaki ilişkinin olumlu anlamda geliştirilmesi, eşlerin yeterliliklerinin artırılması, mutlu ve başarılı ebeveynler yaratacaktır. Bu da olumlu bir aile ortamında çocukların daha iyi yetişmelerine imkan sağlayacaktır. Çocuklar, aile içerisinde ebeveynlerinin sergilediği davranış örneklerini model alarak öğrenmektedirler. Eğer aile içerisinde olumsuzluk varsa, çocuklar bu olumsuz modelleri benimseyerek davranışlarına yansıtacaklardır. Bilen (1983), uyumsuz evliliklerin kuşaklar yoluyla mutsuz ve uyumsuz evliliklere yol açtığını, evlilik ile ilgili olumsuz duygu ve yargıların uyumsuz çiftlerin çocuklarına da geçtiğini uyumsuz ve başarısız evliliklerin zincirleme sürüp gitmesine neden olduğunu belirtmektedir. Bu durum da ailelerden meydana gelen toplumun yapısını ve gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.

Eşler arasındaki uyumun yüksek olmasının, çocukların yaşamın her alanında başarılı olabilmeleri için önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir. Yeşilyaprak (2000), eğitim kademesinde ebeveynleri tanımının, onlarla iyi ilişkiler kurmanın çocuğun gelişimi ve uyumu açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışma, psikolojik danışmanlara yardımcı olabilecek sonuçların elde edilmesi ve bu sonuçlar doğrultusunda çiftlerin ilişkilerine yönelik uygulamaların yapılması için önemli ve gerekli görülmektedir.

Her birey kendine özgüdür. Diğer bir deyişle bireysel farklılıklara sahiptir. Her birey; yetiştiği aile ortamının özelliklerini ve anne babasından gördüğü davranış modellerini yansıtır. Okul ortamında öğrencilerin başarılı olmalarını sağlamak için, onları çok iyi tanımalı ve yetiştikleri ortam hakkında bilgi sahibi olmamız gerekir. Bu nedenle psikolojik danışmanların yaptıkları çalışmalar kapsamında ebeveynlerle ilgili bilgi sağlayabilmesi ve bu bilgiler doğrultusunda öğrencilere yardım edebilmesi

açısından ailelerin içinde bulunduğu kültürel koşulların incelenmesi önemli görülmektedir.

Açık, etkili ve nitelikli iletişim, evlilik başarısını ve mutluluğunu pozitif yönde etkiler. İletişim evliliğin başarısında pek çok faktörle ilişkili ve sorunların çözümünde pek çoğundan daha da önemlidir. Örneğin; para ile ilgili evlilik sorunlarında sorunun kaynağı çoğu zaman paranın yetersizliği değil, ekonomik sıkıntı karşısında eşlerin sıkıntının üstesinden nasıl geldiği ve sıkıntıyı nasıl paylaştığı ile ilgilidir. Bu da ancak, iyi ve etkili bir iletişimle sağlanabilir. Birçok araştırma, her iki eşin de iletişim konusunda başarılı ve istekli olduğu evliliklerin büyük ölçüde mutlu, iletişim konusundaki eksikliğin ise mutsuz evliliklerde ortak nokta olduğunu göstermektedir. Mutlu çiftlerin birbirleriyle çeşitli konular ve olaylar hakkında daha çok konuştukları, birbirlerini daha iyi anladıkları, kelimelerin altında yatan duygu ve ifadeleri daha iyi sezindikleri, problem çözme yöntemleri ve karar verme süreçlerinde daha başarılı oldukları görülmektedir (Şener, Terzioğlu, 2002, 4). Mutlu ve uyumlu bir evlilik her şeyden önce sağlıklı ve yeterli bir iletişim ve eşlerin bundan sağladıkları doyumla gerçekleşir. Evliliğin kalitesi ve uyumun artırılması konusundaki önemli noktalardan biri eşlerden her ikisini de hoşnut eden iletişim türleri ve düzeyi üzerinde eşlerin anlaşmaları, fikir birliğine varmaları ve memnuniyet duymalarıdır. Eşlerin duygu ve düşüncelerin paylaşımından memnun olma durumlarına göre evlilik uyum puan ortalamaları incelendiğinde de; genel bir eğilim olarak iletişim düzeyinden memnuniyet derecesi arttıkça gerek kadın gerekse erkeklerin evlilik uyum puan ortalamaları artmaktadır (Şener, Terzioğlu, 2002, 134).

Evlilik kanun önünde pekiştirildikten sonra, evlilik sürecinde birden fazla boyut kendini gösterir. Bunlar; evliliğin sosyal boyutu, evliliğin kuralları, evlilikteki roller ve evliliğin duygusal boyutudur. Evlilik terapilerine başvuran çiftlerde, en çok rastlanan sorunların başında, eşler arasındaki iletişim sorunu ve bu iletişimsizlikten doğan problemler gelmektedir. İşte bu noktada duygusal zeka çok önemlidir. Washington Üniversitesinden psikolog John Gottman tarafından yönetilen bir laboratuarda çiftlerin konuşmaları videoya çekilmiş, sonra işin temelindeki gizli duygusal akımları ortaya çıkarmak için saatler alan mikro analizler yapılmıştır. Bir çifti boşanmaya götürebilecek çatlakların bu şekilde çizilen haritası, evliliğin

sürmesinde duygusal zekanın hayati rolünü ikna edici biçimde göstermektedir (Goleman,1996, 173).

Duygusal zeka, diğerlerinin duygu, gereksinim, ve problemlerini anlama, onları önemseyerek iletişim kurma (Bridge,2003,12) ve aynı zamanda da kişinin kendi duygularını ifade edebilme becerisidir. Bu açıdan baktığımızda evliliklerde duygusal zekanın varlığı, evlilik uyumunu son derece olumlu etkilemektedir. Duygusal zekanın yeterince gelişmemiş olması kişilerarası ilişkilerde özellikle de evli çiftler arasındaki ilişkilerde sorunların çıkmasına neden olmaktadır (Gotmann, 1993). Duygusal öğrenme sürecine bağlı olarak kadın ve erkekte duygusal anlamda farklı özellikler gelişir. Kadınlar sözlü ifadelerin altında yatan duygusal mesajları almada ve kendini ifade etmede erkeklerden daha iyi duruma gelirken erkekler incinebilirlik, korku, hayal kırıklığı ile ilgili duygularını sınırlamakta ustalaşırlar. Erkekler ilişkilerinde her şeyi daha pozitif görürken, bir kadının erkeğin yüzündeki üzgün ifadeye karşı duyarlılığı, erkeklerin bir kadının yüz ifadesindeki üzüntüye karşı olan duyarlılığından fazladır (Gottman, 1993). Bu durum da eşler arasında farklı düşüncelerin ve kırgınlıkların yerleşmesine yol açarak evliliklerin önemli sarsıntılar geçirmesine neden olur.

Duygusal zeka gelişimi açısından çocuğun yetiştiği aile ortamı çok önemlidir. Aile yaşamı, duygusal süreçlerin deneyimlendiği ve durumlardan derslerin çıkarıldığı ilk ortamlardır. Bu duygusal dersler sadece ana-babanın çocuklarına doğrudan söyledikleri ve yaptıkları ile değil, kendi hislerini ifade edişleriyle ve aralarındaki etkileşim modeliyle de verilir (Goleman, 1996). Çocuğun yaşamındaki önemli kişiler; çocuğun belirli ihtiyacını, duygusunu, amacını fark etmezler, kabul etmezler ya da bunlara uygun tepkiler vermezlerse, utanma duygusu çocuğun bu ihtiyaç, duygu ya da istekten vazgeçerek geri çekilmesine yol açar. Eğer bu durum sık tekrarlanır ya da yeterince travmatik olursa, çocuk bu ihtiyaç, istek ya da amaçtan utanmayı içselleştirir. İçselleştirilmiş yoğun utanma duygusu kişinin diğerleriyle empati kurmasını, yakın ilişkilerde bulunmasını engelleyici bir faktördür. Bu tür kişiler duygularının farkına varmakta, ne zaman kendilerini açmalarının uygun olacağı, konusunda eşinin duygu ve isteklerini fark etmede, çatışmalarla yüzleşmek ve çözmekte, kendi ve eşinin kısıtlılıklarını tolere etmekte önemli derecede zorluk çekerler (Tuğrul, 1999).

Yeni iletişim teknolojileri ile çok uzak yerlerin birbirine çok yakınlaştığı, iletişimin ucuzlayıp kolaylaştığı bu dönemde tüm bu olanaklara karşın insanların kendini ifade etmede ve birbirini anlamada yaşadığı güçlükler gündelik yaşamımızda varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Zekanın sıcak ve soyut boyutunu oluşturan duygusal zeka, tercihlerimizi, kararlarımızı ve performansımızı etkileyen önemli bir boyuttur. Düşüncelerin duygular yoluyla daha akılcı kullanımı, diğer bir deyişle duygu ve aklın etkili birlikteliği yoluyla oluşan uyumun bireyin yaşamını kolaylaştıracağı kuşkusuzdur. Çünkü; kendimizi ve başkalarını mutlu edemediğimiz sürece ne kadar akıllı olduğumuzun bir anlamı yoktur (Yaylacı, 2007). Sağlıklı mutlu evliliklerin yalnızca akılla yapılamayacağı, iyi bir duygu ve akıl işbirliğine ihtiyaç duyulduğundan hareketle bu araştırmada çiftler arasındaki duygusal zeka uyumu ve evlilik uyumlarını incelemek hedeflenmiştir.

Evlilik konusu ülkemizde psikolojik danışma alanında yer alan kavramlardan biridir. Evlilik ve aile danışması dersi bazı üniversitelerin lisans ve yüksek lisans programlarında yer almaktadır. Bu alan PDR'nin gelişme potansiyeli en yüksek alanlarından birisidir. Bu alanda kendini geliştirmiş olan psikolojik danışmanlar, evliliklerinde problem yaşayan çiftlere aile ve evlilik danışmanlığı yapabilirler. Bu nedenle bu araştırmada elde edilecek olan verilerin alandaki uygulayıcılara ulaştırılması ve onların kullanımına sunulması önemli görülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi

Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyumları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.4. Alt Problemler

1. Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri cinsiyete göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

2. Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri öğrenim durumlarına göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

3. Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri gelir durumlarına göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

4. Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri evlilik yıllarına göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

5. Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri cinsiyete göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

6. Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri öğrenim durumlarına göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

7. Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri gelir durumlarına göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

8. Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri evlilik yıllarına göre önemli farklılıklar göstermekte midir?

9. Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri evlilik uyumlarını cinsiyetlerine göre önemli düzeyde yordamakta mıdır?

10. Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların evlilik yıllarına göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

1.5. Sınırlılıklar

1. Araştırma evreni İzmir, İstanbul, Malatya ve Erzurum illerinde yaşayan evli çiftlerle sınırlıdır.

2. Araştırma Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği ve Birtchnell Eş Değerlendirme ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Bu bölümde tezde kullanılan “duygu”, “duygusal zeka”, “evlilik” ve “evlilik uyumu” kavramlarının tanımlarına yer verilmiştir.

Duygu: Davranışsal olarak derin uykudan yüksek gerilime kadar değişebilen genel uyarılmışlık hali olarak tanımladığımız heyecan, nelere erişmek ve nelerden kaçmak istediğimizi belirleyen yönlendirici ve güdüleyici bir kuvvet” olarak ifade edilmektedir (Ersanlı, 2003, 53).

Evlilik: Kurumlaşmış bir yol, bir ilişkiler sistemi, bir kadınla bir erkeği “ karı-koca” olarak birbirine bağlayan, doğacak çocuklara belli bir statü sağlayan, toplumsal yönden “devletin” kontrol hak ve yetkisi bulunan yasal bir ilişki biçimidir (Özgüven, 2001, 6).

Evlilik Uyumu: Evlilikteki önemli konularda kadın ve erkeğin fikir birliği içerisinde olması, ortak ilgi ve değerlere sahip olması ve evliliklerine dair çok az şikayete sahip olmaları veya hiç şikayete sahip olmamalarıdır (Kaya, 2003, 82).

Duygusal Zeka : Duyguların gücünü ve hızlı algılayışını; insan enerjisi, bilgisi, ilişkileri ve etkisinin bir kaynağı olarak duyumsama, anlama ve etkin bir biçimde kullanma yeteneğidir (Goleman,1999).

BÖLÜM 2

İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın temel kavramları ilgili araştırmalar ışığında ele alınmıştır.

2.1. Evlilik Yaşamında Duyguların Yeri

Duygular; olaylar karşısında bizim dışarıdan gözlenebilen davranışlarımıza yön veren, dolaylı da olsa bizim ilişkilerimizi, hareketlerimizi, kısacası yaşantımızı yönlendiren dışa vurum tepkileridir.

Duygular, elle tutulmayan soyut varlıklar olarak kabul edildiğinden, niteledikleri düşüncelerin somut içerikleriyle aynı sahneyi paylaşmaya uygun görülmezler. Oysa, duygular içsel rehberlerdir, başkalarından sinyallere yanıt vererek iletişim kurması için bireye yol gösterirler. Dahası; geleneksel bilimin görüşünün tersine, duygular da en az diğer algılar kadar bilişseldir (Damasio, 1999, 11).

Duygularımız; düşünmek ve planlamak, uzak bir hedefe hazırlanmayı devam ettirmek, sorunları çözmek gibi yeteneklerimizi engellediği ya da güçlendirdiği ölçüde doğuştan gelen zihinsel yeteneklerimizi kullanma kapasitemizin sınırlarını çizerek, hayatta neler yapabileceğimizi belirler. Yaptığımız işe, heves ve keyifle motive olduğumuz ölçüde bizi başarıya ulaştırır (Güllüce, 2006). Sosyal ortamda duygu; mantıklı olmak için gereklidir. Duygular; insanların belirsizlikle yüzleşmelerine, uzun vadeli hedefler belirlemelerine, çeşitli alternatifler arasından seçim yapabilmelerine ve gelecekle ilgili kimi tahminler yapabilmelerine imkan sağlar (Damasio, 1994, 315). Duygu ile ilgili pek çok tanım, duyguların farklı özelliklerine işaret etmektedirler. Bu tanımlardan bazılarını aşağıda yer verilmiştir. Cevizci'ye (1999, 268), göre duygu, duyduğumuz, duyumsadığımız her şey; Robinson'a (2003, 166), göre, güçlü fizyolojik tepkiler doğuran yoğun hislenme durumu; Turgut'a (1993,46), göre, algının kavramsallaşması ya da yaşantıya girmesi; Dökmen'e (2001,107), göre ise duygu fenomenal alan içindeki istekler, heyecan uyandıran iç yaşantıların adıdır.

Tanımlardan da anlaşılacağı gibi duygular bazen içgüdüsel eğilimler, bazen fizyolojik tepkiler doğuran duygulanma durumları ve bazen de iç yaşantılar olarak ele alınmaktadır (Budak, 2000, 125). Ekman (1992), her duygunun bedeni birbirinden farklı tepkilere hazırlamakta; hayatın içinde tekrarlanan güçlüklerle baş edebilecek şekilde kişileri yönlendirmekte olduğunu iddia etmektedir. Bu anlamda günlük yaşamda bedenimiz; öfke, korku, mutluluk, sevgi, şaşkınlık, tiksinti, üzüntü duygularının her birine farklı tepkiler verir. Toktamışoğlu (2003,15), duygularımızdan etkilenen bu tepkiler; kararlarımızda, liderlik stilimizde, iletişimimizde, yaratıcılık ve olumlu düşünmede bizi yönlendirir. Duygularımız aracılığıyla verdiğimiz sinyaller yaratıcı ruhumuzu ateşler, ilişkilerimizde ve iletişimimizde başarılı olmamızı sağlar, bizi güvenilir kılar ve olumlu bir yaşama bizi yönlendirir. Duygular insanın hayatla uyum ve uyumsuzluklarının önemli etmenleri arasındadır (Baymur, 1990, 73). Duygular kimliği oluştururlar ve içimize ışık saçan ve yankılanan bir enerji kaynağı olarak dağılırlar. Bu enerji duygu, düşünce ve etkileşimin ileticisi ve kanıtlayıcısıdır. Bu kesintisiz ilişkiler hem iş yaşamını (Cooper, 1997), hem de günlük yaşantımızı ve günlük yaşantımız içerisinde yer alan; arkadaşlık ilişkileri, iş yaşamı, hepsinden önemlisi aile yaşantısı ve evlilik ilişkilerini de etkiler. Eğer çiftler evliliklerinde zorluk yaşıyorlarsa, bu çiftlerin duyguları; incinme, öfke, hayal kırıklığı, yalnızlık ve dışlanmışlık şeklinde, eğer çiftler evliliklerinde huzur yaşıyorlarsa, duyguları; mutluluk, tatmin, başarı ve bağlılık duygusu olarak ilişkilerine yansır.

Duygusal iletişimin %90'ı sözsüz olarak beden dili ile gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle kişilerin beden dilinin farkında olması kendilerini tanımalarında ve iletişimlerini yönlendirmelerinde önemli bir role sahiptir. Hem kendilerinin hem de karşısındaki kişilerin beden dilinde somutlaşan gerçek duygularını anlamak duyarlılık gerektirir. Bu duyarlılığı geliştirmiş kişiler, işlerinde başarılı, aile hayatlarında mutlu ve sosyal yaşamda aranılır olmaktadır (Baltaş ve Baltaş, 2002, 159). Duygular kişilerarası ilişkilerin etkinliğini ve gelişmesini sağlamaktadırlar. Empati becerisinin temelinde duygular yer almaktadır (Cooper ve Sawaf, 2000). Bu anlamda duygular bizim ilişkilerimizi şekillendirmektedir (Yaylacı, 2006). Başkalarının duygularını anlama, kendi duygularımızın farkında olma son derece önemlidir. Duygusal halleri hissedebilmesi yani duygularının farkında olması, kişiye

çevresiyle etkileşimlerinin geçmişine dayanan bir tepki esnekliği yaratır (Damasio, 1999, 139). Duygularımızı tanır, hatalı yönlerimizi açık yüreklilikle kabul edebilecek kadar dürüst olabilirsek kendimizi ve duygularımızı çok daha iyi denetleyebiliriz.

Duyguların farkına varmak kadar onları ifade edebilmek de önemlidir. Duyguları açamamanın bireysel gelişme ve başarı eksikliğine, kısıtlı ilişkiler kurmaya, acı çekmeye, yorgunluktan ülsere kadar değişen psikosomatik belirtilere yol açabileceği, hatta depresyonu başlatmada önemli rolü olduğu belirtilmektedir (Bozkurt, 1989, Akt. Öksüz, 2001, 44). Görüldüğü gibi, duyguların farkında olmak, onları kabul edebilmek ve gerektiğinde duygularını açabilecek cesarete ve yetiye sahip olmak, sağlıklı bir evlilik ve sağlıklı bir yaşam sürdürebilmenin temel koşulları arasında yer almaktadır (Bender, 2006, 9). Baruch ve Miller'a göre (1993, 69-88) özellikle evlilikte eşlerin birbirlerinin duygularını anlamaları ve duygularını ifade etmeleri sağlıklı bir evlilik ilişkisi açısından büyük önem taşımaktadır. Duyguları içe gömmek ve onların gizli yollarla dışa vurmalarına fırsat yaratmak, eşler arasında farklı sorunlara sebep olur. Bir süre sonra, eşlerin birbirlerine ilgisi azalır, cinsel ilişkiden kaçınma davranışı oluşur, reddedilen eşin sevgisi azalır ve bu ilişkiye yansımaya başlar. Mutlu evliliklere bakıldığında ise çiftlerin birbirlerine karşı hissettikleri duyguları saklamadan dile getirdikleri görülür. Duyguların açıkça ifade edilmesi eşlerin birbirlerini daha iyi anlamalarına ve tanımalarına fırsat verdiği için evlilik ilişkisinde önem taşımaktadır. Duygularımızı açıkladıktan sonra hepimiz olumlu ya da olumsuz bu tür duygulara sahip olduğumuzu anlayıp bizi benimseyecek bir eşin varlığına ihtiyaç duyarız. Bu açıdan evlilikte eşlerin birbirlerinin duygularını anlamaları yargılamadan dinlemeleri, empati yapabilmeleri önemlidir. Duyguların ortaya konması ve anlayışla karşılanması, olumsuz duygu sahibi kişinin davranışlarını olumluya çevirmesi bakımından da önemlidir. En iyi anlaşılan çiftlerde bile eşler aynı duygulara sahip değildir. Herkesin duyguları kendine göredir ve çoğu zaman diğer eşin duygularıyla çatışır. Çiftler bunun olağan olduğunu kabul ederlerse evlilikteki fırtınalar daha kolay atlatılır. Daha mutlu ve sorunsuz evlilikler olur.

Bu açıdan duyguların ifade edilmesine engel olunmaması aksine duyguların ifadesinde destekleyici bir tavır içerisinde olunmasının dolaylı olarak da olsa duygusal zekanın geliştirilmesi açısından büyük önem taşıdığı düşünülmektedir.

2.2. Zeka ve Duygusal Zeka

Zeka, bilim adamlarının belirli tip davranışları açıklamada kullandıkları kavramsal bir varlık ya da güç olarak belirtilebilir (Eripek, 2005, 82). Günümüzde zeka; çok yönlü, fonksiyonel ve kültürel olarak da tanımlanmaya başlanmıştır. Bazı psikologlar zekayı bilişsel, bazıları duygusal ve kişisel özellikler açısından tanımlarken, bazıları da çevreye uyuma yeterlilikleri açısından tanımlamıştır. Bu tanımlardan bazıları aşağıda verilmiştir. Sternberg (1997), zekayı “çevreyi seçmek, onu biçimlendirmek ve ona uyum sağlamak için gerekli olan zihinsel yetenekler; Mayer ve Ciarrochi (2001, 262), ise zekayı tam öğrenme kapasitesi ve soyut düşünme için kişinin çevreye uyumu olarak tanımlamışlardır. Zeka ile ilgili tanımlar incelendiğinde ilk zamanlarda; “öğrenme gücü, anlama, akıl yürütme kapasitesi, daha sonraları ise bireyin çevreye uyumu” olarak tanımlandığı görülür (Titrek, 2007, 4). İnsan zekası diğer canlıların zekasından çok daha üstündür. Zeka, insana mantık yürütebilme yetisi sağlamaktadır. İnsan bu sayede neden-sonuç ilişkilerini saptayabilmekte ve kendi bilgilerine dayanarak genellemeler yapabilmektedir. Yeni fikirler, düşünceler de insan zekasının ürünüdürler. İnsan, zekasını farklı iklim koşullarına, mekan koşullarına ve diğer çevresel faktörlere uymak için kullanmaktadır. Bu yönüyle zeka insanın çevre koşullarına uyumunu sağlayan bir araçtır (Herbert, Hicks,1979, 162).

Thorndike zekânın, birçok düşünsel yeteneğin bileşiminden meydana geldiğini savunmuştur. Thorndike zekâyı, mekanik sosyal ve soyut zekâ olmak üzere üçe ayırarak inceler. Soyut zekâ, sayı ve sözcükleri oluşturan sembolleri, sosyal zekâ insanları anlama ve onlarla iyi ilişkiler kurabilmeyi, mekanik zekâ ise çeşitli araç, gereç ve makineleri anlama ve kullanma yeteneğini ifade eder (Bacanlı, 1999, 84). Zekâyı ilk kez kuramsal düzeyde inceleyen psikolog Guilford’dur. Guilford’un geliştirdiği zekâ testi, insanın bilişsel sisteminin yapısal bütünlüğü olduğu ve süreçlerle ilgili işlemlerin bireyden bireye farklılık gösterdiği görüşüne dayanır. Guilford zihin yapısını incelemiş ve zihinsel becerileri; işlemler, ürünler ve içerik olarak üç boyutta ele almıştır. Bilişsel işlemler; eski bilgileri tanıyarak, yenilerini bulabilme ya da eski ve yeni bilgiler arasında ilişki kurabilme yeterliliklerini

kapsamaktadır. Ancak düşünmenin karmaşık ve çok soyut olması nedeniyle zihin yapısına ilişkin ayrıntıları açıklamada yeterli olmamıştır (Topses, 2003, 61).

Gardner ise 80’li yıllardan başlayarak geliştirdiği, günümüz çağdaş psikoloji literatüründe özgün yeri olan, günümüzde de önemini koruyarak gelişmekte olan bir kuram olan çoklu zekâ kuramı kavramını ortaya koymuştur. Çoklu zekâ kuramı insanlar arasında var olan zeki olanlar ve zeki olmayanlar şeklindeki geleneksel sıralamaya ve zekâ düzeyinin değiştirilemeyeceğine ilişkin yaklaşımlara şiddetle karşı çıkar. Zekânın tek etmenle açıklanamayacağını ve insanlarda var olan çeşitli yeteneklerin birer zekâ alanı olduğunu savunur (Topses, 2003, 62).

Piaget ise zekâyı uyum süreci olarak görür. Uyum, organizma-çevre etkileşiminde denge demektir. Her etkinliğin amacı dengeye ulaşmaktır. Organizma ile çevre arasında hiçbir zaman tam ve sürekli bir denge kurulmazsa da tüm çabalar daima ona dönüktür. Her dengesizlik halinde birey, dengeyi yeniden kurmak için etkinlikte bulunur (Başaran,1969, 77).

Uyum sağlamanın asimilasyon ve akomodasyon olarak nitelendirilen iki yönü vardır. Asimilasyon içe alma, sindirme ve organizmaya katılma durumunu ifade etmektedir. Birey, bu şekilde nesnelere, davranışları, düşünceleri içine almakta, akomodasyon ile dışa dönük bir durumda özümlediği duruma uygun davranmaktadır. Özümleme ile uyuma arasında sağlanan etkili bir düzenleme dengelemeyi oluşturmakta ve düşük düzeydeki bir denge halinden daha üst düzeyde bir denge durumuna doğru ilerlemeye gelişim denilmektedir. Piaget’e göre zeka, bebeklikten başlamakta ergenliğe kadar belli bir sıra içinde gelişmektedir (Akboy, 2005, 119).

20. yüzyılın son çeyreğinde, zeka konusundaki tartışmalara bakıldığında eğitimcilerin zekâyı “öğrenebilme yeteneği” olarak gördükleri, psikologların ise bireyin çevresine uyum gücü ile zekâ düzeyi arasında önemli bir ilişki bulunduğu görüşünü benimsedikleri söylenebilir. Ancak yaşamdaki başarı ve mutluluğun sadece okulda yüksek notları almakla sağlanamadığı gerçeğini gören uzmanlar giderek zekânın “sosyal alandaki yetenekler” ve son olarak da “duygusal alandaki yetenekleri” de kapsamı gerektiğini kabul etmişlerdir. İşte “duygusal zekâ” böyle bir süreçte 1990’larda gündemimize girmiştir (Yeşilyaprak, Durmuş, 2007).

Sayıları gittikçe artan bir grup psikolog ise eski IQ tanımının kısıtlı dil ve matematik becerileri alanında kaldığını ve IQ testlerinde başarılı olmanın en dolaysız biçimde, kişinin ancak bir öğrenci ya da bir öğretim üyesi olarak başarısını gösterdiğini, ancak hayat yolları akademik dünyadan ayrıldıkça bu tahmin yeteneğinin de zayıfladığını kabul etmişlerdir. Bu psikologlar, zekayı daha geniş ele alarak, hayatta başarılı olmak için gereken şeyler ışığında yeniden tanımlamaya çalışmışlardır. Bu yöndeki araştırmalar da kişisel ya da duygusal zekanın ne denli hayati öneme sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır (Goleman, 1995, 60-61).

2.3. Duygusal Zeka ve Önemi

Toplumda bazı kişiler, akademik olarak çok başarılı gibi görünse de, bu kişilerin, kişisel ve toplumsal uyum sorunları yaşayan, özellikle iletişim bağlamında gerekli beceriyi sergileyemeyen, yorumlama ve anlamlandırma sıkıntıları çeken, huzursuz ve dengesiz davranışlar sergilediklerini görürüz. Bu durumda özellikle insan davranışıyla ilgili olan bilimler açısından bazı şeyleri yeniden gözden geçirmek ve sorgulamak kaçınılmaz olmuştur. Böylece insan beyni de yeni araştırmaların odak noktası olmuş ve zeka, insan beyninin işleyişiyle ilgili elde edilen yeni bilgilerin yorumlanmasıyla, yeniden değerlendirilir hale gelmiştir (Yılmaz, 2003,22).

Bu konu ilk olarak, 1920’li yıllarda Thorndike tarafından ele alınmıştır. Thorndike ve bu konuda çalışma yapan bilim adamları zekanın insanları başarıya götüren tek etmen olmadığını çalışmaları sonucunda ortaya koymuşlardır. (Wechsler, 1958, 26). 20. yüzyılın başlarında yapılan bu çalışmalar sonradan unutulmuştur. Daha sonra çoklu zeka ile ilgili araştırmaların yapılmaya başlanmasıyla konu tekrar gündeme oturtulmuştur. Gardner’a kadar genellikle zeka, tek yönlü, sabit, ölçülebilir ve gerçek hayattan soyutlanarak ele alınmıştır. Fakat; Gardner zekanın tanımını yeterli bulmayarak, zeka ile ilgili farklı görüşler ortaya koymuştur (Yılmaz, 2003, 23, 24). Gardner çoklu zeka kuramıyla kişilerdeki zekanın tek yönlü olamayacağı düşüncesini getirmiştir.

Duygusal zeka teriminin ne olduğunu gerçek anlamda ilk açıklayanlar ise, Peter Salovey ve John Mayer’dir. 1990 yılında Harvard Üniversitesi’nden psikolog Peter Salovey ve New Hampshire Üniversitesi’nden John Mayer “Emotional

İntelligence” ile ilgili iki tane makale yayımlamışlardır. Bu profesörler, insanların duygusal alandaki yetilerini bilimsel olarak ölçmeyi denemişlerdir. Elde ettikleri bulgular, bazı insanların diğerlerine göre; kendi duygularını tanımlamada, başkalarının duygularının farkında olmada, duygusal konularda ve problem çözmeye daha iyi olabileceğini ortaya koymuştur (<http://www.duygusalzeka.org>). Salovey ve Mayer duygusal zekayı sosyal zekanın bir türü olarak kabul etmiş ve duygusal zekayı kendisinin ve başkalarının hislerini gözleyip düzenleyebilmek; hisleri düşünce ve eyleme kılavuzluk edecek şekilde kullanabilmek olarak tanımlamışlardır (Salovey ve Mayer; akt. Yeşilyaprak, 1999).

Bunu izleyen dönemde konuyla ilgili bilimsel incelemeler yapılmaya ve konu akademik platformlarda tartışılmaya başlanmıştır. 1995 yılına gelindiğinde Daniel Goleman’ın çıkardığı “ Duygusal Zeka, Neden IQ’ dan Önemlidir? ” kitabıyla beraber duygusal zeka kavramı kamuoyunun da ilgisini çekmiş ve sosyal bir trend olarak da yayılmaya başlamıştır (Çakar ve Arbak, 2004, 25). Bu sebeple de duygusal zeka kavramı son yıllarda önem verilen bir kavram olmuştur. Çünkü; hayatta başarı ve mutluluğun sağlanabilmesinde, belirli bir IQ düzeyinin yanı sıra, bireylerin duygusal zekaya da sahip olmaları gerekmektedir. Duygusal zekası yüksek olan bireyler, aile ve sosyal çevrelerinde iyi ilişkiler kurabilen, evlilik hayatında daha mutlu olabilen, başarıyı daha kolay yakalayabilen, daha fazla üreten, iş hayatında daha başarılı olan bireylerdir. Duygusal zeka, öncelikle bireylerin kendi duygularının farkında olmalarını ve kendi duygularını yönetebilmelerini sağlayan, bunun yanında, empati kurabilme, işe odaklanabilme, kendine hakim olabilme ve özgüven duygusunu geliştirme olanağı sağlayan bir kavramdır

Bridge (2003, 12) duygusal zekayı kendi duygu ve yeteneklerini tanıma, bu duygu ve yetenekleri kabul ederek yenilerine, daha iyilerine açık olma, kendine ve işine ait hedeflere istekle ve başarıyla kilitlenme, diğerlerinin duygu, gereksinim ve problemlerini anlama, onları önemseyerek iletişim kurma; Greenleaf (2003, 16), duyguları, duygusal ve entelektüel büyümeyi geliştirecek biçimde düzenleme yeteneği; Ericson kişiliğin çeşitli yönlerini başarılı bir şekilde bütünleştirme yeteneği (James 1997, 221); Baltaş (2006, 7) ise başkalarının neyi istediklerini, neye ihtiyaç duyduklarını, güçlü ve zayıf yanlarını duygularını değerlendirerek

anlayabilmek, stresle başa çıkabilmek ve insanların çevrelerinde görmek istedikleri gibi biri olmak için gerekli bir yetkinlik olarak tanımlamaktadır.

Kısacası duygusal zeka; bireyin kendi duygularını anlayabilmesini ve bunu uygun şekilde ifade etmesini, başkalarının duygularını anlamasını, çevresindeki insanlarla iyi iletişim kurabilmesini, zor durumların üstesinden gelmesini sağlayan, dolayısıyla da iş, sosyal ve aile hayatında iyi ilişkiler kurarak mutlu ve başarılı olmasını sağlayan bir yetenekler bütünüdür. “Herkes kızabilir, bu kolaydır. Ancak doğru insana, doğru ölçüde, doğru zamanda, doğru nedenle ve doğru şekilde kızmak, işte bu kolay değildir” diyen Aristo, aslında o dönemde duygusal zekanın özelliklerinden bahsettiğini bilmiyordu. Aristo’nun da değindiği gibi duygusal zeka; kendimizi tanımamızı, duygularımızı idare etmemizi ve bu sayede doğru zamanda doğru yerde harekete geçmemizi ve başkalarının duygularını anlayarak onlarla olumlu ilişkiler kurmamızı sağlar.

Savaş sanatı adlı kitabında Sun-Tzu (2000), duygusal zekanın önemini şöyle özetlemektedir:

“Diğerlerini kontrol edenler kuvvetli olabilirler ama kendini kontrol edebilen çok daha güçlüdür. Duygularından arınmış sakin, serinkanlı, kayıtsız savaşçı kazanır; hırslı talih avcısı değil. Dövüş ustası olanlar öfkelenmezler, kazanma ustası olanlar korkmazlar. Dolayısıyla akıllılar dövüşmeden önce kazanır, cahiller kazanmak için dövüşür. Hem kendini hem de karşısındakini tanıyan asla tehlikeye düşmez, kendini tanıyıp da karşısındakini tanımayanın kazanma olasılığı yarı yarıyadır, ne kendini ne de karşısındakini tanımayanlar ise her muharebeyi yitireceklerdir (Sun-Tzu, 2000, 55). Duygusal zeka kavramı, bireyin başarısını büyük ölçüde belirleyen bir beceriler bütünü olarak ele alınmaktadır. “Başarı” sözü ile kastedilen ise, yalnızca statü, kariyer veya zenginlik değildir. Bireyin kendisini iyi hissetmesi, başkalarıyla ilişkileri, yaşamdan keyif alıp almadığı, yaşamın niteliğinden memnun olup olmadığı, yaşamda başarıyı belirleyen faktörler olarak ön plana çıkmaktadır (Doğan, 2005,114). Bu anlamda duygusal zeka, evlilik ilişkilerinde de önemli rol oynamaktadır. Erkekler evlilikle ilgili fazla iyimserlerdir. Kadınlar ise sorunlu noktalara daha duyarlıdırlar. Evliliklerle ilgili araştırmada, erkeklerin ilişkilerindeki hemen her şeyi cinsellik, mali durum, kadınlarla ilişkiler, birbirlerini ne kadar iyi dinledikleri, hatalarının önem derecesi gibi eşlerine oranla daha toz pembe görmekte

oldukları, ortaya çıkmıştır. Örneğin, kadınların bir erkeğin yüzündeki üzgün ifadeye karşı duyarlılığı, erkeklerin bir kadının yüz ifadesindeki üzüntüye karşı duyarlılığından daha fazladır. Cinsiyetler arasındaki bu duygusallık farkı çiftlerin her yakın ilişkide kaçınılmaz şekilde ortaya çıkan şikayet konularını ve anlaşmazlıkları halletmesi bakımından önemlidir. Eğer eşlerden birinde ya da ikisinde birden, duygusal zeka yetersizlikleri varsa, evlilikte çatlakların oluşma olasılığı artar (Goleman, 1999, 171, 172).

Duygusal zeka, evlilikte olduğu gibi yaşamın diğer alanlarında da karşılaşılan güçlüklerin üstesinden gelmek anlamında önem taşımaktadır. Bazı kişiler, belli görevleri büyük bir kolaylık ve ustalıkla yerine getirirken, diğerleri bunu basit bir şekilde yapamaz. Bu hayatta karşılaşılan zorluklarla ilgili bir durumdur. Kimileri çok iyi satranç oynarken, kimileri de satranç taşlarını nasıl hareket ettirecekleri konusunda problem yaşamaktadırlar. İnsanların bir kısmı sadece merhaba derken bile sıkıntı çekerken, diğer kısmı son derece iyi bir konuşmacıdır. Satranç oyunu ve müthiş konuşmacılar olmasa da hayat devam eder, fakat böyle bir hayat çok yetersiz ve kalitesiz olacaktır (Yan, 2008).

Duygusal yetenek sahibi, kendi duygularını tanıyan ve idare edebilen, başkalarının duygularını okuyup onlarla etkili bir şekilde başa çıkabilen kişiler hayatın her alanında gerek yakın ilişkilerde, gerekse kuruluş içi politik ilişkilerde başarıyı belirleyen sözsüz kuralları kavrama becerisinde avantajlıdırlar. İyi gelişmiş duygusal becerilere sahip kişiler, yaşamlarını daha doyumlu ve etkili bir şekilde sürdürerek, kendi verimliliklerini besleyecek zihinsel alışkanlıkları kazanabilirler (Goleman, 1995). İş hayatında üstün performans göstermeyi sağlayan yetkinlikler, bilişsel yeteneklerin ötesinde duygusal yetkinliklerdir. Yüksek performans gösterenlere bakıldığında, bunların duygusal zekası yüksek ya da teknik bilgisi çok olanlar değil, iş arkadaşlarıyla sağlıklı iletişim kurabilen, ekip çalışmasına yatkın, duygusal açıdan olgun kişiler olduğu görülmektedir. Duygusal zekası yüksek olan kişilerin sahip olduğu özelliklere bakıldığında; kendi beden dilini kontrol edebilen, başkalarının beden diline duyarlı olan, empati gösterebilen, uzlaşmaya dayalı sinerjik ilişki kurabilen, insanlarla olumlu ilişkiler içerisinde olan, başkalarını hesaba katan, yüksek duygusal enerji sahibi, çalışmaya adanmış olan, değişime istek duyan, olumsuz duygularla ve stresle başa çıkabilen, kararlı kişiler oldukları görülür.

(Batlaş, 2006). Öğrenilebilir bir takım becerilerden oluşan EQ bireyin yaşı ilerledikçe gelişebilmektedir. İlerleyen yaşlarıyla birlikte bireylerin toplumsal ilişkileri ve çevrelerindeki olayları daha dengeli değerlendirmeye başladıkları, daha uyumlu, daha kontrollü ve genel olarak etkin iletişim kurabildikleri belirtilmektedir (Gürsoy, 2005,59). Bu durum ise duygusal zekanın geliştirilmesi konusunu gündeme taşımıştır. Duygusal zeka, bireyin çevresiyle kurduğu iletişim, yaşantılar ve bu yaşantılardan aldığı geri bildirimler sonucu gelişmektedir. Duygusal zekanın gelişimi, herhangi bir yaşla sınırlı olmayıp, hızı değişik düzeylerde de olsa ömür boyu devam eden bir süreçtir (Ersanlı, 2003). Eğer bireylerin duygusal zekası geliştirilirse, toplumsal yaşamın kalitesinin yükselebileceği, boşanmaların azalabileceği ve eğitim alanında bireylerin daha başarılı olacakları düşünülmektedir.

2.3.1. Duygusal Zeka Modelleri

Bu bölümde Duygusal zekayı açıklayan modellerin içeriklerine yer verilmiştir.

2.3.1.1. Salovey ve Mayer'in Duygusal Zeka Modeli

Salovey ve Mayer duygusal zekanın zihinsel yetenekler modeli adını verdikleri bu modelde duyguların birbirleriyle ve düşünce ile etkileşiminin zihinsel süreçlerde gerçekleştiğini savunmuşlardır. Bu model zekanın içsel yapısı ve bunun bireyin yaşamına yansımaları konusunda bilgi vermektedir. Mayer ve Salovey oluşturdukları bu modelin duygusal yeterlilik olarak isimlendirebileceklerini fakat çerçevelerini zeka üzerine olan tarihsel literatüre bağlamak için zeka kavramını seçtiklerini belirtmişlerdir. Kurdukları model Gardner'ın kişisel zeka kavramıyla benzeşmektedir. Mayer ve Salovey'in modeli bir yetenek modelidir. Mutluluk, sıcaklık gibi yeteneğe dayanmayan faktörler modelde yer almamaktadır. Bu yaklaşım yeteneğe dayalı olmayan faktörlerin önemli olduğunu kabul etmekle beraber bunların duygusal zekadan bağımsız olduklarını varsaymaktadır. Mayer ve Salovey modeli bu yanı sıra karma modellerden ayrılmaktadır (Akbaş, 2006). Mayer ve Salovey bu modelde duygusal zekayı dört boyutta ele almışlardır. Birinci boyut, duyguları algılama ve tanımlama, ikinci boyut; duyguları düşüncede kaynaştırma, üçüncü

boyut; duyguları anlama, dördüncü boyut ise duyguları kontrol etmedir (Mayer ve diğerleri, 2000). Bu dört boyut birbirleriyle ilişkili olarak yorumlanabilmektedir. Bu özelliklerle dilsel zeka farklı olmalarına rağmen, aralarında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu modelde sözü edilen duygusal beceriler yaşa bağlı olarak gelişim göstermektedirler (Aysel, 2006). Salovey ve Mayer yaklaşık 12 yıllık süreç içinde duygusal zeka kavramını ortaya çıkarmakla yetinmemiş bu konuda pek çok çalışma yapmış ve ölçekler geliştirmişlerdir. Diğer duygusal zeka modelleri onların temel varsayımlarından yola çıktığı için kurdukları model duygusal zeka modellerinin temelidir (Çakar ve Arbak, 2005, 35).

2.3.1.2. Goleman'ın Duygusal Zeka Modeli

Mayer ve Salovey modeli temel alınarak Goleman tarafından oluşturulan duygusal zeka modeli; Kişinin kendi duygularının farkında olması, kişinin kendi duygularını yönetebilmesi, empati, sosyal beceriler olmak üzere beş alt boyuttan oluşmaktadır. Goleman'ın modeli zihinsel yetenekleri ve diğer özellikleri içeren karma bir modeldir. Daniel Goleman “İş Başında Duygusal Zeka” adlı kitabında duygusal zekayı kişinin kendisinin ve başkalarının hislerini tanıma, kendini motive etme, içindeki ve ilişkilerindeki duyguları iyi yönetme yetisi olarak tanımlamaktadır (Goleman, 1998, 33). Goleman, Mayer ve Salovey'in modelini temel alarak oluşturduğu duygusal zeka modelini beş başlık altında toplamaktadır.

1. Özbilinç: Kendini tanıma, bir duyguyu oluşurken fark edebilme, duygusal zekanın temelidir. Duygularını tanıyan kişiler, hayatlarını daha iyi idare ederler. Kiminle evleneceğinden, hangi işe gireceğine kadar kişisel karar gerektiren konularda düşündüklerinden çok emindirler.

2. Duyguları İdare Edebilmek: Duyguları uygun şekilde idare yeteneği, özbilinç temeli üzerinde gelişir. Bu yeteneği zayıf olan kişiler, sürekli huzursuzlukla mücadele ederken, bu yeteneği güçlü olan kişiler ise, hayatın tatsız sürprizleriyle ve terslikleriyle karşılaştıktan sonra kendilerini daha kolay toparlayabilmektedirler.

3. Kendini Harekete Geçirmek: Duyguları bir amaç doğrultusunda toparlayabilmek, dikkat edebilme, kendini harekete geçirebilme, kendine hakim olabilme ve yaratıcılık için gereklidir.

4. Başkalarının Duygularını Anlamak: Duygusal öz bilinç temeli üzerinde diğer bir yetenek olan empati, insanlarla ilişkide temel beceridir. Empatik kişiler başkalarının neye ihtiyacı olduğunu, ne istediğini gösteren belli belirsiz sosyal sinyallere karşı daha duyarlıdır.

5. İlişkileri Yürütebilmek: İlişki sanatı, büyük ölçüde, başkalarının duygularını idare etme becerisidir. Bu becerilerini çok geliştirmiş kişiler, insanlarla sürtüşmesiz bir etkileşim sürdürmeye dayalı, her alanda başarılı, parlak bir yaşam sürdürürler (Goleman, 1995, 61-62).

2.3.1.3. Bar-on'un Duygusal Zeka Modeli

Bar-on duygusal zekayı, bireyin çevresinden gelen baskı ve taleplerle başarılı bir şekilde baş edebilmesinde bireye yardımcı olacak, kişisel, duygusal ve sosyal yeterlilik ve beceriler dizini şeklinde tanımlamaktadır (Acar, 2001). Reuven Bar-on, duygusal zekayı ölçen ilk kişidir (Shelly, Brown, 2004, 1006), Bar-on' un modeli hem kişisel hem de kişilerarası yetenekleri ifade etmekte duygusal ve sosyal yeteneklerin düzenlenmesine odaklanmaktadır. Bar-On duygusal zeka modelini beş temel alan ve on beş bileşene göre kategorize etmiştir. Bar-On'un duygusal ve sosyal zeka modelinde beş ana bölümde on beş bileşene göre özetlenmektedir (Bar-On, 1997a, 19-25).

1. Kişisel Beceriler: Bu kapasite iç irademizi tanımlar, Kendimizi nasıl iyi tanıdığımızı, nasıl iyi hissettiğimizi, duygularımızla aramızın nasıl olduğunu tanımlar.

a). Farkındalık: Kişinin kendi tutum ve davranışlarının farkında olması, kendini anlaması, kabul etmesi ve kendine saygı duyması.

b). Duygusal Bilinç: İnsanın kendi duygularını bilmesi, tanıması ve birbirinden ayırt edebilme yeteneği.

c). Bağımsızlık: Düşüncede ve eylemde kişinin kendini yönetme ve kontrol etme yeteneği ve duygusal bağımlılıktan uzak kalmak.

d). Kendini Gerçekleştirme: Birinin potansiyel yeteneklerini gerçekleştirebilmesi.

2. Kişiler Arası Yetiler: Bu yeti, başkalarını nasıl anladığımızı, onlarla nasıl ilişkide bulunduğumuzu tanımlıyor.

a). Empati: Başkalarının duygularının farkında olmak, anlamak ve takdir etmek yetisi, insanların neyi neden yaptığına hassas olmak.

b). Sosyal Sorumluluk: Sosyal olarak sorumlulukla davranmak ve sosyal grup içinde yapıcı ve işbirlikçi olmak.

c). Kişilerarası İlişkiler: Duygusal yakınlık, samimiyet ve etkilenme ile karakterize olan karşılıklı tatminkar ilişkileri kurma ve devam ettirme yetisi.

3. Uyum Sağlama: Bu kapasite sorunsal durumlarla ilişkide esnek olmayı, çevresel isteklerle ve başarıyla baş edebilmeyi tanımlar.

a). Gerçeklik Testi: Duygusal olarak yaşanmış olanla, subjektif olarak varolan arasındaki farkı anlama yetisi.

b). Esneklik: Birinin duygularını düşüncelerini ve inançlarını değişen durumlara ve şartlara göre ayarlayabilme yetisi.

c). Problem Çözme: Sorunları belirleme, tanıma-tanımlama ve etkili çözümler bulma yetisi.

4. Stres Yönetimi:

a). Strese dayanıklılık: Stresle aktif ve pozitif olarak baş edebilme.

b). Tepkilerini kontrol: Birinin duygularını düzenleme yetisi ve bir baskıya karşı koyabilme ve/veya erteleyebilme yetisi.

5. Genel Ruh Durumu: Bu bölge, kişinin hayattan zevk alabilmesini tanımlar ve hayattan memnun olma ile ilgilidir.

a). İyimserlik: Hayata parlak tarafından bakabilme ve zor durumlarda bile pozitif tavrı koyabilme yetisi.

b). Mutluluk: Kendi ile ve başkalarıyla mutlu olabilmek, hayattan tat ve zevk almak ve eğlenmek.

Bar-on' a (1997) göre, söz konusu boyutlar eğitim, terapi gibi çeşitli tekniklerle zaman içerisinde geliştirilebilir. Bar-on duygusal zekanın sadece duyguların farkında olmaktan ibaret olmadığını, yaşamda mutlu olmayı sağlayan farklı öğeleri de içerdiğini savunmuştur. Bu yüzden de kendi duygusal zeka modelinin diğer modellerden daha kapsamlı olduğunu belirtmiştir. Bar-On' un duygusal zeka modeli; duygusal ve sosyal zekayı kapsamakta olan bir modeldir. Bar-on temel olarak bilişsel

olmayan zeka faktörlerine yoğunlaşmıştır (Mayer ve diğerleri, 2000, 67). Bar-on duygusal zeka modelinde, bazı insanların duygusal açıdan neden daha iyi durumda olduğunu ve bazı bireylerin hayatın içinde diğerlerinden daha başarılı olduğunu belirlemeye çalışmıştır. Bar-on'un duygusal zeka modeli, duygusal zeka ve sosyal zeka modellerini kapsamaktadır ve temel olarak, temel olmayan zeka faktörlerine yoğunlaşmıştır. Bar-on'un kuramsal çalışması zihinsel yeteneklerle, zihinsel yeteneklerden ayrı kabul edilen bazı özellikleri birleştirdiği için karma bir modeldir. Bar-on'un bazı duygusal zeka bileşenleri zihinsel yetenekleri (duygusal öz farkındalık ve problem çözme vb.), bazı bileşenleri de kişilik özelliklerini (uyumluluk ve iyimserlik vb.) nitelendirmektedir (Mayer ve diğerleri, akt. Güllüce, 2006, 61).

2.3.1.4. Cooper ve Sawaf'ın Duygusal Zeka Modeli

Cooper ve Sawaf, duygusal zekayı dört köşe taşı adını verdikleri modelle açıklamışlar ve dört köşe taşını da duyguları öğrenmek, duygusal zindelik, duygusal derinlik ve duygusal simya olarak tanımlamışlardır.

Duyguları Öğrenmek: Kişinin duygusal potansiyelinin farkında olması ve bunu ilişkilerde değerlendirmesi üzerine kuruludur.

Duygusal Zindelik: Zindelik kavramının fiziksel alanda olduğu gibi duygusal açıdan da gerekli bir kavram olması ile ilgilidir.

Duygusal Derinlik: Kişinin içsel amaçlarını tam olarak belirlemesi, bunlara kendini adanması ve bunu örgütteki amaçlarıyla da koordine etmesi üzerine kuruludur.

Duygusal Simya: Önem verilmeyen duyguların daha değerli bir hale gelmesi ve onların güçlerinden yararlanma sürecidir.

Duygusal katsayı Cooper tarafından oluşturulmuştur. Duygusal zekayı ölçmede ikincil bir rol oynasa da davranış temelli bir ölçektir. Cooper'ın modeli duygusal okur yazarlık, duygusal sağlık ve duygusal derinlik ile bütünleşmektedir. Bu duygusal zeka kavramı, duygusal zekaya ilişkin birçok şeyi ölçmektedir. Duygusal zeka alanında yapılan diğer çalışmalara hitap etmektedir. Birçok kişisel davranış konusuna odaklanmaktadır. Yaklaşım bir dereceye kadar Goleman ve Bar-on'un modelleriyle mukayese edilir, ancak gerçekte Cooper modeli, Goleman ve Bar-on

modelleriyle kıyaslanınca daha az bilimsel kalmaktadır (Davies ve diğeri, akt. Güllüce, 2006, 64, 65).

Cooper ve Sawaf modeli Bar-on modeli gibi zihinsel yeteneklerin yanı sıra bunların dışındaki bazı kavramları da içerdiği için karma bir modeldir.

2.3.1.5. Hipps ve Dulewicz’ın Duygusal Zeka Modeli

Hipps ve Dulewicz duygusal yetenekleri ölçmek için Duygusal Zeka Anketi geliştirmişlerdir. Geliştirdikleri test davranışı ölçmektedir.

Öz farkındalık, duygusal direnç, motivasyon, kişilerarası duyarlılık, ve vicdanlılık kavramları üzerine kurulmuştur. Birçok yönetsel büyük ölçekli araştırmada kavram test edilmiş, güvenilirlik ve geçerlik anlamında başarılı olmuştur. Kişisel davranış ölçüm aleti olarak diğer bilinen araştırmacılarınkine benzemekle birlikte, MEIS ve MSCEIT olarak bilinen performans ölçüm aletlerinden farklıdır. Bunlar yetenek ölçüm aletleridir ve Mayer Salovey ve Caruso’nun fikirlerini değerlendirmektedirler. Davranış ve yetenek ölçeklerinden hangisinin kullanılacağı sosyal kültürlere ya da farklı işlere göre farklılık arz etmektedir (Güllüce, 2006, 65).

2.3.2. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Ergin (2000), üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zeka düzeyi ile 16 kişilik özelliği arasındaki ilişkinin bakıldığı araştırmanın örneklemini Selçuk Üniversitesinden seçilmiş 221 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre Duygusal Zeka Değerlendirme Ölçeği’nin 5 alt boyutunun 4 boyutu ile 16 Kişilik Faktörü Envanteri’nin ölçtüğü 16 kişilik özelliğinden 10’u arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Duygusal zeka ile kişilik özellikleri arasında %63 oranında bir benzerlik saptanmış; duygusal zeka ve kişilik özelliklerinin cinsiyet ve bölüm değişkenine göre önemli ölçüde farklılaşmadığı ortaya konmuştur. Duygusal zeka değerlendirme ölçeğinin sadece birinci alt boyutu olan “duygularının farkında olma” boyutu ile 16 PF Kişilik Faktörü Envanteri’nin ölçtüğü 16 kişilik özelliğinden hiçbiri arasında ilişki gözlenmemiştir.

Karlı, Gündüz ve Ural (2000), duygusal zeka bakımından eğitim yönetimi konusunu, okul müdürü adaylarının görüşlerini alarak araştırmışlardır. Abant İzzet Baysal, Akdeniz ve Sakarya Üniversiteleri Eğitim Fakülteleri'nde Eğitim Yöneticiliği Kursuna katılan 500 okul müdürü adayına araştırmacılar tarafından geliştirilen 218 maddeden oluşan bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçları duygusal zekanın eğitim yönetimi açısından önemli olduğunu, ancak ülkemizde siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel alanların yönetiminde olduğu gibi eğitim yönetiminde de duygusal zekayı oluşturan faktörlere yabancılaşıldığını ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2002, 73-74).

Balcı (2001), ilköğretim okulu yöneticilerinin duygusal zeka becerilerini kullanabilme düzeylerini kendilerinin ve öğretmenlerin görüşlerine göre saptamak amacıyla bir araştırma gerçekleştirmiştir. 45 okul müdürü ve 909 öğretmenden oluşan bir örneklem üzerinde çalışılmış ve anket yoluyla görüş alınmıştır. Bu çalışmaya göre ilköğretim okul müdürlerinin öğrenim durumları ve kıdemleri ne olursa olsun, kendilerini algılama biçimleri ile öğretmenlerin müdürleri algılama biçimleri farklılık göstermektedir.

İşmen (2001), 19 yaş ve altı - 26 yaş ve üstü yaş grubunda duygusal zeka ve problem çözme becerileri arasında yaşa göre bir ilişki olmadığını bulmuştur. Duygusal zekanın cinsiyete göre farklılaştığını kızların 3 boyutta ve toplamda erkeklere göre daha yüksek puan aldıklarını belirlemiştir. Ayrıca, duygusal zeka seviyesi arttıkça problem çözme becerisi algısında da artış olduğunu tespit etmiştir.

Ural (2001), yöneticilerin duygularının farkında olma düzeyleri ile duygularını ifade etme düzeyleri, duygularının farkında olma düzeyleri ile başkalarının duygularının farkında olma düzeyleri ve duygularını ifade etme düzeyleri ile başkalarının duygularının farkında olma düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve boyutlar arasında doğru (pozitif) yönlü bir ilişkinin olduğu gözlemiştir. Bu bulguyla, yönetsel başarıda duygusal zeka bileşenlerinin birbirinden bağımsız olamayacakları sonucuna varılmıştır.

Bülbüloğlu (2001), duygusal zekanın liderlik üzerine etkilerini araştırmıştır. Çalışmada liderlik kavramı ve yaklaşımları Toplam Kalite Yönetimi'nde liderlerin önemi çerçevesinde incelenerek, hizmet sektöründe otelcilik işletmeciliği yapan bir kuruluştaki liderlerin duygusal zekaya ne ölçüde önem verip uyguladıklarını

belirlemek amacıyla bir anket yapılmıştır. Sonuçta araştırma yapılan işletmedeki liderlerin, duygusal zeka yetilerini oluşturan özbilinç, özdenetim, empati, motivasyon ve sosyal ilişkilerin farkında oldukları görülmüştür. Ancak bu farkındalığın uygulama aşamasında yeterince yansıtılmadığı tespitinde bulunulmuş; liderlerin davranışlarına daha fazla dikkat etmeleri ve duygularını çalışanların da hissedebileceği derecede paylaşmaları gereğine işaret edilmiştir.

Arıcıoğlu (2002, 26-42), yönetsel başarının değerlendirilmesinde, duygusal zekanın kullanımını çalışmada, yüksek öğrenim öğrenci yurtlarında görev yapan yöneticileri, örneklem olarak seçmiştir. Cooper ve Sawaf tarafından yöneticilere ve örgütlere yönelik geliştirilmiş olan Duygusal Zeka Haritasından yararlanılmış ve çevresel faktörler de dikkate alınarak yöneticilerin duygusal zekayı kullanma becerileri ve performansları ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda sonuç bölümünde özetle; yeni yönetici seçimi öncesinde, yöneticilerin duygusal zeka ölçümlerinin gereği vurgulanmış, işbaşında olanların duygulara ve duygusal algılamaya yönelik eğitilmeleri önerilmiştir. Ayrıca, verilen eğitimin ardından eksiklikleri giderilemeyen yöneticilerin iş yerinden uzaklaştırılmalarının da gerekli olduğu belirtilmiştir.

Acar (2002), yöneticilerin duygusal zekaları ile liderlik davranışları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemiştir. Boyutların tümünün içinde olduğu duygusal zekanın toplam boyutuyla insana yönelik liderlik davranışları arasında olumlu bir ilişki bulunurken, göreve yönelik liderlik davranışı ile her hangi bir ilişki bulunamamıştır. Alt boyutlara göre; kişisel boyut, kişilerarası boyut, uyumluluk ve genel ruh durumu boyutları insana yönelik liderlikle pozitif yönde ilişkili iken, uyumluluk ve genel ruh durumu boyutları yine göreve yönelik liderlik davranışı ile ilişkili bulunmuştur. Bununla beraber stresle başa çıkma boyutu her iki liderlik davranışı ile de ilişkili bulunamamıştır.

Erginsoy (2002), üniversite öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile kişiler arası ilişkilerini incelemiştir. Ayrıca yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve anabilim dalı değişkenlerinin konuya etkisini ele almıştır. Toplam 432 kişilik bir örneklem grubu üzerinde gerçekleştirilen araştırma sonucunda, üniversite öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile kişiler arası ilişkiler alt boyutu arasında ilişki olduğu, eğitim düzeyinin duygusal zeka ve kişiler arası ilişkiler tarzlarını kısmen etkilediği, anabilim

dalı ve cinsiyete göre deneklerin ortalamalarının farklılaştığı, yaş değişkeninin etkili olmadığı şeklinde bulgulara ulaşılmıştır.

Yılmaz (2002), duygusal zeka düşünme becerileri eğitiminin, annelerin duygusal zeka düzeyleri üzerindeki etkisini incelediği araştırmasını deney ve kontrol grubunu oluşturduğu 20 anne ile yürütmüştür. Araştırma boyunca devam eden 12 haftalık eğitim sonucunda; Duygusal zeka düşünme eğitimi becerileri eğitimi programına katılan annelerin duygusal zeka düzeyleri, kontrol grubundaki annelerin duygusal zeka düzeylerinden anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ve 12 hafta boyunca uygulanan eğitim programının duygusal zekayı geliştirdiği sonucuna varılmıştır.

Çakar ve Arbak, (2003), günümüz işletmeleri açısından güncel kavramlar olan duygusal zeka ile dönüşümcü liderlik arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 106 yönetici üzerinde gerçekleştirilen çalışmanın bulguları, duygusal zekası yüksek kişilerin dönüşümcü liderlik davranışı göstermeye daha yatkın olduklarını ortaya koymuştur.

Serdengeçti (2003), profesyonel futbolcularla yaptığı çalışmada, 28-31 yaş aralığında bulunan futbolcuların duygusal zekâ düzeylerinin en düşük, 32 yaş ve üzeri futbolcuların duygusal zeka düzeylerinin en yüksek olduğunu tespit etmiştir. Eğitim düzeyi ilköğretim olan futbolcuların duygusal zekâ puanları en düşük, üniversite mezunu olan futbolcuların ise duygusal zeka puanları en yüksek olarak tespit edilmiştir. Duygusal zekâ puan ortalamaları en yüksek olan takımın başarı düzeylerinin de anlamlı derecede yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aşan ve Özzyer, (2003), Öğrencilerin duygusal zekalarına etki eden demografik faktörleri amprik olarak araştırmışlardır. 220 öğrenci üzerinde yapılan çalışmanın sonucunda duygusal zeka ile cinsiyet ve sahip olunan kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Özdemir (2003), yaratıcı drama dersinin duygusal zekaya etkisini araştırmış ve deney grubundaki öğrencilerin ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu ve öğrencilerin özbilinç, empati ve sosyal beceriler alt boyutları puanlarında anlamlı bir artış olduğunu bulmuştur.

Yalınbaş (2003), zaman yönetiminde duygusal zekanın kullanımını, eğitim yöneticilerine anket uygulayarak araştırmıştır. Yüksek lisans tezi düzeyinde olan bu çalışmada örneklem, Kütahya Hava Er Eğitim Tugay Komutanlığı'nda görev yapan

bölük komutanı ve takım komutanı düzeyindeki eğitim yöneticilerinden oluşmaktadır. Duygusal zekanın geliştirilmesi ve bu sayede zamanın daha etkili kullanılabilmesi için eğitim düzeyinin ve deneyimin önemli bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz (2004), okul öncesi öğretmen adaylarıyla yaptığı araştırma sonucunda, duygusal zekâ bağlamında öğretmen adaylarının yaşadığı şehir, sınıf düzeyi, annelerinin ve babalarının eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark bulmuştur. Yaş ve algılanan sosyo-ekonomik düzey bakımından anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tezcan, (2004), Ankara’da özel bir bankada 56 kadın ve 43 erkek çalışanla, duygusal zekanın çalışanların iş tatmini algılarına etkisini araştırdığı çalışmada; duygusal zekanın iş tatminini etkilediğini bulmuştur.

Balcı (2004), Annelere verilen Duyguları Güçlendirme Eğitiminin annelerin duygusal zeka düzeylerine etkisi incelemiştir. Çalışmanın örneklemini 60 aylık çocuğu olan 20 anne oluşturmuştur. Elde edilen bulgular, Duyguları Güçlendirme Eğitiminin deney grubundaki annelerin duygusal zeka düzeylerini artırmada etkili bir yöntem olduğunu göstermiştir

Barut, Ersanlı ve Yılmaz (2005), engelli çocuğa sahip bazı annelerin duygusal zeka düzeylerini bazı demografik değişkenlere göre inceledikleri araştırmalarında, 41 anne ile çalışmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; annelerin mesleği, akraba evliliği yapıp yapmadıkları, yaşadıkları yer, sahip olunan çocuk sayısı ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak annelerin eğitim düzeyi ile duygusal zeka düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

İşbilir (2005), ilköğretimde görev yapan 496 öğretmen ile ilköğretim okulu yöneticilerinin duygusal yeterlilikleri ile kullandıkları yönetsel güç kaynakları arasındaki ilişkinin öğretmen algılarına göre incelediği araştırmasının sonucunda; duygusal yeterlilik düzeyi iyi ve çok iyi olan okul müdürlerinin kullandıkları gücün türünün uzmanlık gücü, karizmatik güç ve ödül gücü olduğunu, duygusal yeterlilik düzeyi düşük ve çok düşük olan ilköğretim okulu müdürlerinin kullandıkları güç kaynaklarının ise, zorlayıcı güç ve yasal güç olduğunu bulmuştur.

Bender (2006), resim-iş eğitimi öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ve yaratıcı düşünce yetileri arasında ilişki olup olmadığını 360 resim-iş eğitimi

öğrencisiyle araştırdığı çalışmasında, öğrencilerin duygusal zekaları ile yaratıcı düşünceleri arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Göçet (2006), üniversite öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile stresle başa çıkma tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında 419 üniversite öğrencisi ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda; duygusal zeka ve stresle başa çıkma tutumları arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur.

Sardoğan ve Kaygusuz (2006), araştırmaları sonucunda antisosyal kişilik bozukluğu tanısı almış olan bireylerin; duygusal farkındalık ve duygusal kontrol, başkalarıyla empati kurabilme, kendini olumlu bir yaşantıya motive etme ve insanlarla ilişkilerini kontrol etme gibi beceriler açısından güçlük yaşadıklarını görmüşlerdir.

Aslan ve Özata (2006), sağlık yöneticilerinin duygusal zekâ boyutlarını Cooper Sawaf Haritasıyla araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, demografik değişkenler açısından sağlık yöneticilerinin EQ boyutları arasında farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca sağlık yöneticilerinin kişiler arası iletişim sorunlarının olduğu; başkalarının duygularının yüksek düzeyde ancak kendi duygularının düşük düzeyde farkında oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Deniz ve Yılmaz, (2006), 428 üniversite öğrencisi üzerinde duygusal zeka ve stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin duygusal zeka kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk boyutu ile stresle başa çıkma stillerinden soruna yönelme alt boyutu arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Duygusal zeka kişisel beceriler alt boyutu ile stresle başa çıkma stillerinden sorunla uğraşmaktan kaçınma alt ölçeği arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki gözlenirken, duygusal zeka kişiler arası beceriler ve genel ruh durumu alt boyutları ile stresle başa çıkma stillerinden sosyal destek arama alt ölçeği arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Güllüce (2006), Erzurum'daki KOBİ'lerde çalışan 122 yönetici ile, yöneticilerin demografik özelliklerine göre duygusal zeka ve tükenmişlik durumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, duygusal zeka ve tükenmişlik arasında ters yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Öztürk (2006), okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zeka yetenekleri, iş doyumları ve tükenmişlik düzeylerini bazı değişkenler açısından incelediği

araştırmasına 378 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırma sonunda okul öncesi öğretmenlerinin duygusal zeka toplam puanları ve duygusal zeka ölçeği alt boyut toplam puanları ortalamalarının eğitim düzeyi ve sosyal etkinliklere katılım değişkenlerine göre farklılaştığı, duygusal zeka düzeyi ile iş doyumunu ve tükenmişlik düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Gürbüz ve Yüksel (2008), duygusal zekanın iş performansı, iş tatmini, örgütsel vatandaşlık davranışı ile anlamlı bir ilişkisi olmadığını tespit etmişlerdir.

Halıçınarlı ve Bender (2006), cinsiyete göre duygusal zeka puanlarının farklılaşp farklılaşmadığını araştırmışlar, cinsiyet ve zeka puanları arasında anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Kız ve erkek öğrencilerin puanları arasındaki fark özellikle kişilerarası duygusal zeka boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur. Buna göre kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha empatik, daha gelişmiş sosyal becerilere sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Çelik ve Deniz (2008), sosyal etkinliklere katılan bireylerin belli bir sosyal beceri düzeyine sahip olduklarını, ya da bu etkinliklerin bireylerin hem sosyal becerilerinin hem de duygusal zeka yeteneklerinin gelişimine katkıda bulunabileceğini belirtmişlerdir.

Erdoğan (2008), duygusal zeka puanları ile bazı sosyo demografik özellikler arasındaki ilişkileri araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; kız öğrencilerin duygusal zeka ölçeği puanlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu, dışa dönük olan öğrencilerin puanlarının içe dönük olan öğrencilerin puanlarından yüksek olduğunu ve anne babaların demokratik tutumlarının duygusal zekanın gelişimine destek olduğunu bulmuştur.

Erdoğan ve Kenarlı, (2008), duygusal zeka ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarının sonucunda; duygusal zeka alt ölçeklerinden “kendi duygularını anlama” ve “karşısındakinin duygularını anlama” alt ölçeklerinden alınan puanlarla akademik başarılar arasında anlamlı ilişkiler olduğunu, bununla birlikte duyguları yönetme alt ölçek puanları ile akademik başarı arasında anlamlı ilişkiler olmadığını bulmuşlardır.

2.3.3. Duygusal Zeka ile İlgili Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

Mayer ve Geher (1996), 321 katılımcı ile duygu ve düşünceler arasında bağlantı kurma kabiliyetinin bireyden bireye nasıl farklılık gösterdiğini araştırdığı çalışmada, duyguları ve düşünceleri arasında iyi bağlantı kurabilen bireylerin, başka bireylerin duygu ve düşünceleri arasında da iyi bağlantı kurabildiği sonucuna ulaşmıştır.

O'Brien (1996), işe eleman alınırken, bilginin mi, yoksa karar verme yetisinin mi önemli olduğunu araştırmış; karar verme yetisinin bilgiden daha önemli olduğunu ve bu yetiyi de kullanabilmenin IQ yetenekleri ile değil, sahip olunan EQ yeteneklerinin sayesinde mümkün olabileceğini savunmuştur. Duygusal zeka yeteneklerinin neler olduğu ve ne şekilde kullanılabildiğini açıkladığı çalışmada, duygusal olgunluk olmaksızın alınabilecek her türlü akademik eğitimin de yetersiz kalacağını belirtmiştir

Bar-On (1997, 91-92), duygusal zeka alanında yaptığı çalışmaların sonuçlarına göre, kadınların kişilerarası ilişkiler konusunda erkeklerden daha iyi olduklarını, ancak erkeklerin de kişisel kapasite bakımından daha iyi olduklarını belirtmiştir. Baron'a göre kadınlar kendi duygularının daha çok farkındadırlar ve daha çok empati kurarlar, sosyal sorumluluk duyguları erkeklere göre daha çok gelişmiştir. Erkekler ise öz saygı, stresle başa çıkma, iyimser olma, problem çözme konularında kadınlara göre daha iyidirler.

Californiya Üniversitesi'nden Jack Block, ergenlik çağında ve yirmili yaşların başındaki 100 kadar kadın ve erkek üzerinde deneysel yöntemle duygusal zekadan bağımsız olarak yüksek IQ düzeyinin kişilik ve davranışlarla ilişkisini, IQ' dan bağımsız olarak da duygusal zekayı değerlendirmiştir. Araştırma sonucunda; yüksek IQ' lu erkeklerin, geniş bir entelektüel ilgi düzeyine sahip, azim ve sebat gösteren, üretken, istikrarlı, kendi sorunlarını dert etmeyen, eleştirci, tepeden bakan, titiz duyguları kontrol eden, cinsellik ve duygusal deneyimler konusunda tutuk, kendini açmayan, mesafeli, duygusallık açısından kayıtsız ve soğuk oldukları, buna karşılık duygusal zekası yüksek erkeklerin ise, sosyal açıdan dengeli, dışa dönük ve neşeli, korkaklığa ya da derin düşünmeye yatkınlığı olmayan, insanlara ve davalara bağlanma özellikleri olan, ilişkilerinde başkalarına karşı sevecen ve ilgili,

kendileriyle başkalarıyla ve yaşadıkları sosyal çevreyle barışık kimseler oldukları tespit edilmiştir. Kadınlar boyutundan bakıldığında; yüksek IQ'lu kadınların kendilerinden beklenen entelektüel güvene sahip, düşüncelerini akıcı bir şekilde belirten, entelektüel konulara değer veren, entelektüel ve estetik ilgi alanına sahip olan, kendi kendilerini tahlil edebilen, kaygıya, derin düşünmeye, suçluluk duymaya yatkın, öfkelerini açıkça belli etmekten kaçınan bireyler oldukları, EQ' su yüksek kadınların ise, kendini ortaya koyabilen, duygularını doğrudan dile getiren, kendi kendilerine olumlu bakan, dışa dönük, neşeli, duygularını uygun bir biçimde ifade edebilen, sosyal yönden güçlü ve diğer insanlarla kolayca anlaşabilen bireyler oldukları tespit edilmiştir (Goleman, 1996).

Huy (1999), duygusal zekanın ve duygusal kapasitenin, bireysel ve örgütsel değişim dinamikleri karşısında, radikal değişimlerde oynadığı rolü inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonucunda duygusal zekanın, bireysel uyum ve değişimi kolaylaştırdığı ve duygusal kapasitenin, örgütlerin radikal değişimlerin farkına varma olasılığını arttırdığını bulmuştur.

Allien (2000), çocuklarda bilişsel zeka ile duygusal zeka arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasına yaşları 9-12 arasında değişen 60 çocuk katılmıştır. Araştırma sonucunda duygusal zeka ile bilişsel zeka arasında anlamlı yönde pozitif ilişki bulunmuştur.

Dawda ve Hart (2000), Bar-On Duygusal Zeka Ölçeği'ni 243 üniversite öğrencisi örnekleminde, geçerlik ve güvenilirlik açısından incelemişlerdir. Geçerlik ve güvenilirlik sonuçlarında, cinsiyet değişkenine göre herhangi bir değişiklik bulunmamıştır. Araştırmacılara göre Bar-On EQ duygusal zekayı ölçen bir araçtır.

Fox ve Spector, (2000), 116 kişilik lisans öğrencisi ile, iş başvurusu deneyimi yaşatacak bir çalışma yapmışlardır. Duygusal zekanın empati, öz-ruh hali düzenleme ve öz-sunum boyutlarının, iş başarısı ya da bir iş görüşmesi performansı ile, negatif ve pozitif his bırakma ya da genel ve pratik zeka kadar ilişkili olduğunu bulmuşlardır.

Herring (2001), Öğrencilerde sosyal ve duygusal zeka arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasının sonucunda duygusal zeka ile sosyal yeterlilik arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur.

Mayer ve arkadaşları (2001), duygusal zeka ve üstün duygusal yetenekler arasındaki ilişkiyi ve duygusal zeka düzeylerine göre sosyal durumlarla başa

çıkabilme güçlerini inceledikleri araştırmalarında 11 ergenle çalışmışlardır. Araştırma sonucunda duygusal zeka düzeyi yüksek olan ergenlerin, duygusal zeka düzeyi düşük olan ergenlere göre kendilerinin ve başkalarının duygularını daha iyi tanımladıkları ve sosyal güçlükler karşısında daha güçlü olduklarını bulmuşlardır.

Morand (2001), yöneticilerin duygusal zekası ile ilgili yaptığı çalışmada, duygusal zekanın laboratuvar ortamında, sözel olmayan düzeyde de, güvenilebilir bir şekilde ölçülebildiğini bulmuştur.

Parker, Taylor ve Bagby (2001), duygusal zeka ve duygu yoksunluğu arasındaki ilişkiyi 734 kişilik grupta incelemişlerdir. Sonuçlar, yapıların bağımsız olmalarına karşın, oldukça çakıştıklarını ve aksi yönde ilişkili olduklarını ortaya koymuştur.

Reiff ve arkadaşlarının (2001), özel öğrenme güçlüğu ve cinsiyetin duygusal zeka ile ilişkisini belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmaya 54' ü özel öğrenme güçlüğu olan, 74' ü ise bu tür bir rahatsızlığı olmayan toplam 128 öğrenci katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; özel öğrenme güçlüğu ve cinsiyet ile duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Özel öğrenme güçlüğu olan öğrencilerin, bu tür rahatsızlığı olmayan öğrencilere göre stres yönetimi açısından daha kötü durumda olduklarını ve cinsiyetin kişiler arası ilişkilerde önemli bir etken olduğunu bulmuşlardır.

Nikolaou ve Tsaousis (2002), duygusal zeka ve iş stresine neden olan kaynaklar ve sonuçlarını araştırdıkları çalışmalarına ruh sağlığı kurumlarında çalışan 212 kişi katılmıştır. Araştırmanın sonucunda; duygusal zeka ve iş stresi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Ayrıca duyguları algılama ve değerlendirme alt ölçeklerinde kadın katılımcıların erkek katılımcılardan daha iyi durumda olduklarını tespit etmişlerdir.

Palmer, Donaldson ve Stough (2002), duygusal zeka ve yaşam tatmini arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Bulgular sonucunda duygusal zeka ölçeğinin sadece duygusal açıklık alt-ölçeği ve duyguları tanımlama alt ölçeği ile yaşam tatmini arasında dikkat çekici bir bağıntı bulunmuş ve sonuçlar tartışılmıştır.

Barchard (2003) duygusal zekanın, işte okulda ve sosyal ilişkilerde öngörüde bulunabilmek için IQ'dan daha iyi olduğuna ilişkin iddiaların geçerliliğini son sınıf psikoloji öğrencileri üzerinde incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre; bazı duygusal

zeka ölçeklerinin, akademik başarıyı öngörebildikleri, ancak hiçbirinin akademik başarı için bilişsel ve kişilik ölçen araçlardan daha geçerli olmadığı bulunmuştur.

Furnham ve Petrides (2003) duygusal zeka özellikleri ve mutluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda daha önceden yapılan araştırmalarda bulunduğu gibi (nevrotizm, dışadönüklük ve deneyime açıklıkla pozitif ilişkide iken, mutluluk ile negatif ilişkili olarak bulunmuştur). Mutluluk ve duygusal zeka özellikleri arasındaki pozitif ilişki, beş kişilik özelliğine bakıldığında da ilişkili bulunmuştur.

Petrides ve arkadaşları (2004), İngiltere’de yaptıkları bir araştırmaya göre duygusal zeka ile akademik başarı ve bilişsel yetenekler arasında düşük ama anlamlı ilişkiler bulmuşlardır.

Riley ve Schutte (2003), yetişkinlerde madde kullanımı ile duygusal zeka arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarına 141 yetişkin katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; duygusal zeka ile madde kullanımı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Duygusal zekası düşük yetişkinlerde madde kullanımının önemli düzeyde arttığı tespit edilmiştir.

Parker ve arkadaşlarının (2004), liseden üniversiteye geçiş döneminde duygusal zeka ve akademik başarı arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarına Ontario Üniversitesinden 372 öğrenciyi örneklem olarak seçmişlerdir. Araştırma sonucunda; EQ değişkenleri ortalamadan yüksek olan ve ortalamadan düşük olan öğrencilerin akademik başarıları karşılaştırılmış, akademik başarı ile duygusal zekanın çeşitli boyutları arasında güçlü bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır.

Austin ve arkadaşları (2005) yaptığı bir araştırmada tıp fakültesinde okuyan öğrencilere duygusal zeka ve empati ölçekleri ve iletişim becerileri ders içeriği hakkında duygularını belirleyen bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonucunda bayanların duygusal zeka düzeyleri erkeklere göre daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca duygusal zekası yüksek olan öğrencilerin iletişim çalışmalarında daha başarılı oldukları görülmüştür.

Bracket ve arkadaşları (2005), duygusal zeka ile çiftler arasında olumlu ve olumsuz olarak algılanabilen nitelikler arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarına psikoloji bölümünde okuyan yaş ortalaması 20 olan, 98 çift katılmıştır. Araştırma sonucunda; her iki partnerinde düşük duygusal zekaya sahip

olduğu durumlarda ilişkiyi daha az olumlu algıladıkları, buna rağmen partnerlerden en az birinin yüksek düzeyde duygusal zekaya sahip olması durumunda ilişkilerine yönelik algılarının daha olumlu olduğu, partnerlerden her ikisinin yüksek duygusal zekaya sahip olması durumunda ise ilişkiyi algılama biçimlerinde diğer gruplara göre anlamlı düzeyde fark bulunmuştur.

Bricker (2005), yaptığı araştırmada; bir yıldan fazla süredir evli olan çiftler üzerinde duygusal zeka ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; evlilik doyumunu ile duygusal zeka arasında bazı alanlarda ilişki bulunmuştur. Çiftlerin evlilik ilişkilerinde kullandıkları problem çözme becerileri ve etkili iletişim becerilerinin erkeklerin duygusal zeka seviyelerinde önemli bir etkiye sahip olduğu, erkeklerin duygusal zeka seviyelerinin ise kadının cinsel doyumunu ve kadının aile geçmişinde yaşanan felaketlerle başa çıkma becerilerini etkilediği, aynı Şekilde kadınların duygusal zeka seviyelerinin ise, erkeklerin saldırganlık seviyelerinin azaltılması, aile geçmişindeki felaketlerle mücadele etme ve aile içindeki role adapte olma becerilerini etkilediği bulunmuştur. Ayrıca iyi düzeydeki evlilik doyumunun da her iki eşin duygusal zeka seviyelerine bağlı olduğu ortaya çıkmıştır.

Gohm ve arkadaşları (2005), niversite birinci sınıfta okuyan 158 ğrenci üzerinde duygusal zeka ve stres arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır, araştırma sonucunda, duygusal zeka orta düzeyde stresle sınırlı ve sakin insanlar için ilişkilendirilebilirken, düşük yoğunlukta ve yoğun stres yaşayan insanlarda stres ve duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Harrod ve Scheer (2005), 16-19 yaş arasındaki gençlerin duygusal zekaları ile demografik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasına 200 genç katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; duygusal zeka ile yaş ve yaşanılan yer arasında anlamlı bir ilişki bulunamazken duygusal zeka ile ailelerin eğitim durumu arasında olumlu yönde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca araştırma sonuçları bayanların duygusal zekalarının erkeklere oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

2.4. Evlilik ve Evlilikte Duygusal Zekanın Yeri

İnsanın en önemli özelliklerinden biri, toplumsal bir varlık olmasıdır. Çok özel durumlar göz önüne alınmazsa insanoğlu yaşamını küçük yada büyük birçok grubun üyesi olarak sürdürür. Bunların en önemlilerinden biri de insan türünün devamını sağlayan ve özel bir küçük grup olan ailedir. İnsan yaşamında çok önemli bir yeri olan ailenin kurulabilmesi için birtakım koşullara uygun, karşı cinsten en az iki bireyin birbirlerini eş olarak seçmeleri gerekmektedir. Böylece aileyi oluşturmak için gerekli akrabalık bağlarını geliştiren bir kurum olarak, evlilik karşımıza çıkmaktadır (Ceylan, 1994,5). Evlilik; bireyin yaşantısını kişiler arası ilişkilerini, mutluluğunu, evlilik uyumunu, kısacası bütün yaşantısını etkileyen önemli etmenlerden birisidir.

Evlilik farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Atabek (1989, 52)'e göre evlilik; yaşadığımız toplumların kendi kurallarını kendi değer yargılarını aktardığı bir yaşam biçimi, Eker'e (1993, 87) göre; dostluk, arkadaşlık kaynağı, kişiyi yalnızlıktan kurtaran bir kurum, düzenli ve dengeli cinsel hayat kaynağı, yeni bir uyum gösterme nedeni; Lvinger ve Miller'e (1990, 19) göre; cinsel ve ekonomik açıdan karşılıklı bağımlılığa dayanan, kadın ve erkek arasındaki birlik, Saxton'a (1982, 216) göre; aile kuran ve türün devamını sağlayan iki insanın kalıcı bir beraberlik için bir araya gelerek oluşturdukları, birbirlerine ve çocuklarına karşı ortak sorumluluklarını yerine getirmeye söz verdikleri, birbirine bağlı sistemlerden oluşan evrensel bir kurum, Chapman'a (2005, 18) göre; bir erkek ve bir kadının yaşam boyu birbirlerini ortak olarak kabul ettikleri en öncelikli ve en temel ilişki. Özügurlu'ya (1990, 65) göre ise evlilik; karşılıklı bir dayanışma, toplumsal onaylamayla gerçekleşmiş bir sözleşme ve tüm toplumsal yasaklamalar dışında tutulan cinsel gereksinimlerin karşılıklı olarak doyuma ulaştırıldığı bir kaynaşmadır, özel bir iletişim sistemidir.

Evliliğin gereği ve nedenleri düşünüldüğünde, evlilik yaşamının; iki kişinin biyolojik, sosyal ve psikolojik gereksinim ve güdülerini doyumayı amaçladığı gözlenmektedir. Farklı cinsten kadın ve erkeğin beraberliğinin temelinde bu gereksinimlerin karşılanması ve doyurulması yatmaktadır. Evliliğin temel işlevleri arasında; biyolojik bir gereksinim olarak cinsel güdüyü doyurma, sosyal gereksinim olarak bireylerin destek, korunma ve yaşam gereksinimlerini doyurma, psikolojik destek olarak sevgi gereksinimini doyurma söz konusudur (Özgüven, 2000). Evlilikle

birlikte yakınlık, anlayış, duyguların paylaşılması ve empati gibi önemli öğeler içeren sosyal ve duygusal destek, eşlerin fiziksel, sosyal ve ruhsal iyi oluşlarına katkı sağlar (Williams, 1988, 454). Evli bireylerin evli olmayanlara göre psikolojik ve fiziksel sağlıklarının daha iyi olduğu görülürken, mutsuz evliliğe sahip olanların daha fazla fiziksel ve ruhsal hastalık yaşadıkları, genel mutluluk düzeylerinin ve yaşam doyumlarının da düşük olduğu anlaşılmaktadır (Coyne, Delongis, 1986, 455). Eşlerin birbirlerine karşı olumlu davranışları, evliliği geliştiren faktörler olarak düşünülürken, cezalandırıcı veya olumsuz davranışların ve eşler arasındaki iletişim yetersizliğinin evliliğe zarar verdiği kabul edilmektedir (Pach, Bradbury, 1988, 219).

Uyumlu bir evliliğin ön koşullarından birisi sağlıklı iletişimdir. Eşlerin birbirlerine açılma, birlikte olma ve düşünce alışverişi davranışı olan iletişim, evlilik yaşamının kalitesini belirler. Eşler arasındaki iletişim sorunlarını çözmeden uyumlu bir evliliği sürdürmek zordur. Bir araştırma; eşler arasındaki iletişim yetersizliğinden kaynaklanan bazı sorunların çözüme ulaşmadan devam ettiğini ve bu yüzden sık sık tartıştıklarını söyleyenlerin oranının % 96 olduğunu ortaya koymaktadır. Evlilikleri en az 30 yıldır devam eden çiftler üzerinde yapılan bir başka araştırmada da ilişkileri belirleyen en önemli öğelerin; yakınlık ve iletişim becerileri olduğunu göstermektedir (Kalkan, 2002).

Araştırmalar; geçimli olmak, kendisinin ve karşısındakinin duygularını idare etmek, kendini motive etmek, empati ve hoşgörü gibi özelliklerin yaşamda başarı getirdiğini göstermiştir. Başarılı olmanın yalnızca IQ ile sağlanmadığı kanıtlanmıştır. Kendine aşırı güvenen, kendini beğenmiş, empati yapamayan, diğerlerinin gereksinmelerini anlayamayan öfkeli, kaygılı ama yüksek IQ'lu çocukların yaşamda fazla başarı kazanmadığı ve ilerleyen süreçte bu çocukların evliliklerini iyi götüremedikleri görülmüştür (Bridge, 2003, 10).

Bu noktada çiftler arasındaki uyum, iletişim, birbirini anlama, birlikte hoş vakit geçirme, evlilikte öfkeyi kontrol edebilme, karşılaşılan sıkıntıların üstesinden gelebilme, uyumlu bir evliliğe ve dolayısıyla sağlıklı bir aileye sahip olmaya, çiftler açısından duygusal zekaya sahip olmanın katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Evliliklere baktığımızda sorunların çoğunun duyguların anlaşılmasında ve dile getirilmemesinden kaynaklandığı fark edilir. Duygular üzerine odaklanıp, onları anlayıp dile getirmek ve çevremizdekilerin duygu ve gereksinimlerini anlayıp o

gereksinimleri karşılamak hem daha sorunsuz, hem daha yapıcı ve hem de daha huzurlu bir evlilik hayatı sürmemize olanak sağlar. Bracket ve arkadaşları (2005), yaptıkları araştırmada; duyguları fark etme, duyguları doğru biçimde ifade etme gibi kavramlar konusunda iyi olan çiftlerin evliliklerinden aldıkları doyum ve mutluluğun yüksek düzeyde olduğunu tespit etmişlerdir. Çiftlerin duygularının farkında olmaları ve bu duyguları doğru biçimde karşı tarafa iletebilmeleri duygusal zekanın önemli bileşenleri olduğu için duygusal zekanın ilişkilerden alınan doyum ve dolayısıyla da evlilik uyumunu etkilediğini bulmuşlardır.

Evlilik ilişkileri durağan değil, hareketli, değişen ve her zaman yenilenmesi, iyileştirilmesi gereken ilişkilerdir (Serdaroğlu, 1992). Evlilik öncesi ve evlilik sonrası kurulacak olan ilişkilerin sağlamlığı ve iletişimin doğruluğu ailenin oluşumunu ve toplumdaki yerini doğrudan etkiler (Baran, Çelik, 2005, 14). Evlenmek üzere adım atan herkesin öncelikle beklentisi mutlu olmak, evlilikten yüksek doyum almaktır. Ancak son yıllarda ülkemizdeki boşanma oranlarındaki artış düşündürücüdür. Boşanma oranlarına bakıldığında, 2000 yılında boşananların sayısının 92,637, 2004 yılında 91,022, 2005 yılında 95,895, 2006 yılında 93,489 olduğu görülmüştür (T.C İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri genel Müdürlüğü, 2004). Avrupa ülkelerinde ise yüzyıllardır larva döneminde süregelen evlilik bunalımı, günümüzde o kadar aşırı bir noktaya ulaşmıştır ki, 1947’ de Birleşik Devletler’ de yapılan bir istatistik, her beş evlilikten ikisinin boşanmayla sonuçlandığını ortaya koymuştur (Rougemont, 1995, 78)

Araştırmalarda da görüldüğü gibi, boşanma oranlarının artması günümüz evliliklerinde duygusallığın daha az yaşandığını düşündürmektedir. Eşler arasında duygusal paylaşımların fazla olması evlilik uyumunu arttıracak, uyum sonucunda da eşlerin evlilikten sağladıkları doyum artacaktır. Nazlı (2000), sağlıklı bir ailenin fonksiyonlarını duyguları paylaşma, duyguları anlama, bireysel farklılıkları kabullenme, ilgi ve sevgi duygularının gelişimi, işbirliği, mizah duygusu, takdir duygularını ifade etme, iletişim, birlikte zaman geçirme, maneviyat, başa çıkma becerileri olarak belirleyerek aslında evlilikte ve dolayısıyla ailede duyguların ne kadar önemli olduğunu belirtmiştir.

Birlikte kurduğumuz yaşam birçok şeylerden örülüdür: Paylaşılan çaba, birlikte alınan keyif, baş başa tasarlanılıp birlikte gerçekleştirilen uğraşlar. Gene de

beraberliğin özü iki kişinin yaptıkları şey değildir. İki kişinin aynı zamanda aynı şeyi yapmaları mutlaka paylaşmak anlamına gelmez. Yapılan şeyi gerçek bir paylaşmaya dönüştüren öge eşlerin bu beraberliğe getirdikleri yorum ve kattıkları duygulardır (Baruch, Miller, 1992, 69, 70). Evlilikte eşitlik, kişisel hakların güven altına alınmasını ve duyguların incinmemesini sağlamak için sürekli bir uyumu gerektirir. Evlilik içinde her an değişen rollerin karmaşıklığı arasında bunu elde etmek için eşlerin bağdaşabilir, esnek ve dengeli kişiliklere sahip olmaları, taviz ya da zarar vermeden birbirleri ile uyuşabilmeleri gerekir. Bu nitelikler olmayınca bulanıklık, şaşkınlık, hayal kırıklığı, ve anlaşma güçlükleri doğacaktır (Dominian, 1974, 14).

Sağlıklı ailelerin özellikleri arasında yer alan duyguları paylaşma, duyguları anlama, bireysel farklılıkların kabul edilmesi, ilgi ve sevgi duygusunun iletilmesi, işbirliği, iletişim, boş zamanları birlikte geçirme, sorunlarla başa çıkma (Özgüven, 2000) gibi özelliklerin büyük oranda duygusal zekanın içeriği ile örtüştüğü görülmektedir. Başarılı bir evlilik için nitelikli beraberlikler de çok önemlidir. Ortak bir uğraşta birlikte zaman geçirmek; eşlerin birbirlerine önem verdiklerini, birbirleriyle olmaktan zevk aldıklarını, birlikte bir şeyler yapmaktan hoşlandıklarını birbirlerine hissettirmeleri büyük önem taşımaktadır (Chapman, 1998). Dokur (2006, 175)' un ileri sürdüğü gibi, çiftler arasındaki tartışmalar, daha çok, farkında olunan ya da olunmayan kişisel tasarrufların güdümünde, uyum ve ayar problemleri ile ilgili ortaya çıkmaktadır. İlişkinin en önemli unsuru olan duygu, bireyin erken dönemlerinden itibaren taşınan belirli durumsal özelliklerle birlikte şekil almış olan bir olay, durum ya da diğer kişi ilişkisinde etkilenmeye uğrayan ve karşılıklı etkileşime yol açan bir heyecan ve hissediş hali olarak tanımlanabilir. Bu noktada zorluk anları; aktarım, yansıtma, ilişkinin tanımında anlaşmışlıkla ilgili olabilir ve sonuçta, duyguda farklı yaşayış, kendisine, diğerine ve oluşa yabancılaşma ve sıkıntı, huzursuzluk olarak ortaya çıkabilir.

İlişkileri yürütebilmek (sosyal beceri), kişinin geliştireceği duygusal zekâ becerileri arasında, başarı ve yaşamdan tatmin olma duygusuna en büyük katkı sağlayacak olan başkalarıyla geçinebilme becerisidir. Sosyal bir dünyada etkili işler yapabilmesi için kişinin tanımayı, yorum yapmayı ve uygun şekilde tepki vermeyi öğrenmesi gerekir. Kendi ihtiyaç ve beklentilerini başkalarınınkilerle nasıl bağdaştıracağına karar vermelidir (Shapiro, 1999, 155). Bunu yapabilmenin yolunun

da duygusal zekayı yaşamın her alanında devreye koymakla olabileceği düşünülmemektedir.

2.5. Evlilik Uyumunda Duygusal Zekanın Rolü

Karşılıklı etkileşen, evlilik ve aileyi ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evliliği uyumlu bir evlilik olarak tanımlanır. Evlilik uyumu ayrıca bir evliliğin zorunlu ve gönüllü niteliklerinin dengeye ulaşması olduğu gibi (Haley, 1988, 188), çiftlerin uyumlu birlikteliklerinin sonucu olarak evlilik hayatındaki memnuniyeti ve mutluluğu da tanımlar. Bu noktada daha genel bir kavram olması nedeniyle evlilik doyumunu ile karışır. Oysa ki, çift uyumunda, evlilik doyumunda olduğu gibi bireylerin öznel algısı değil, aralarındaki ilişkinin niteliği değerlendirilmektedir (Kışlak ve Çabukça, 2002). Dolayısıyla; mutluluk doyum ve beklentilerin gerçekleşmesi, evlilikte karşılıklı uyum ile mümkündür (Erbek ve ark, 2005). Yeni yüzyılla birlikte, tüm dünya toplumlarında olduğu gibi toplumumuzda da meydana gelen sosyal, ekonomik ve kültürel değişmelerin bir yansıması olarak evlilik ilişkileri de değişmekte, karmaşıklaşmakta, evlilikte yaşanan sorunlar geçmişe oranla çeşitlenmekte ve eşler arasındaki uyum sorunları da artmaktadır (Bulut,1993). Bu yüzden de evlilik uyumu psikolojide son yıllarda incelenen konulardan biri olmuştur (Gökmen, 2001). Fışıloğlu'na (1992), göre aile sorunlarına neden olan faktörlerin araştırılmasında üzerinde en çok durulan değişkenlerden birisi, hem aile içi hem de aile dışı ilişkilerin belirleyicisi olan evlilik uyumudur.

Eşler arasındaki evlilik uyumu birçok faktörden etkilenmektedir; anne-baba evliliğinin mutluluk derecesi, tanışma süresinin uzunluğu ve nişanlılık, cinsiyete bağlı rollerde yetinme derecesi, evliliğin arkadaşlar ve aile tarafından onaylanma derecesinin yüksekliği, nişanlılık ve evliliğin ilk dönemlerinde birbirine uyum sağlanabilmesi, etnik veya dini geçmişin ortaklığı, toplumsal statü ve eğitim düzeyinin yüksekliği, evlenme yaşı, çocukluk sırasında anne baba ile iyi ilişkiler içerisinde olmak gibi nitelik ve durumlar görülmektedir (Özguven, 2001, 85). Bu faktörlerden etkilenme oranı ne kadar olumluysa evlilik uyumu da o ölçüde yüksek

olacaktır. Evlilik uyumunun yüksek olması beraberinde evlilik mutluluğu ve evlilik doyumunu getirecektir.

Uyumlu bir evliliğe bağlı olarak gelişen evlilik mutluluğu ve evlilik doyumunu, insan yaşamında önemli bir rol oynamakta ve evli bireylerin psikolojik sağlığını yakından etkilemektedir. Uyumlu bir evlilik ilişkisi eşlerin evlilikten sağladığı doyumunu ve evlilik mutluluğunu etkilerken, diğer değişkenlerle birlikte gittikçe zorlaşan sosyo-ekonomik koşullar karşısında eşlerin psikolojik sağlığını da korumaktadır (Sardoğan, Karahan, 2005, 92). Literatürde bu konu ile ilgili birçok çalışma mevcuttur. Bireylerin ruh sağlığına evliliğin kendisinden çok, evlilik ilişkisinin duygusal yapısının faydasının olduğu tespit edilmiştir. Yakın ve destekleyici ilişkilerin bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını karşılayarak, uyumlu bir evliliğin bireylerin ruh sağlığını koruduğu anlaşılmıştır. (Williams, 1988). Evlilikte uyum yerine uyumsuzlukların olması, bir çok açıdan olumsuzluklara yol açmaktadır. Eşler arasındaki uyumsuzluklar sadece evliliğin yıkılması ile sonuçlanmamakta aynı zaman da toplumun en küçük birimi olan aileyi de olumsuz yönde etkilemektedir. Ailenin sürekliliği için eşlerin uyumlu olmaları şarttır (Burgess ve Cottrell, 1998). Evlilik uyumu bozulmaya başladığında bu durum, eşler ve var ise çocuklar açısından bir yaşam krizine ya da travmaya dönüşmektedir. Evlilikteki uyumun yüksek olması, çocukların sağlıklı birer birey olarak büyümelerinde etkilidir. Buna karşılık uyumsuz evliliklerin olduğu ailelerde büyüyen çocuklar bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Eşler arasındaki çatışma ile çocuğun uyumu saldırganlık, antisosyal davranışlar, ve kaygı gibi değişkenler açısından incelendiği çalışmalarda, anne baba arasında çatışma varsa çocukların saldırganlıklarının arttığı, küçük çocuklarda ise anne baba arasındaki çatışmadan dolayı kendini suçlama eğilimi olduğu görülmüştür (Yılmaz, A, 2001). Amerika’ da insanların psikolojik yardım için başvurma nedenleri arasında, evlilikte yaşanan uyumsuzluğun birinci neden olduğu ve 1987’ de evlenen çiftlerin yarısının boşandığı tespit edilmiştir (Braudbary, Finchman, 1990).

Sağlıklı evlilik ilişkilerinin eşlere katkılarının yanı sıra o aile içerisinde büyüyen çocuklar için de önemli katkıları vardır. Çocuğun sosyal yönünün gelişmesini incelemek amacıyla yapılan araştırmada (Dekovic, 1990), evdeki problemlerin çözüm aşamasında anne baba ve çocuk arasındaki ilişkiler incelendiğinde, sosyal yönde gelişmiş çocuklarda aile ilişkilerinde yüksek düzeyde

duyarlık ve çocuğa karşı olumlu yaklaşımın önemli etkisi olduğu ortaya konulmuştur. Yine evlilikteki uyumsuzluklar ile çocuklarda görülen davranış problemlerini araştıran Smith (1991), aile içi uyumsuzluk ile çocukların davranış problemleri arasında yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu saptamıştır. Fisher, (1992), çocukluk dönemindeki uyum bozuklukları için risk faktörlerini sıralarken, ailenin çocuğun uyum bozuklukları ile yakından ilgili olduğunu belirtmiştir. Uyumsuz aile koşullarında büyüyen çocukların daha çok risk altında olduğunu vurgulamıştır (akt.Kabasakal, 2007).

Uyumlu bir evlilik her şeyden önce sağlıklı bir iletişimle gerçekleşir. Evlilikte sağlıklı ve normal bir iletişimin bulunmaması, karı-kocanın kendi aralarındaki sorunları algılayıp kavrayamamaktan ve iletişim bozukluğundan kaynaklanır (Özgüven, 2000). Birçok araştırma her iki eşin de iletişim konusunda başarılı ve istekli olduğu evliliklerin, uyumlu ve mutlu, iletişim konusunda eksiklik olan evliliklerin ise mutsuz evlilikler olduğunu göstermektedir. Mutlu çiftlerin birbirleri ile çeşitli konular ve olaylar hakkında daha çok konuştukları, birbirlerini daha iyi anladıkları, kelimelerin ardında yatan duygu ve ifadeleri daha iyi sezindikleri, problem çözme yöntemleri ve karar verme süreçlerinde daha başarılı oldukları görülmektedir (Burleson ve Denton, 1997). Gene araştırmacılar, mutsuz çiftlerde etkili iletişim kurabilme becerilerinde yetersizlik görüldüğünü, bunun da evlilikle ilgili hoşnutsuzluğa dönüştüğünü belirtmişlerdir (Litzinger, Coop Gordon, 2005). Eğer evlilikte eşler arasında uyumsuzluk varsa, eşler sürekli çatışma yaşıyorlarsa, bunun ilk işaretleri eşlerin birbirlerine yaptıkları acımasız eleştirilerdir. Bu sıkıntı veren durumlar, eşler açısından acı ve hiddetten kurtulmayı zorlaştırdığı için sürekli kriz yaratır. Bu duruma maruz kalan eş diğeri hakkında her zaman en kötüsünü düşünmeye başlar. Küçük meseleler büyük savaşlar haline gelir, hisler sürekli incinir (Goleman, 1996, 177-179). Oysaki, uyumlu bir evlilik için öncelikle eşlerin kendilerini tanımaları, kendi duygularını idare edebilmeleri, birbirleriyle empati kurabilmeleri ve kişilerarası becerilerini iyi tutup, iyi iletişim kurabilmeleri gerekir. Goleman (2006), eşlerde olduğu taktirde evlilik uyumunu arttıran bu faktörleri duygusal zekanın alt boyutları olarak tanımlamıştır.

Evlilikte empatinin önemi; empatinin çatışmayı çözdüğü ve evlilik uyumunu arttırdığı, eşini daha empatik olarak algılayan eşlerin ilişkilerinde daha çok doyum

aldıkları ve eş terapilerinde eşlerin karşılıklı empati kurmalarının öneminin büyük olduğunu altını çizen araştırmalar vardır (akt.Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002, 40).

Goleman (1996), aslında evlilik kavgalarını, eşler bilinçli olduğu takdirde duygusal zekayı, evliliğe taşımak için mükemmel bir fırsat olarak sunar. Eşler arasındaki kavgada empatik bir hareket duygusal gerilimi düşürmekte çok ustadır. Evlilik uyumu ve olaylara eşin bakış açısıyla bakma arası ilişkiyi inceleyen araştırmalar, eşin bakış açısıyla bakmanın evlilikte yaşanan gerilimi azaltmada yardımcı olduğunu göstermiştir (Franzoi, 1985). Gene eşlerin sahip olduğu insan ilişkileri becerilerinin, evlilikte uyumu güçlendirdiği ya da yaşanan problemleri içinden çıkılmaz bir duruma getirdiği söylenebilir (Sardoğan, Karahan, 2005). Evliliğin yürümesini sağlayan diğer bir hususta, çiftlerin kavga konusu olan durumlarda belirli sorunlar üzerine yoğunlaşmak yerine duygusal zekalarını geliştirmeye yönelmeleridir. Bu sorunları çözebilme şansını artırır. Bir avuç duygusal yeterlilik, esas olarak sakinleşebilmek, empati ve iyi dinleme çiftin anlaşmazlıklarını daha etkili bir şekilde giderebilmesini sağlar. Çiftler aralarındaki anlaşmazlıkları çözebildikleri ölçüde de evlilik uyumu gelişir. Ayrıca evlilikte uyumun olumlu ve dengeli olabilmesi için, evlilik ilişkilerinin sürekliliğini sağlamak, yeni etkinlikler planlamak, romantik olanaklar yaratmak, duygusal dayanışmayı güçlendirmek ve mesleki rollerle ilgili destek sunmak gerekmektedir (Bilen, 1983).

2.5.1. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt İçinde Yapılmış Araştırmalar

Evlilik üzerine yapılan çalışmalar içerisinde, çiftler arasındaki uyum ve evlilik doyumu en çok incelenen konulardan biri olmuştur. Ülkemizde de bu yönde artmakta olan çalışmalarda çiftler arasındaki uyumu veya doyumu ölçen ve Türk kültürüne uygun olarak geliştirilmiş bir ölçeğin kullanımına rastlanamamıştır. Bu alanda önemli bir gelişme olarak 2006 yılındaki Çelik'in "Evlilik Doyum Ölçeği" geliştirme çalışması görülmektedir. Evli çiftlerin evlilik doyumunun ölçülmesine yönelik ölçme aracının geliştirilmesi aşamalarında kapsam geçerliği, yapı geçerliği ve ölçüt bağıntılı geçerlik türleri ile iç tutarlık ve test-tekrar test güvenilirliği çalışmaları yapılmıştır. Beş ayrı örneklem grubu üzerinde yapılan çalışmada ölçeğe ilişkin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı 86, iç tutarlık katsayısı 79 olarak elde edilmiş ve

ölçeğin; aile, cinsellik ve benlik olmak üzere 3 alt ölçekten oluştuğu bulunmuştur (Çelik, 2006).

Tümer (1988), evli çiftler arasında etkileşimi bozduğu düşünülen çatışma odaklarını belirlemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda, eşler arasındaki yaş farklarına göre çatışmanın yaşanma durumunda, eşler arasında çatışmanın en sık yaşandığı yaş aralığının 3-5 yaş aralığı olduğunu, en az sorun yaşanan yaş aralığının ise 6-8 yaş aralığı ya da aynı yaşta olmak olduğunu ve yaşın ilerlemesiyle birlikte çiftlerde aktif çatışmanın azaldığını bulmuştur.

Yıldırım (1992), evli bireylerin uyum düzeylerini etkileyen etmenleri, Ankara merkez ilçelerindeki farklı sosyo-ekonomik düzeylerde 1100 evli birey üzerinde incelemiştir. Araştırmada bireysel kategoride ele alınan cinsiyet, ilk evlenme yaşı, sağlık durumu, fiziki görünüşten memnuniyet gibi değişkenler evli bireylerin uyum düzeyleri üzerinde önemli düzeyde etkili bulunmuştur. Ailesel kategoride ele alınan değişkenlerden evlilik biçimi, ev işlerini paylaşma, akraba ve yakınlarının desteği, ailede yapılan sert tartışma ve kavga, eşlerin akrabalık derecesi, eşlerin çocuk eğitiminde anlaşmaları, eşlerin cinsel yaşamda anlaşmaları değişkenleri evli bireylerinin uyum düzeyleri üzerinde önemli düzeyde etkili bulunmuştur.

Fışiloğlu (1992), yüksek lisans öğrencilerinin evlilik uyumlarını demografik değişkenlere göre incelediği araştırmasında; öğrenci statüsü ve eşin eğitim düzeyi değişkenlerinin evlilik uyumu üzerinde etkili olduğunu, tam zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarının yarı zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarına göre daha yüksek olduğunu ve eşlerin eğitim düzeylerinin birbirlerine yakın olmasının evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediğini bulmuştur.

Yıldırım, (1993), bazı değişkenler açısından evli bireylerin psikolojik uyum düzeylerini incelemiştir. Evli bireylerin eşleriyle; duygu ve düşüncelerini paylaşma, eşyle cinsel anlamda anlaşma, eşinin cinsel isteklerini reddetme ve eşlerin birbirlerine dayak atıp atmamaları değişkenleri, evli bireylerin uyum düzeyleri üzerinde anlamlı şekilde etkili bulunmuştur. Eşlerin birbirleriyle duygu ve düşüncelerini paylaşma derecesi düştükçe, uyum puan ortalamalarında da bir düşme gözlenmektedir. Eşlerin birbirleriyle duygu ve düşüncelerini paylaşma derecelerine göre evli bireylerin uyum düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

Gündoğdu (1995), otistik ve normal çocuğa sahip anne babaların evlilik uyum düzeylerini karşılaştırdığı araştırmasını 40 çift üzerinden yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; otistik çocuğa sahip annelerin, Birtchnell Eş Değerlendirme leği alt boyutu olan güvenilebilirlik boyutunda normal çocuğa sahip annelere göre daha yüksek puan aldıklarını, otistik çocuğa sahip babaların ise kopukluk alt boyutunda normal çocuğa sahip babalara göre daha düşük puan aldıklarını bulmuştur.

Tutarel-Kışlak (1997), evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiye yönelik yaptđđı araştırmanın bulgularına göre eşleri ile uyumsuzluk yaşayanların, eşlerinin olumsuz davranışları karşısında, olumsuz nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri yaptıkları anlaşılmaktadır. Olumsuz olayların ardından, eşleri ile uyumsuz olanların zaten az olan doyumları daha da azalmakta ve kendileri de eşlerine olumsuz tepki göstermektedirler.

Kastro (1998), evlilik içi uyum ve depresyon ilişkisini arařtırdđđı çalışmasında, depresyonu olan çiftlerle hiç depresyonu olmayan çiftleri karşılaştırmıştır. Evlilik uyumu ile depresyon arasında olumlu yönde bir ilişki olduğunu bulmuştur.

Demir ve Fışıloğlu (1999), yaptıkları araştırmada kendi seçimiyle değil de başkalarının yönlendirmesi sonucu ayarlanmış evlilik yapmanın evlilikte uyumu olumsuz etkilediğini tespit etmişlerdir.

Günay (2000), yaptđđı araştırmada evlilik süreçlerini uyumsuz olarak tanımlayan eşlerin uyumlu çiftlerden daha düşük fikir birliği, duygu ifadesi ve evlilik doyum düzeyine sahip olduklarını bulmuştur.

Sarısoy (2000), otistik ve zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynlerin evlilik uyumlarını karřılařtırdđđı çalışmasında, otistik, zihinsel engelli ve normal çocuğa sahip annelerin ve babaların Birtchnell Eş Değerlendirme leğinin bağımlılık alt boyutuna göre annelerde gruplar arasında fark bulunamamıştır. Zihinsel engelli ve otistik çocuğa sahip annelerin eşlerini kopuk kontrolü ve aynı zamanda güvenilir olarak değerlendirdikleri bulunmuştur. Otistik ve zihinsel engelli çocuğa sahip babaların eşlerini bağımlı ve kontrolü olarak algıladıkları, engelli ocuk anneleri ve babaları arasında kaygı ve depresyon açısından fark bulunmadđđı, ancak otistik çocuğu olan annelerin ve babaların kaygı düzeylerinin normal çocuklu anne ve babalardan daha yüksek olduğu, ayrıca engelli çocuğa sahip babaların depresyon düzeylerinin normal gruptan daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Gökmen (2001), yaptığı araştırmada, kadınlarda eşe ilişkin bağımlılık ve kontrolcülük algılarının evlilik uyumunu etkilemediğini, erkeklerde eşlerini kontrolcü algılamamanın evlilik uyumunu artırırken bağımlı olarak algılamamanın evlilik uyumunu azalttığını, bununla beraber erkeklerin evlilik uyumlarının, kadınların evlilik uyumlarından anlamlı derecede yüksek olduğunu bulmuştur.

Malkoç (2001), evli bireylerin her bir iletişim şekli ile evlilik uyumları arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Evlilik uyumu yüksek bireylere göre evlilik uyumu düşük olan bireylerin daha fazla yıkıcı ve daha az yapıcı iletişim şekilleri kullandığını bulmuştur.

Yılmaz (2001), eşler arasındaki uyum ile çocukların bazı psikolojik sonuç değişkenleri arasındaki ilişkileri inceleyen çalışmaların bulgularını özetlemiştir. Bu çalışma sonucunda; eşler arasındaki uyum ile çocuğun davranışları arasındaki ilişkileri incelemiş, eşler arasındaki uyumun anne baba ya da çocuk tarafından değerlendirilmesinin çok önemli olduğu sonucuna varmıştır.

Kalkan (2002), evlilik ilişkisini geliştirme programının evli çiftlerin uyum düzeylerine etkisini araştırdığı çalışmasında, deney ve kontrol grubu olarak 28 evli kişi ile 2,5 saat süren oturumlara 10 hafta devam etmiştir. Oturumların sonucunda, deney ve kontrol gruplarına uygulanan Evlilikte Uyum Ölçeği ön-test ve son-test puan ortalamaları arasında evlilik ilişkisini geliştirme grubuna katılanların lehine anlamlı bir farklılık bulmuştur. Ayrıca deney ve kontrol grubundaki çiftlerin evlilik uyumlarının cinsiyete göre değişmediğini tespit etmiştir.

Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002), demografik değişkenler ile empatinin evlilik uyumunu yordamadaki katkılarını araştırmak ve cinsiyete bağlı olarak empati puanları arasında fark olup olmadığını belirlemek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Çalışma sonucunda empatinin evlilik uyumunu yordayan anlamlı bir değişken olduğu belirlenmişti. Gene Tutarel-Kışlak ve Çavuşoğlu (2006), yaptıkları diğer bir araştırmada bağlanma biçimleri ile evlilik uyumu arasında anlamlı farklılık bulmuşlardır. Evlilikte uyum puanı en düşük grup, korkulu bağlanma biçimine sahip kadın ve erkekler olarak tespit edilmiştir.

Erbek ve arkadaşları (2005), yaptıkları araştırmalarında cinsel yaşantıların çift uyumuna etkisini araştırmışlardır. Bu amaçla boşanmak üzere mahkemeye başvuruda bulunan ve psikolojik yardım alan evli çiftler ile psikolojik yardım almamış evli

çiftleri kontrol grubu olarak karşılaştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; boşanmak üzere olan çiftlerde, cinsellik konusunda hiç anlamayanların sayısı diğer iki gruba göre daha fazladır. Cinsel sorunu olan çiftler ile cinsel sorunu olmayan çiftler uyum açısından karşılaştırıldığında, kontrol grubunda cinsel sorunu olmayanların evlilik uyumu daha yüksek bulunmuştur.

Hamamcı (2005), yaptığı araştırmada yaş, cinsiyet, çocuk sayısı gibi etmenlerle birlikte eğitim seviyesinin de evlilik uyumu ve doyumunu etkilediğini bulmuştur.

Koydemir, Selşik ve Tezer (2005), 50 evli çiftin evlilik uyumlarının mükemmeliyetçiliğin üç boyutuna göre farklılık gösterip göstermediğini ve evlilik uyumu ile mükemmeliyetçiliğin boyutları arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, yüksek ve düşük uyum gösteren eşlerin mükemmeliyetçiliğin alt boyutlarına göre farklılık göstermediğini ve mükemmeliyetçiliğin alt boyutları ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını bulmuşlardır.

Sardoğan ve Karahan (2005), evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisini araştırmışlar ve araştırma sonucunda insan ilişkileri beceri programına katılan evli çiftlerin evlilik uyum puanlarının, programa katılmayan çiftlere göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Yıldız (2005), depresyon ve anksiyete tanısı alan ve bunun yanında hiç psikiyatrik tanı almayan iki grup çocukların anne babalarının bağlanma stillerine göre evlilik uyumlarını araştırdığı çalışmasında 90 çiftle çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; kontrol grubundaki anne babaların, çalışma grubundaki anne babalara göre eşlerini duygusal anlamda daha yakın hissettikleri, kontrol grubundaki anne babaların çalışma grubundaki anne babalara göre evliliklerini daha doyum sağlayıcı buldukları görülmüştür. Ayrıca cinsiyete göre kadınlarda durumluluk anksiyetesi ve süreklilik anksiyetesinin çalışma grubunda, kontrol grubundan fazla olduğu tespit edilmiştir.

Demiray (2006), 51 evli çift ile çiftlerin evlilik uyumlarının bazı demografik değişkenlerle ilişkisini incelediği araştırmasında, eşlerin yaşları, evlilik süreleri ve aile ziyaretleri gibi demografik değişkenlerin evlilik uyumuyla ilişkisini anlamlı bulmuştur.

Fidanoğlu (2006), evliliği 1-10 yıl arasında olan 225 çiftle evli bireylerin evlilik uyumu, mizah tarzı ve kaygı düzeyi arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasının sonucunda; evlilikte ayrı kalınan süre, erkeğin kaygı durumu, erkeğin yaşı ve çiftin mizahi özelliklerinin evlilik uyumu ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğunu bulmuştur. Evlilik süresi ve kadının yaşının evlilik uyumu ile ilişkili olmadığını, olumlu mizah özelliklerine sahip çiftlerde evlilik uyum düzeyinin de yüksek olduğunu, kadının kaygı düzeyinin yüksek olmasının, evlilik uyumunu olumsuz etkilediğini bulmuştur.

Özen (2006), 140 çiftle karı ve kocaların değer uyumlarının ve çatışma çözüm stillerinin, karıların, kocaların ve çiftlerin evlilik uyumu üzerindeki yordayıcı etkisini araştırdığı çalışmasında, eşlerin geleneksellik, hazcılık, uyarılım, değer benzerlikleri ve eşlerin güç değer farklılıklarının kadınların ve eşlerin evlilik uyumunu olumlu bir şekilde yordadığını, kocaların kullandıkları çatışma çözüm stillerinin kadınların evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir ilişkisi olduğunu buna karşılık, kadınların kullandıkları çatışma çözme stillerinin kocalarının evlilik uyumları üzerinde anlamlı bir ilişkisi olmadığını bulmuştur. Ayrıca kocaların olumsuz çatışma çözüm stilini kullanmalarının kadınların evlilik uyumuna olumsuz bir etkisi olduğunu tespit etmiştir.

Tuncay (2006), 210 çiftle evlilik uyumu ile mükemmeliyetçiliğin kişilerarası bağlamda ilişkisini incelediği çalışmasında, kadınların başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik boyutundaki yüksek puanları ile çocuğunun olmasının, evlilik uyum puanlarını düşürmekte olduğunu, kadınlarda eşlerinin kendilerine karşı eleştirel oldukları yargısı mevcutsa evlilik uyum puanlarının düştüğünü, bunların yanında erkeklerin başkalarınca belirlenen mükemmeliyetçilik ve depresyon puanlarının yükseldikçe, evlilik uyum puanlarının azaldığını, gene erkeğin eşine karşı eleştirel olduğu düşüncesine sahip olduğunda evlilik uyum puanlarının düştüğünü bulmuştur.

Fidanoğlu (2007), 270 gönüllü evli çift üzerinde evlilik uyumu ile eşlerin somatizasyon düzeyleri ve sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırdığı çalışmasının sonucunda, cinsiyet, eğitim durumu, çocuk sahibi olma, babanın hayatta olması, eşlerin akrabalık durumu ve evlilik süresi gibi değişkenlerin çift uyum ölçeği ile anlamlı derecede ilişkili olduğunu, ayrıca çift uyumu ile somatizasyon arasında anlamlı derecede negatif yönde zayıf bir ilişki olduğunu, somatizasyon puanı

azaldıkça çift ilişkisindeki doyumun, fikirbirliğinin, duyguların ifadesinin ve genel evlilik uyumunun arttığını bulmuştur.

Kılıçarslan (2007), yaptığı araştırmasında, araştırmanın örneklemini 3-6 aylık bebekleri olan ve ilk bebeklerine sahip olmuş 140 kadın ve 111 erkek olmak üzere 251 evli anne-baba oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; erkeklerde evlilik uyumunun, kadınlarda ise doğum sonrası depresyonun, yaşın ve ilişkideki derinliğin ebeveyn öz yeterliliğini yordayıcı anlamlı birer değişken olduğu görülmüştür. Eş ilişkisinde yaşanan çatışma, evlilik uyumu ve ebeveyn öz yeterliliğinin, kadınların doğum sonrası dönemde yaşadıkları depresyonu yordamada belirleyici olduğu belirlenmiştir.

Üncü (2007), duygusal zeka ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiye baktığı çalışmasının sonucunda; araştırmaya katılanların duygusal zeka toplam puanında, karşdakini anlama alt boyut puanı ve duygularını yönetme alt boyut puanlarında kadınlar lehine anlamlı bir fark olduğunu, eğitim durumlarına ve evlilik sürelerine göre ise gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığını görmüştür. Cinsiyetlerine göre evlilik doyumunda ise, kadınlar ile erkekler arasında erkekler lehine anlamlı fark olduğunu, eğitim durumuna göre, en yüksek evlilik doyumu ortalamasının lise mezunlarında olduğunu, en düşük ortalamanın ise ilköğretim mezunlarında olduğunu tespit etmiştir. Evlilik sürelerine göre ise en yüksek ortalamanın 20 yıl ve üzerinde olanlarda olduğunu en düşük ortalamanın ise 8-13 yıl arasında evli olanlara ait olduğunu belirlemiştir.

Ergin (2008), 90'ı halen evli, 76'sı boşanma sürecinde, 76'sı boşanmış olmak üzere toplam 242 çift ile evli ve boşanmış kişileri cinsiyetçilik ve evlilik uyumu açısından karşılaştırdığı araştırmasında; halen evli kişilerin evlilik uyum düzeylerinin, boşanma sürecinde olan ve boşanmış kişilerin evlilik uyum düzeylerinden yüksek olduğunu, halen evli olan kadınların evlilik uyum düzeylerinin, boşanma sürecinde olan ve boşanmış kadınların evlilik uyumundan; halen evli erkeklerin evlilik uyumlarının, boşanma sürecinde olan ve boşanmış erkeklerin evlilik uyumlarından yüksek olduğunu, düşmanca cinsiyetçilik düzeyi düşük olan erkeklerin evlilik uyumunun, düşmanca cinsiyetçilik düzeyi yüksek olan erkeklerin evlilik uyumundan yüksek olduğunu bulmuştur.

Güngör ve İlhan (2008), evli bireylerin evlilik uyumları ile sahip oldukları mizah tarzları arasındaki ilişkiyi araştırmış ve kadının erkeğe göre evlilik ilişkilerinde mizahı daha önemli bir faktör olarak algıladıkları sonucuna varmışlardır.

Vaizoğlu (2008), orta sosyo-ekonomik düzeydeki beş anaokuluna devam eden 4-5 yaş arasındaki 240 çocuk ve bu çocukların anneleri üzerinde anaokuluna devam eden çocukların sosyal davranışları ile ebeveynlerinin evlilik uyumlarını incelediği araştırma sonucunda; çocuğun sosyal davranışlarında yaşın, cinsiyetin, anaokuluna devam süresinin, annenin çalışma durumunun, annenin öğrenim düzeyinin, anlamlı bir farklılık yarattığını, ebeveynlerin evlilik uyumlarında ise erkeğin öğrenim düzeyinin anlamlı bir farklılık yarattığını, ebeveynlerin evlilik uyumu ile çocuğun işbirliği davranışı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Tümkaya ve Çelik (2009), 119 evli ve gönüllü öğretim elemanı ile yaptıkları araştırmalarında, öğretim elemanlarının cinsiyet, çalışma yılı ve girdiği ders saati değişkenine göre evlilik uyumu ve yaşam doyumlarını karşılaştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, öğretim elemanlarının cinsiyet değişkeni açısından evlilik uyumu ve yaşam doyumunu arasında bir fark olmadığı gözlenmiştir. Yaşam doyumunu ve evlilik uyumunun öğretim elemanlarının girdiği ders saatine göre anlamlı düzeyde farklı olduğu gözlenmiştir.

Çakır ve Yeşilyaprak (2009), 267 evli çift ile yaptıkları araştırmalarında evli bireylerin evlilik uyumları, ana babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenlerle ilişkisini incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre, evli bireylerin evlilik uyumları ile ana babalarına bağlanma düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Cinsiyete göre evlilik uyumunda anlamlı bir farklılık olduğu, erkeklerin evlilik uyumlarının kadınlardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Evlilik süresine göre evlilik uyumunda anlamlı bir farklılık olduğu, 7-12 yıl evli olanların 19-üstü yıl evli olanlardan daha uyumlu oldukları görülmüştür.

Ülkemizde evlilik uyumu ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda bu çalışmaların daha çok betimsel nitelikte olduğu ve daha çok evlilik uyumu ile demografik değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığı görülmektedir. Bunun yanısıra; evlilik uyumu ile çatışma çözümleri, nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri, depresyon, iletişim, mizah tarzı ve kaygı düzeyi, bağlanma düzeyi ve engelli çocuğa sahip olmak ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiye de bakılmıştır.

2.5.2. Evlilik Uyumu İle İlgili Yurt dışında Yapılmış Araştırmalar

Pierse yaptığı bir araştırmada, 1950 yıllarında İngiltere’de evlenmiş olan çiftlerin karşılaştıkları güçlüklerin bazılarını incelemiştir. Görüşülen çiftlerin %48,2’si uyum güçlükleri ileri sürmüşlerdir. Bu yüksek oran ev, para, her iki eşin ailesi, dinsel ve cinsel güçlükleri kapsamaktadır (Dominian, 1974, 16).

Navran (1967), evlilik uyumunda iletişimin etkisini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada; büyük ölçüde mutlu olan çiftlerin, evliliklerinde sıkıntı ve sorun yaşayan çiftlerle karşılaştırıldığında daha çok konuştukları, birbirlerini ve sorunlarını daha iyi anladıkları ve kelimelerin ardında yatan duyguları daha iyi sezindikleri belirlenmiştir.

Cole, Cole ve Dean (1980), evlilik uyumunu etkileyen faktörlerden biri olarak kadının ve erkeğin olgunluk seviyesini göstermişlerdir. Kadının duygusal olgunluk seviyesinin yüksek olması erkeğin evlilik uyumunu, erkeğin duygusal olgunluk düzeyinin yüksek olması ise kadının evlilik uyumunu olumlu düzeyde etkilemektedir.

Glen (1991, 261), 1970’lerin başlarından 1980’lerin sonlarına kadar ABD’ de uyumlu evliliklerin azalmaya başladığını, evli bireylerin evlilikteki başarısızlıklarının arttığını, bu artışın sonucunda da boşanmaların oranında bir artış olduğunu tespit etmiştir.

Yapılan araştırmalarda (Birtchnell ve Kennard, 1983), evlilik uyumu düşük bireylerin ruhsal sağlık durumlarının, uyumu yüksek evliliğe sahip bireylerden daha kötü olduğu görülürken, zayıf evlilik ilişkilerinin nörotik depresyon ve intihar eğilimi ile anlamlı düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur (akt.Ersanlı ve Kalkan, 2003).

Crowther (1985), depresyon ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, depresif grubun depresif olmayan gruba göre evliliklerinde daha uyumsuz olduklarını görmüştür. Bu araştırmada hastalardan evlilik uyumu ve depresyon açısından kendilerini ve terapisti değerlendirmeleri arasındaki ilişkiye bakmış, değerlendirmeler arasında anlamlı bir ilişki olduğunu görmüştür. Ayrıca araştırmada depresif kadınların depresif erkeklere göre evliliklerini daha uyumsuz değerlendirdiklerini bulmuştur.

Kahn, Coyne ve Margolin (1985), yaptıkları çalışma sonucunda çiftlerden birinin depresif olması halinde, eşler arasındaki ilişkide, evlilikteki çatışmaların çözümünde, birbirlerine karşı iletişim tarzlarında, cinsel doyum ve dışı vurumda bozukluk olduğunu saptamışlardır.

Wilson ve Filsinger (1986), dindarlık ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında genel olarak dindar kişilerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

James ve Johnson (1987), 44 çift ile yaptıkları araştırmalarında, evlilik uyumu ile işbirlikçi, yarışmacı ve bireysel tutumlar arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Araştırma sonucunda; işbirlikçi tutum ile evlilik uyumu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuş, buna karşılık, yarışmacı ve bireysel tutum ile evlilik uyumu arasında ise negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Gottman (1988), araştırmaları sonunda elde ettiği bulgularında, ilişkilerinde eşitliğe önem veren paylaşımcı çiftlerin evlilik uyumlarının daha iyi olduğunu ortaya koymaktadır. Birbiriyle paylaşma arzusu olmayan çiftlerin çatışmaları çözme gereksinimini her zaman hissetmedikleri ya da eşlerden sadece birinin bütün kararları aldığı bulunmuştur.

Hafner ve Spence (1988), evlilik uyumu ve evlilik süresi arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmalarında, kendilerini girişken olarak tanımlayan ve evlilik süreleri uzun olan erkeklerin evlilik uyum düzeylerinin yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Creamer ve Campell (1988), yaptıkları araştırmada, uyumlu çiftlerin uyumsuz çiftlere göre kendilerini tanımlamalarının benzer olduğunu ve kendilerini benzer olarak tanımlayan çiftlerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Laughlin, Cormier ve Cormier (1988), 12 yaşın altında en az bir çocuğu olan 69 evli kadınla evlilik uyumu ve stresle başa çıkma stratejilerinin sayısı ve bu stratejileri kullanma sıklığı arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında, başa çıkma stratejilerinin sayısı ve kullanım sıklığı arttıkça stresin azaldığını ve evlilik uyumunun arttığını bulmuşlardır.

Rodgers ve Calder (1990), MS hastası, en az beş yıllık evli, 62 kadın ve 42 erkekle yaptıkları araştırmada, hastaların evlilik uyumları ile duygusal uyumları

arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda hastaların evlilik uyumu ile duygusal uyumları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Long ve Andrews (1990), bakış açısı alma ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Bakış açısı alma; bir kişinin kendisini başkasının yerine koyabilme, onun bakış açısını anlama yeteneğidir. Araştırma sonucunda eşlerin evlilik ilişkisinde bakış açısı alabilmelerinin evlilik uyumunu olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır.

Ball (1991), Afrikalı Amerikan eşlerin iş durumları ve evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla 1980-1986 yıllarındaki taramalar ile 234 erkek eş ve 292 kadın eşten topladığı veriler sonucunda erkeklerin evlilik uyumlarının kadınlara göre daha yüksek olduğunu bulmuştur.

Johnson, Amazola ve Both (1992), eşler arasındaki uyumun durağanlığını anlamak için, evli çiftlerle 8 yıllık zaman içerisinde 3 kez görüşmüşlerdir. Yaptıkları araştırmalar sonucunda eşler arasındaki uyumun, durağan olduğunu bulmuşlardır.

Sears ve Galambos (1992), yaptıkları araştırmada dışarıda bir işte çalışan 86 çift üzerinde, kadınların çalışma şartları, iş stresi ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiye bakmışlardır. Araştırma sonucunda kadının iş stresinin ve genel stresinin evlilik uyumunu etkilediği, kadının genel stresinin erkeğin evlilik uyumunu etkilemediği ancak, erkeğin evlilik uyumunun kadının genel stresini dolaylı olarak etkilediğini bulmuşlardır.

Carter ve Carter (1993), yirmi çift ile yaptıkları araştırmada, tek göğsü alınan kanserli bireylerin ve eşlerinin bireysel ve evlilik uyumlarını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda bireylerin hastalığa ve tek göğüslülüğe uyum sağladıklarını ancak bireysel uyumları yüksek olan bu bireylerin evlilik uyumlarının düşük olduğunu gözlemişlerdir.

Gottman (1993), evlilik etkileşimleri ve boşanma ile ilgili yaptığı çalışmasının sonucunda; kadınların evlilik ilişkisini duygusal anlamda düzenlediğini, gene kadınların evlilik ilişkisine mizah ve olumlu duygular kattığını, bunun da karı koca arasındaki olumsuz duyguları azalttığını, kadınların bu rolü yerine getirmediklerinde ise evlilik ilişkisinin bozulduğunu bulmuştur.

Levy-Shiff (1994), eşleri hamile olan 102 çiftle yaptığı araştırmada, eşleri hamile olan çiftlerin, hamileliğin başlangıcından dokuzuncu ayın sonuna kadar ve doğum sonrasında da evlilik uyumlarını incelemiştir. Anne baba olmadan önceki

süreçte kadınların evlilik uyumunun yüksek olduğunu ancak anne baba olduktan sonraki dönemde ise kadınların evlilik uyumlarının erkeklere göre anlamlı bir şekilde düştüğünü gözlemiştir.

Erel ve Burman (1995), yaptıkları bir çalışmada çift uyumu ile ilgili 68 araştırmayı incelemiş ve bu çalışmaları; eşler arasındaki uyum, ahenk, doyum ve gerilimi içine alan eşler arasındaki doyum boyutu, evlilik ilişkisini ebeveyn ve çocuk ilişkisine göre değerlendiren ebeveyn-çocuk ilişkisi boyutu ve eşler arasındaki sözel saldırganlığın sıklığı ve yoğunluğunu ölçmeye çalışan eşler arasındaki çatışma boyutu olarak 3 boyuta indirgemişlerdir.

Fowers, Montel ve Olson (1996), canlı, uyumlu, geleneksel ve uyumsuz başlıkları altında evlilik öncesi dört grup tanımlamışlardır. Bu gruplarla yapılan çalışmalar sonrasında, canlı olarak tanımlanan çiftlerin, iletişim, duygusal, seksüel, ekonomik, ve ortak zaman paylaşımı gibi konularda evlilik doyumları en yüksek grup oldukları bulunmuştur. Uyumlu çiftler orta derecede doyumlu bulunmuş olup bu grupta gözlenen doyum azalmasının evlilik ve çocuklar ile ilgili konularda gerçek dışı görüşlerden kaynaklandığını belirtmişlerdir. Ayrıca geleneksel çiftler ayrılmayı en az düşünen grup olmalarına rağmen oldukça doyumsuz, uyumsuz çiftlerin ise gerilimli ve boşanma eğiliminde oldukları bulunmuştur.

Blum ve Mehrabian (1999), 20-85 yaş arası 166 evli çiftin evlilik uyumlarını inceledikleri araştırmalarında, mutlu ve baskın mizaca sahip kişilerin evliliklerinde mutluluk yönünde bir eğilim olduğunu, uysal ve mutsuz kadınların evlilik uyumunu yıpratıklarını bulmuşlardır.

Johnson ve Jacob'un (2000), çift uyum ölçeğini de kullandıkları depresyon ve evlilik uyumu ilişkisi amaçlı kontrol gruplu çalışmada depresyonun evlilik uyumunu olumsuz etkilediği, sosyodemografik değişkenlerin evlilik uyumunda etkili olmadığını, ancak kadın ve erkek depresyonlarının evlilik uyumu açısından farklılık gösterdiğini bulmuşlardır. Daha sık depresyona giren kocalar ya da kadınlar pozitiflik gösterdiklerinde, eşlerinin pozitif olma olasılığı daha az bulunmuştur. Depresyonda olan kocaların karılarının negatifliğini arttırmakta olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca depresyonda olan erkekler depresyonda olan kadınların kocalarına göre daha yüksek IQ' lu bulunmuşlardır.

McGovern ve Meyers (2002), modern çiftlerin geleneksel çiftlere oranla evlilik uyumlarının daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Lucas (2003), 24 bin kişiyle ABD de mutluluk ve evlilik arasındaki ilişkiye baktığı araştırmasının sonucunda, evlilikle birlikte yaşamla ilgili mutluluğun arttığını, fakat bir süre sonra insanların evlenmeden önceki mutluluk düzeylerine geri döndüklerini, aslında insanların mutluluğunun evlendikten sonra artmadığını bulmuştur. Schumacher ve Leonard, (2005), araştırmaları sonucunda kadınların ve erkeklerin evlilik süresince sözel şiddet göstermesinin evliliğin birinci yıl dönümünde evlilik uyumunun düşmesine neden olan faktörlerden biri olduğunu bulmuşlardır.

Jose ve Alfons (2006), Heteroseksüel evlilikleri olan 424'ü ilk evliliğini yapmış ve 363'ü yeniden evlenmiş 787 kişi ile yaptıkları araştırmalarında, ilk evliliği olanlar ile yeniden evlenen kişilerin evlilik doyumları arasında yeniden evlenenler lehine anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Evlilik uyumunda ise kadınlar ve erkekler arasında anlamlı düzeyde farklılık bulurlarken, genel yaşam uyumu durumunda kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık bulamamışlardır.

Atkinson (2007), duygusal zekanın çift terapisindeki etkisini araştırdığı çalışmada, çiftler haftada 2-3 kez 6 ay süren çift terapisine alınmışlardır. Çalışma sonunda Atkinson, çiftlerin birbirlerine karşı verdiği tepkilerde sosyo-ekonomik durumun etkili olmadığını, duygusal alışkanlıkların evliliklerdeki bazı sorunların çözümünü zorlaştırdığını, duygusal alışkanlıkların gelişmesi halinde ise ilişkilerin doyum ve başarısının da artacağını belirtmiştir.

Yurt dışında evlilik uyumu ile ilgili yapılan çalışmalara baktığımızda bu çalışmaların daha çok betimsel nitelikte olduğu, daha çok da başarısız evliliklerin sayısının artmasıyla bu başarısızlığa neyin sebep olduğunun tespitine yönelik olduğu görülür. Araştırmalar; evlilik uyumu ile iletişim, çiftlerin olgunluk düzeyleri, depresyon, inanç, bireysel tutumlar, stresle başa çıkma stilleri, duygusal uyum, hamilelik gibi değişkenlerle evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi bulmaya yöneliktir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve bu araçların özellikleri ile araştırmanın işlem yolu ve verilerin analizinde kullanılan istatistiksel teknikler yer almaktadır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma karşılaştırmalı bir çalışmadır ve modeli tarama modelidir. İzmir, İstanbul, Malatya, Erzurum illerinde yaşamakta olan evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri ile evlilik uyum düzeyleri belirlenmiştir. Araştırmanın niteliği betimseldir.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini; İzmir, İstanbul, Malatya, Erzurum illerinde yaşamakta olan 220 evli çift oluşturmaktadır.

Örneklem grubu İzmir, İstanbul, Malatya, Erzurum illerinde yaşamakta olan çiftler arasından random yoluyla seçilmiştir.

Bu araştırmanın örneklemini 220 evli çift oluşturmaktadır. Katılımcılar İzmir, İstanbul, Malatya ve Erzurum illerinde yaşamaktadır. Katılımcıların 17'sinin yaşı 20-25, 51'inin yaşı 26-30, 102'sinin yaşı 31-35, 95' nin yaşı 36-40, 105' nin yaşı 40-50 ve 70'inin yaşı da 50 ve üstü aralığındadır. Katılımcıların 137'si öğretmen, 67'si serbest meslek, 52'si devlet dairelerinde memur, 51'i ev hanımı, 43'ü mühendis, 29'u muhasebeci, 26'sı sağlık personeli, 23'ü emekli, 10'u avukat ve 1 katılımcıda emniyet mensubudur. Katılımcıların eğitim düzeyleri incelendiğinde; 53'ünün ilköğretim, 104'ünün lise, 237'sinin lisans ve 44'ünün lisansüstü mezunu oldukları görülmektedir. Katılımcıların gelir düzeyi incelendiğinde; 51'inin 0-500 TL, 85'inin 600-1000 TL, 209'unun 1100-2000 TL, 92'sinin 2000 TL ve üstü aralığında yer aldıkları görülmektedir.

Tablo-1. Örneklemin sosyo demografik değişkenlere göre dağılımı

Değişkenler	Kategoriler	Örneklem	%
Cinsiyet	Bayan	220	50,0
	Erkek	220	50,0
Yaş	20-25	17	3,9
	26-30	51	11,6
	31-35	102	23,2
	36-40	95	21,6
	40-50	105	23,9
	50 ve üstü	70	15,9
	Meslek	Öğretmen	137
Serbest Meslek		67	31,1
Devlet Memuru		52	11,6
Ev Hanımı		51	15,2
Mühendis		43	6,6
Sağlık Personeli		24	9,8
Muhasebeci		29	5,2
Emekli		23	11,8
Avukat		10	2,3
Emniyet Mensubu		1	,2
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	53	12,0
	Lise	104	23,6
	Lisans	237	53,9
	Lisans üstü	44	10,0
Gelir Düzeyi	0-500	51	11,6
	600-1000	85	19,3
	1100-2000	209	47,5
	2000 TL ve üstü	92	20,9
Evlilik Yılı	1-5	99	22,5
	6-10	90	20,5
	11-15	88	20,0
	16-20	64	14,5
	21-30	65	14,8
	31 ve üstü	34	7,7

3.3. Veri Toplama Araçları

Verilerin elde edilmesinde; kişisel bilgi formu, Acar (2001), tarafından uyarlaması yapılan Bar-on Duygusal Zeka Yeteneği Ölçeği ve Kabakçı ve arkadaşları tarafından uyarlaması yapılan Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Bar-On Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği

Bar-On EQ Anketinin Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Acar (2001), tarafından yapılmıştır. Dr. Reuven Bar-On' un geçerlik ve güvenirlik çalışmalarını yaptığı duygusal zeka anketi Acar tarafından kısaltılmış ve okutmanlar tarafından ayrı ayrı Türkçe' ye çevrilmiş ve sonra tekrar İngilizce' ye çevrilmiştir. Anketin orijinali ve yapılan çeviri karşılaştırılmış, yanlış anlaşılma olasılığı olan ifadeler yeniden gözden geçirilmiştir.

Bar-on Duygusal Zekâ Yeteneği Ölçeği; 87 maddeden oluşmaktadır ve duygusal zekânın 5 alt boyutunu değerlendirmektedir. Ölçek kişisel beceri, kişiler arası beceri, uyumluluk, stresle başa çıkma, genel ruh durumu alt boyutlarını ölçmektedir. Ölçeğin maddeleri 1=tamamen katılıyorum, 2=katılıyorum, 3=kararsızım, 4=katılmıyorum ve 5=kesinlikle katılmıyorum olmak üzere 5'li dereceleme ile cevaplanır. Anketin güvenirlik çalışmaları sonucunda, Cronbach Alpha katsayıları, anketin toplam boyutları için 92,12; kişisel beceri boyutunda 83,73; kişiler arası beceri boyutunda 77,87; uyumluluk boyutunda 65,42; stresle başa çıkma boyutunda 73,14 ve genel ruh durumu boyutunda ise Alpha katsayısı 75,06 olarak hesaplanmıştır.

Bar-On EQ anketinin Türkçe dilsel, eşdeğerlik, güvenirlik ve geçerlik çalışması 2002 yılında Mumcuoğlu tarafından yapılmıştır.

İngilizce ve Türkçe form arasında $r = .95$ ile $r = .95$ düzeyinde ilişki bulunmuştur. İçsel tutarlılık çalışmasında boyutların Cronbach alfa güvenirlik katsayıları .48 ile .84 arasında çıkmıştır. Dört ay arayla yapılan test-tekrar test güvenirlik çalışmasında ise $r = .71$ ile $r = .93$ arasında ilişki belirlenmiştir. Yapılan geçerlik çalışmasında, testin madde analizlerine dayalı yapı geçerliği ile kriter

geçerliği incelenmiştir. Yapılan madde analizleri sonucunda testin tüm boyutlarının ve maddelerinin boyut toplam puanlarına göre %25' lik üst ve %25' lik alt grupları ayırt edebildiği saptanmıştır. Kriter geçerliği çalışmasında ise duygusal zeka ve kişilik arasındaki ilişkiler istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur.

3.3.2.Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği

Birtchnell (1987) bazı kişilik boyutlarının uyumlu bir evlilik ilişkisini engellediğinden bahsetmiştir. Ölçekte yer alan; bağımlılık, kopukluk ve kontrolcülük boyutları, Birtchnell' in bahsettiği gibi uyumlu bir evlilik ilişkisini engeller. Buna karşılık güvenilebilirlik boyutu ise evlilik ilişkisindeki uyumu arttırır. Ölçeğin kadın ve erkek olmak üzere iki ayrı formu mevcuttur. BEDÖ ilk kez Uyar, Beşikçi, M. ve Oskanyan, tarafından 1991 yılında bir araştırmada kullanılmıştır. Bu ilk çalışmada ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği incelenmemiştir.

Ölçekte yer alan alt boyutların iç tutarlılığı değerlendirilmiştir. Madde toplam korelasyon katsayılarının kadın formunda -.06 ile .72, erkek formunda ise -.01 ile .74 arasında olduğu bulunmuştur. Alt boyutlar için elde edilen Cronbach alfa değerleri, kadın formunda .83 ile .90, erkek formunda ise .72 ile .90 arasında olduğu tespit edilmiştir.

Ölçekteki alt boyutların i tutarlılıkları, Cronbach alfa değerleri ile incelenmiştir. Alt boyutlar için elde edilen değerler, kadın formunda .80-.90, erkek formunda .66-.91 arasındadır. Alt boyutların Cronbach alfa değerleri gibi, alt boyutlar arasındaki korelasyonlarda oldukça yüksek bulunmuştur.

Bu çalışmalardan sonra işlemediği görölen bazı maddeler atılarak kadın formu 79, erkek formu ise 72 soruya indirgenmiştir. Yapılan alışmalar sonunda ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik açısından uygun bir araç olduğu sonucuna varılmıştır.

3.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen veriler SPSS 13.0 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Verilerin analizi amacıyla aşağdaki istatistiksel teknikler kullanılmıştır.

3.5. Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırma verisi analizlere tabii tutulmadan önce Tabacnick ve Fidell'in (2007, 60-71) öngördüğü veri temizleme işlemlerinden geçirilmiştir. Öncelikle araştırma verisinde yanlış kodlanan gözenerler belirlenmiş ve gerekli düzeltmeler veri setinden kontrol edilerek yapılmıştır. Boş değerler (missing values) incelenmiş ve araştırma verisindeki boş değerlerin %5'ten fazla olmadığı görülmüştür. Her bir alt problem için araştırma verisinde normallik varsayımı ayrı ayrı incelenerek (Kolmogorov Smirnov $p > ,050$) tümünde normallik varsayımının karşılandığı gözlenmiştir (Leech, Barret ve Morgan, 2005). Bunun içinde araştırmanın analizlerinde parametrik tekniklerden tek yönlü varyans analizi (oneway ANOVA), bağımsız örneklemeler için t -testi (independent sample t -test) ve çoklu regresyon analizi (multiple regression analysis) teknikleri kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde post hoc incelemesi varyansın homojenlik varsayımını ihlal edilmesi belirlendiğinde (Levene F) Dunnet C yöntemiyle varyansın homojenliği ihlal etmemesi durumunda ise Scheffe testiyle incelenmiştir. Analizler sırasında önemli çıkan farklılıkların etki büyüklüğü (effect size) Green ve Salkind'in (2008) önermeleri doğrultusunda bağımsız örneklemeler için t -testi analizi için Cohen d , tek yönlü varyans analizi içinse de η^2 (Eta kare) yöntemleri kullanılarak incelenmiştir. Çoklu regresyon analizleri sırasında doğrusallık varsayımı box plot yöntemi kullanılarak irdelendiğinde duygusal zeka boyutları ve evlilik uyumu arasında belirgin sayılabilecek doğrusallıkların varolduğu gözlenmiştir. Aykırı değerler (outlier) de z testi ve Mahalanobis D^2 kullanılarak belirlenmiştir. z -puanların $\pm 3,27$ aralığında olmayan 7 değişkenle ,001 önem düzeyinde Mahalanobis uzaklığı anlamlı olarak belirlenen 2 değişken olmak üzere toplamda 9 değişken aykırı değer olarak belirlenerek araştırma verisinden çıkarılmıştır. Pearson momentler çarpımı korelasyon katsayısı kullanılarak sınıandığında bağımsız ve bağımlı değişkenler arasında çok düşük ilişkiler olduğu gözlenerek araştırma verisinde çoklu bağıntı (Multicollinearity) sorunu olmadığı anlaşılmıştır (Field, 2005; Hair ve diğerleri, 2006). Analizler için uygun olduğu belirlenen araştırma verisi SPSS aracılığıyla analize alınmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu kısmında araştırma problemi kapsamında incelenmek üzere hazırlanan alt problemlere ait analizler sonucunda elde bulgular ilgili başlıklar altında yer almaktadır.

4.1. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların cinsiyetlerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusunda yanıt aramak için yapılan bağımsız örneklem için *t*-testi analizi sonucunda elde edilen sonuçlar Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 2- Evli çiftlerin cinsiyetlerine göre duygusal zeka düzeylerine ait bulgular

Boyutlar	Cinsiyet	<i>n</i>	$\bar{x}$	ss.	<i>t</i>	<i>d</i>	<i>p</i>
Kişisel beceriler	Kadın	218	106,86	14,05	,247	36	,805
	Erkek	220	106,54	12,84			
Kişiler arası beceriler	Kadın	218	69,57	9,29	1,591	36	,112
	Erkek	220	68,25	8,15			
Uyumluluk	Kadın	218	51,79	6,81	,092	36	,927
	Erkek	220	51,73	7,30			
Stresle başa çıkma	Kadın	218	41,68	7,05	,349	36	,727
	Erkek	220	41,91	6,47			
Genel ruh durumu	Kadın	218	44,09	6,05	,640	36	,523
	Erkek	220	44,46	6,11			
Duygusal zeka toplam	Kadın	218	314,00	34,77	,346	36	,729
	Erkek	220	312,89	32,25			

* $p < ,050$

Evli çiftlerin duygusal zeka alanlarının onların cinsiyetlerine göre önemli farklılıklar gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan analiz sonucunda

kişisel beceriler ($t_{436} = ,247$, $p = ,805$), kişiler arası beceriler ($t_{436} = 1,591$, $p = ,112$), uyumluluk ($t_{436} = ,092$, $p = ,927$), stresle başa çıkma ($t_{436} = ,349$, $p = ,727$), genel ruh durumu ($t_{436} = ,640$, $p = ,523$) ve genel duygusal zeka boyutlarında ($t_{436} = ,346$, $p = ,729$) kadın ve erkekler arasında farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle araştırma katılımcıları arasında kadın ve erkeklerin duygusal zeka boyutlarının birbirine benzer düzeylerde olduğu söylenebilir.

4.2. Evli Çiftlerin Eğitim Seviyelerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için yapılan betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizine ilişkin sonuçlar aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3- Evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre duygusal zeka alanlarına ait betimsel istatistik sonuçları

Boyutlar	Eğitim seviyesi	n	$\bar{x}$	ss.
Kişisel beceriler	İlköğretim	53	103,11	14,27
	Lise	104	106,03	13,10
	Lisans	237	107,08	13,13
	Lisansüstü	44	110,50	13,99
	Toplam	438	106,69	13,43
Kişiler arası beceriler	İlköğretim	53	68,68	9,64
	Lise	104	68,48	9,82
	Lisans	237	68,83	8,21
	Lisansüstü	44	70,32	7,59
	Toplam	438	68,88	8,72
Uyumluluk	İlköğretim	53	51,87	8,44
	Lise	104	51,06	6,47
	Lisans	237	52,07	7,11
	Lisansüstü	44	51,70	5,87
	Toplam	438	51,77	7,02
Stresle başa çıkma	İlköğretim	53	40,96	7,59
	Lise	104	39,90	7,23
	Lisans	237	42,92	6,40
	Lisansüstü	44	41,48	5,21
	Toplam	438	41,82	6,75
Genel ruh durumu	İlköğretim	53	44,21	6,49
	Lise	104	44,05	6,45
	Lisans	237	44,32	5,94
	Lisansüstü	44	44,59	5,50
	Toplam	438	44,27	6,07
Duygusal zeka toplam	İlköğretim	53	308,83	38,01
	Lise	104	309,52	34,01
	Lisans	237	315,22	32,49
	Lisansüstü	44	318,59	30,68
	Toplam	438	313,43	33,43

Evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre duygusal zeka alanlarına ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde eğitim seviyelerine ait ortalamalar arasında ufak farklılıklar olduğu bulunmuştur. Evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre duygusal zeka

alanlarındaki gözlenen farklılıklarının önemliliğini incelemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılarak elde edilen bulgular tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 4- Evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre duygusal zeka alanlarına ait ANOVA sonuçları

Boyutlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	p	η^2
Kişisel beceriler	Grup içi	1398,294	3	466,098	2,614	,051	
	Gruplar arası	77380,711	434	178,297			
	Toplam	78779,005	437				
Kişiler arası beceriler	Grup içi	110,381	3	36,794	,482	,695	
	Gruplar arası	33138,961	434	76,357			
	Toplam	33249,342	437				
Uyumluluk	Grup içi	74,438	3	24,813	,503	,681	
	Gruplar arası	21427,808	434	49,373			
	Toplam	21502,247	437				
Stresle başa çıkma	Grup içi	710,499	3	236,833	5,354	,001*	,036
	Gruplar arası	19198,252	434	44,236			
	Toplam	19908,751	437				
Genel ruh durumu	Grup içi	10,573	3	3,524	,095	,963	
	Gruplar arası	16110,096	434	37,120			
	Toplam	16120,669	437				
Duygusal zeka toplam	Grup içi	4639,211	3	1546,404	1,387	,246	
	Gruplar arası	483830,095	434	1114,816			
	Toplam	488469,306	437				

- $p < ,050$

Evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre duygusal zeka alanlarını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda evli çiftlerin kişisel beceriler ($F_{3, 434} = 2,614, p = ,051$), kişiler arası beceriler ($F_{3, 434} = ,482, p = ,695$), uyumluluk ($F_{3, 434} = ,503, p = ,681$), genel ruh durumu ($F_{3, 434} = ,095, p = ,963$) ve genel duygusal zeka düzeylerinde ($F_{3, 434} = 1,387, p = ,246$) onların eğitim seviyelerine göre önemli farklılıklar olmadığı bulunmuştur. Evli çiftlerin kişisel becerileri, kişiler arası becerileri, genel ruh durumu ve genel duygusal zeka düzeyleri onların eğitim seviyelerinden bağımsız olduğu söylenebilir. Başka bir ifadeyle evli çiftlerin bu duygusal zeka alanları onların eğitim seviyelerinden kaynaklanan farklılıklar göstermemektedir. Araştırma verisinin tek yönlü varyans analizindeki post hoc testler için uygunluğu incelendiğinde stresle başa çıkma boyutunda varyansın

homojen dağılmadığı bulunmuştur (Levene= 2,931, $sd_1= 3$, $sd_2= 434$, $p= ,033$). Bu sebeple de stresle başa çıkma boyutundaki anlamlı farklılığın kaynağı Scheffe testi yerine Dunnet C testiyle incelenmiştir. İnceleme sonucunda lise seviyesindeki çiftlerin stresle başa çıkma düzeylerinin ($\bar{x}= 39,90$, $ss.= 7,23$) lisans seviyesinde eğitim almış evli çiftlerin stresle başa çıkma düzeylerinden ($\bar{x}= 42,92$, $ss.= 6,40$) önemli düzeyde düşük olduğu bulunmuştur ($F_{3, 434}= 5,354$, $p= ,001$). Bu farklılığa ilişkin etki büyüklüğünün düşük düzeyde olduğu ($\eta^2= ,036$), önemli çıkan bu farklılığa ait varyanstaki değişimin ancak %4'ün eğitim seviyesinden kaynaklandığı bulunmuştur.

4.3. Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların gelir düzeylerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için yapılan betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizleri sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 5- Evli çiftlerin gelir seviyelerine göre duygusal zeka alanlarına ait betimsel istatistik sonuçları

Boyutlar	Gelir seviyesi	n	$\bar{x}$	ss.
Kişisel beceriler	0-500 TL	51	101,90	13,01
	600-1.000 TL	85	106,67	14,91
	1.100-2.000	209	107,64	12,88
	2.000 TL ve üzeri	92	107,32	13,17
	Toplam	437	106,71	13,44
Kişiler arası beceriler	0-500 TL	51	66,45	10,07
	600-1.000 TL	85	70,51	8,73
	1.100-2.000	209	69,21	8,52
	2.000 TL ve üzeri	92	68,11	8,22
	Toplam	437	68,91	8,74
Uyumluluk	0-500 TL	51	49,88	7,84
	600-1.000 TL	85	51,81	6,81
	1.100-2.000	209	52,45	7,03
	2.000 TL ve üzeri	92	51,32	6,64
	Toplam	437	51,79	7,03
Stresle başa çıkma	0-500 TL	51	38,75	6,59
	600-1.000 TL	85	39,94	7,61
	1.100-2.000	209	43,09	6,01
	2.000 TL ve üzeri	92	42,26	6,85
	Toplam	437	41,80	6,76
Genel ruh durumu	0-500 TL	51	42,08	5,04
	600-1.000 TL	85	45,22	7,12
	1.100-2.000	209	44,47	6,00
	2.000 TL ve üzeri	92	44,17	5,52
	Toplam	437	44,27	6,08
Duygusal zeka toplam	0-500 TL	51	299,06	34,44
	600-1.000 TL	85	314,15	35,93
	1.100-2.000	209	316,86	31,70
	2.000 TL ve üzeri	92	313,17	32,96
	Toplam	437	313,48	33,48

Evli çiftlerin gelir seviyelerine göre duygusal zeka alanları incelendiğinde gelir seviyelerine ait ortalamaları arasında bir dizi farklılıklar olduğu gözlenmiştir. Bu farklılıkların önemini ve kaynağını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6- Evli çiftlerin gelir seviyelerine duygusal zeka alanlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları

Boyutlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	p	η^2
Kişisel beceriler	Grup içi	1394,014	3	464,671	2,600	,052	
	Gruplar arası	77389,231	433	178,728			
	Toplam	78783,245	436				
Kişiler arası beceriler	Grup içi	602,213	3	200,738	2,657	,048*	,018
	Gruplar arası	32708,941	433	75,540			
	Toplam	33311,153	436				
Uyumluluk	Grup içi	297,345	3	99,115	2,018	,111	
	Gruplar arası	21267,864	433	49,117			
	Toplam	21565,208	436				
Stresle başa çıkma	Grup içi	1137,470	3	379,157	8,727	,000*	,057
	Gruplar arası	18811,404	433	43,444			
	Toplam	19948,874	436				
Genel ruh durumu	Grup içi	331,344	3	110,448	3,029	,029*	,021
	Gruplar arası	15787,704	433	36,461			
	Toplam	16119,048	436				
Duygusal zeka toplam	Grup içi	13036,297	3	4345,432	3,956	,008*	,027
	Gruplar arası	475644,746	433	1098,487			
	Toplam	488681,043	436				

* $p < ,050$

Tek yönlü varyans analizi sonucunda evli çiftlerin gelir seviyelerine göre duygusal zeka alanlarından kişisel beceriler ($F_{3, 433} = 2,600, p = ,052$) ve uyumluluk ($F_{3, 433} = 2,018, p = ,111$) düzeylerinde önemli farklılıklar olmadığı bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle evli çiftlerin kişisel beceriler ve uyumluluk düzeylerinin onların gelirlerinden bağımsız olduğu söylenebilir. Analiz sonucunda kişiler arası beceriler düzeyindeki farkın anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F_{3, 434} = 2,657, p = ,048$). Kişiler arası beceriler alanında elde edilen farklılığın kaynağını incelemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda gelir seviyesi 0-500 TL arasında olan evli çiftlerin kişiler arası beceri düzeylerinin ($\bar{x} = 66,45, ss. = 10,07$) gelir seviyesi 600-1.000 TL olan evli çiftlerin kişiler arası beceri düzeylerine ($\bar{x} = 70,51, ss. = 8,73$) oranla önemli derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak kişiler arası beceriler düzeyinde belirlenen

temel farklılığın etki büyüklüğü ($\eta^2 = ,018$) göz önüne alındığında farkın ancak %2'sinin gelir seviyesinden kaynaklandığı geride kalan %98'nin ise dış etkenlerden kaynaklanabileceği bulunmuştur. Duygusal zeka alanlarından stresle başa çıkma ($F_{3, 433} = 8,727, p = ,000$) ve genel ruh durumu ($F_{3, 433} = 3,029, p = ,029$) boyutlarında da evli çiftlerin gelir seviyelerine göre önemli farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Ancak anlamlı farklılık gözlenen stresle başa çıkma boyutu (Levene = 3,152, $sd_1 = 3, sd_2 = 433, p = ,025$) ve genel ruhu durumu (Levene = 3,154, $sd_1 = 3, sd_2 = 433, p = ,025$) boyutları için varyansın homojenliği varsayımı karşılanamamıştır. Bu sebeple de farklılıkların kaynaklarını belirlemek için de Dunnett C testi kullanılmıştır. Stresle başa çıkma boyutundaki farklılığın kaynağı incelendiğinde gelir seviyesi 0-500 TL arasında olan evli çiftlerin ($\bar{x} = 38,75, ss. = 6,59$) gelir seviyesi 1.100-2.000 TL olanlara göre ($\bar{x} = 39,94, ss. = 7,61$) önemli düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak gelir seviyesi 0-500 TL olan evli çiftlerin stresle başa çıkma düzeylerinin gelir seviyesin 2.000 TL ve üzerinde olan evli çiftlerin stresle başa çıkma düzeylerine göre ($\bar{x} = 42,26, ss. = 6,85$) önemli düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur. Stresle başa çıkma boyutunda belirlenen son önemli farklılık ise gelir düzeyi 600-1.000 TL olan evli çiftlerin ($\bar{x} = 39,94, ss. = 7,61$) gelir seviyesi 1.100-2.000 TL arasında olan evli çiftlere göre daha düşük stresle başa çıkma düzeyine sahip oldukları şeklinde belirlenmiştir. Stresle başa çıkma boyutundaki farklılığa ait etki büyüklüğü incelendiğinde ($\eta^2 = ,057$) bu farklılıklara ait varyansın ancak %6'sının evli çiftlerin gelir seviyelerinden kaynaklandığı belirlenmiştir. Genel ruh durumunda belirlenen farklılığın kaynağı incelendiğinde ise gelir seviyesi 600-1.000 TL arasında olan evli çiftlerin ($\bar{x} = 45,22, ss. = 7,12$) gelir seviyesi 1.100-2.000 TL arasında olan evli çiftlerin genel ruh durumu düzeylerinden ($\bar{x} = 44,47, ss. = 6,00$) önemli düzeyde daha düşük olduğu bulunmuştur. Ancak genel ruh durumundaki temel farklılığın etki büyüklüğü oldukça düşüktür ($\eta^2 = ,021$). Son olarak genel duygusal zeka alanında evli çiftlerin gelir seviyesine göre önemli farklılıklar olduğu belirlenmiştir ($F_{3, 434} = 3,956, p = ,008$). Bu farklılığın kaynağı Scheffé testiyle incelendiğinde gelir seviyesi 0-500 TL arasında olan evli çiftlerin genel duygusal zeka düzeylerinin ($\bar{x} = 299,06, ss. = 34,44$) gelir seviyesi 1.100-2.000 TL arasında olan evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinden ($\bar{x} = 316,86, ss. = 31,70$) önemli

derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir. Genel duygusal zeka alanında belirlenen temel farklılığa ait etki büyüklüğü de diğer alanlarda belirlenen etki büyüklükleri gibi oldukça düşük seviye de olduğu bulunmuştur ($\eta^2 = ,027$).

4.4. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların evlilik yılına göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için yapılan betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 7- Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre duygusal zeka alanlarına ait betimsel istatistik sonuçları

Boyutlar	Evlilik yılı	<i>n</i>	$\bar{x}$	ss.
Kişisel beceriler	1-5 yıl	99	108,82	14,16
	6-10 yıl	90	105,32	12,92
	11-15 yıl	89	107,11	12,48
	16-20 yıl	63	106,70	12,39
	21-30 yıl	65	106,31	12,50
	31 ve üzeri	34	103,53	17,64
	Toplam	440	106,68	13,41
Kişiler arası beceriler	1-5 yıl	99	69,19	8,69
	6-10 yıl	90	67,68	7,62
	11-15 yıl	89	69,73	8,82
	16-20 yıl	63	68,78	9,36
	21-30 yıl	65	69,66	7,62
	31 ve üzeri	34	67,62	11,88
	Toplam	440	68,88	8,74
Uyumluluk	1-5 yıl	99	52,01	6,70
	6-10 yıl	90	51,07	6,38
	11-15 yıl	89	51,43	6,77
	16-20 yıl	63	53,33	6,37
	21-30 yıl	65	52,22	7,21
	31 ve üzeri	34	49,91	10,29
	Toplam	440	51,76	7,04
Stresle başa çıkma	1-5 yıl	99	41,25	6,33
	6-10 yıl	90	41,27	5,56
	11-15 yıl	89	41,74	7,32
	16-20 yıl	63	42,62	7,02
	21-30 yıl	65	42,58	6,38
	31 ve üzeri	34	41,91	9,20
	Toplam	440	41,80	6,75
Genel ruh durumu	1-5 yıl	99	45,63	6,41
	6-10 yıl	90	42,93	5,45
	11-15 yıl	89	43,94	6,20
	16-20 yıl	63	44,17	5,37
	21-30 yıl	65	45,02	5,69
	31 ve üzeri	34	43,38	7,43
	Toplam	440	44,26	6,07
Duygusal zeka toplam	1-5 yıl	99	316,90	32,96
	6-10 yıl	90	308,27	29,96
	11-15 yıl	89	313,96	32,12
	16-20 yıl	63	315,60	31,80
	21-30 yıl	65	315,78	32,03
	31 ve üzeri	34	306,35	49,02
	Toplam	440	313,37	33,43

Evli çiftlerin duygusal zeka alanları onların evlilik yıllarına göre betimsel istatistik kullanılarak incelendiğinde duygusal zeka alanlarındaki ortalama değerlerinin evlilik yıllarına göre değişiklikler gösterdiği bulunmuştur. Duygusal zeka alanlarında evlilik yıllarına göre değişimler her ne kadar küçükte olsa özellikle evliliğin ilk yıllarında evli çiftlerin duygusal zeka alanlarının evliliğin daha ileriki yıllarında olan evli çiftlere oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu farklılıkları incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda elde edilen bulgulara aşağıda yer verilmiştir.

Tablo 8- Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre duygusal zeka alanlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları

Boyutlar	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	p	η^2
Kişisel beceriler	Grup içi	981,679	5	196,336	1,093	,364	
	Gruplar arası	77976,846	434	179,670			
	Toplam	78958,525	439				
Kişiler arası beceriler	Grup içi	298,607	5	59,721	,780	,564	
	Gruplar arası	33216,009	434	76,535			
	Toplam	33514,616	439				
Uyumluluk	Grup içi	344,894	5	68,979	1,400	,223	
	Gruplar arası	21388,085	434	49,281			
	Toplam	21732,980	439				
Stresle başa çıkma	Grup içi	138,278	5	27,656	,605	,696	
	Gruplar arası	19834,720	434	45,702			
	Toplam	19972,998	439				
Genel ruh durumu	Grup içi	415,834	5	83,167	2,294	,045*	,026
	Gruplar arası	15735,584	434	36,257			
	Toplam	16151,418	439				
Duygusal zeka toplam	Grup içi	5974,634	5	1194,927	1,070	,376	
	Gruplar arası	484724,239	434	1116,876			
	Toplam	490698,873	439				

* $p < ,050$

Tek yönlü varyans analizi sonucunda evli çiftlerin evlilik yıllarına göre duygusal zeka boyutlarından olan kişisel beceriler ($F_{5, 434} = 1,093, p = ,364$), kişiler arası beceriler ($F_{5, 434} = ,780, p = ,564$), uyumluluk ($F_{5, 434} = 1,400, p = ,223$), stresle başa çıkma ($F_{5, 434} = ,605, p = ,696$) ve genel duygusal zeka ($F_{5, 434} = 1,070, p = ,376$) boyutlarında önemli farklılıklar olmadığı gözlenmiştir. Diğer bir deyişle evli çiftlerin kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma ve genel

duygusal zeka düzeylerinin onların evlilik yıllarına göre farklılaşmadığı söylenebilir. Evli çiftlerin genel ruh durumu düzeylerinde ise onların evlilik yıllarına göre önemli farklılıklar olduğu bulunmuştur ($F_{5, 434} = 2,294, p = ,045$). Genel ruh durumundaki bu temel farklılığın kaynağını incelemek amacıyla yapılan Scheffe testinde ise evliliklerinin 1-5. yıllarında olan evli çiftlerin genel ruh durumu düzeylerinin ($\bar{x} = 45,63, ss. = 6,41$) evliliklerinin 6-10. yıllarında olan evli çiftlerin genel ruh durumu düzeylerine ($\bar{x} = 42,93, ss. = 5,45$) oranla daha yüksek olduğu bulunmuştur. Genel ruh durumunda gözlenen bu önemli farklılığa ait etki büyüklüğü ($\eta^2 = ,026$) oldukça düşük düzeydedir.

4.5. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusunda yanıt aramak için yapılan bağımsız örneklem için *t*-testi analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 9- Evli çiftlerin cinsiyetlerine göre evlilik uyumlarına ait bağımsız örneklem için *t*-testi analizi sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	<i>n</i>	$\bar{x}$	ss.	<i>t</i>	sd	<i>p</i>	<i>d</i>
Evlilik uyumu	Kadın	218	100,17	17,87	6,702	436	,000	.50
	Erkek	220	88,98	17,10				

* $p < ,050$

Bağımsız örneklem için *t*-testi analizi sonucunda kadınların evlilik uyum düzeylerinin ($\bar{x} = 100,17, ss. = 17,87$) erkeklerin evlilik uyumu düzeylerine göre ($\bar{x} = 88,98, ss. = 17,10$) önemli derecede daha yüksek olduğu belirlenmiştir ($t_{436} = 6,702, p = ,000$). Bu farklılığa ilişkin etki büyüklüğü aşağıdaki Cohen *d* formülü kullanılarak hesaplanmıştır (Green ve Salkind, 2008; 177).

$$d = t \sqrt{\frac{N_1 + N_2}{N_1 N_2}}$$

Elde edilen yüksek düzeydeki etki büyüklüğü ($d= .50$) cinsiyet arasında belirlenen evlilik uyumuna ilişkin farklılığın %50'sinin kadın veya erkek olmaktan kaynaklandığına işaret etmektedir. Bu etki büyüklüğü doğrultusunda kadın olmanın evlilik uyumuna olumlu katkılarının olduğu söylenebilir.

4.6. Evli Çiftlerin Eğitim Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri onların öğrenim durumlarına göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için yapılan betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 10- Evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre evlilik uyumlarına ait betimsel istatistik sonuçları

Eğitim seviyeleri	<i>n</i>	$\bar{x}$	ss.
İlköğretim	53	99,43	19,85
Lise	104	92,47	21,14
Lisans	237	94,33	16,11
Lisansüstü	44	93,96	20,80
Toplam	438	94,47	18,41

Evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre evlilik uyumlarına ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde ilköğretim mezunu olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin diğer eğitim seviyesinde olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerine oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu farklılığın önemli olup olmadığını incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda elde edilen bulgular tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 11- Evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre evlilik uyumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları

Boyut	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	p
Evlilik uyumu	Grup içi	1741,612	3	580,537	1,722	,162
	Gruplar arası	146287,441	434	337,068		
	Toplam	148029,053	437			

* $p < ,050$

Tek yönlü varyans analizi sonuçları incelendiğinde evli çiftlerin evlilik uyumları onların eğitim seviyelerine göre önemli farklılıklar göstermemektedir ($F_{3,434} = 1,722, p = ,162$). Bu bulgu doğrultusunda evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre evlilik uyum düzeylerinin değişmediği ya da evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin eğitim seviyelerinden bağımsız olduğu söylenebilir.

4.7. Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi olan “Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri onların gelir düzeylerine göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusuna yanıt aramak için yapılan betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 12- Evli çiftlerin gelir seviyelerine göre evlilik uyumlarına ait betimsel istatistik sonuçları

Gelir seviyesi	n	$\bar{x}$	ss.
0-500 TL	51	97,69	19,04
600-1.000 TL	85	91,54	19,21
1.100-2.000	209	96,44	17,04
2.000 TL ve üzeri	92	90,96	19,72
Toplam	437	94,48	18,43

Tablo 11'deki evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri onların gelir seviyelerine göre incelendiğinde 0-500 TL arasında aylık geliri olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin 1.100-2.000 TL arasında geliri olan evli çiftlere yakın olduğu bu iki gelir seviyesindeki evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin ise 600-1.000 TL ve 2.000 TL üzerinde geliri olan evli çiftlerin evlilik uyumlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Ortalamalar arasında gözlenen bu farklılıkları incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 13- Evli çiftlerin gelir seviyelerine göre evlilik uyumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları

Boyut	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	p	η^2
Evlilik uyumu	Grup içi	3195,791	3	1065,264	3,184	,024*	,022
	Gruplar arası	144855,156	433	334,538			
	Toplam	148050,947	436				

* $p < ,050$

Tek yönlü varyans analizi sonucunda evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin onların gelir seviyelerine göre önemli farklılıklar gösterdiği bulunmuştur ($F_{3, 433} = 3,184, p = ,024$). Bu farklılığın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda 0-500 TL arasında geliri olan evli çiftlerin evlilik uyumlarının ($\bar{x} = 97,69, ss. = 19,04$) geliri 600-1.000 TL arasında olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinden ($\bar{x} = 91,54, ss. = 19,21$) önemli düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu farklılığa benzer olarak geliri 1.100-2.000 TL arasında olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin ($\bar{x} = 96,44, ss. = 17,04$) geliri 600-1.000 TL olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinden önemli derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.8. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerine Ait Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan “Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri onların evlilik yıllarına göre anlamlı farklılıklar göstermekte midir?” sorusuna yanıt

aramak için yapılan betimsel istatistik ve tek yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 14- Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre evlilik uyumlarına ait betimsel istatistik sonuçları

Evlilik yılı	n	$\bar{x}$	ss.
1-5 yıl	99	96,47	14,12
6-10 yıl	90	91,07	20,98
11-15 yıl	89	95,38	17,49
16-20 yıl	63	95,20	20,43
21-30 yıl	65	96,29	19,06
31 ve üzeri	34	90,50	18,36
Toplam	440	94,48	18,37

Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre evlilik uyum düzeylerine ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde evliliklerinin 1-5. ve 21-30. yıllarında olan çiftlerin evlilik uyumlarının evliliklerinin 6-10., 16-20. ve 31 ve üzerindeki yıllarında olan çiftlere oranla daha yüksek ortalamalarda olduğu bulunmuştur. Bu farklılıkları incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 15- Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre evlilik uyumlarına ait tek yönlü varyans analizi sonuçları

Boyut	Varyansın kaynağı	Kareler toplamı	sd	Ortalama kare	F	p
Evlilik uyumu	Grup içi	2294,775	5	458,955	1,366	,236
	Gruplar arası	145796,898	434	335,938		
	Toplam	148091,673	439			

* $p < ,050$

Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre evlilik uyum düzeylerinin önemli farklılıklar gösterip göstermediğini incelemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans

analizi ve betimsel istatistik sonucunda gözlenen ortalamalar arasındaki farklılıkların önemli olmadığı sonucuna varılmıştır ($F_{5, 434} = 1,366, p = ,236$). Elde edilen bu sonuç doğrultusunda evli çiftlerin evlilik uyumlarının onların evlilik yıllarından bağımsız olduğu diğer bir ifadeyle evlilik yıllarının artması ya da azalması durumunda evli çiftlerin evlilik uyumlarında önemli farklılıkların olmadığı söylenebilir.

4.9. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Uyumlarını Yordama Gücüne Ait Bulgular

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi olan “Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların cinsiyetlerine göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 16- Evli çiftlerin cinsiyetlerine göre duygusal zeka alanlarının evlilik uyumlarını yordama gücüne ait çoklu regresyon analizi sonucu

Cinsiyet	Değişken	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
Kadın	Sabit	65,029	10,750		6,049	,000	-	-
	Kişisel beceriler	-,045	,132	-,036	,342	,733	-,024	-,023
	Kişiler arası beceriler	,253	,216	,132	1,171	,243	,081	,078
	Uyumluluk	,471	,250	,182	1,880	,061	,129	,126
	Stresle başa çıkma	-,009	,202	-,004	,047	,963	-,003	-,003
	Genel ruh durumu	-,047	,300	-,016	,156	,876	-,011	-,010
	R= ,25, R ² = ,06 F _{6,424} = 2,736, p= ,020							
Erkek	Sabit	58,980	10,898		5,412	,000		
	Kişisel beceriler	,008	,126	,006	,066	,947	,005	,004
	Kişiler arası beceriler	-,206	,199	-,101	1,034	,303	-,071	-,069
	Uyumluluk	,141	,221	,057	,639	,523	,044	,043
	Stresle başa çıkma	,170	,201	,068	,846	,398	,058	,056
	Genel ruh durumu	,653	,277	,244	2,358	,019*	,161	,157
	R= ,26, R ² = ,05 F _{6,424} = 3,014, p= ,012							

Kadınlara ait çoklu doğrusal regresyon analizi sonucunda R² değeri incelendiğinde regresyon analizinde varyansın ancak %6'sının açıklanabildiği görülmektedir. Bu sonuç bağımsız değişkenler olarak duygusal zeka alanlarının evli çiftlerin evlilik uyumlarının çok küçük bir kısmını yordadığı şeklinde yorumlanabilir. Her ne kadar çok küçük düzeyde R² değeri elde edilse de ANOVA göre kadınlara ait regresyon analizinde bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenleri yordayıcılık etkisinin önemli olduğu bulunmuştur (F_{6, 424}= 2,736, p= ,020). Bu sonuç doğrultusunda standartlaştırılmış regresyon katsayıları incelendiğinde duygusal zeka alanlarında sırasıyla uyumluluk (,47), kişiler arası beceriler (,25), genel ruh durumu (-,05), kişisel beceriler (-,05) ve stresle başa çıkma (-,01) alanlarının olduğu hesaplanmıştır. Her ne kadar ANOVA sonucunda bağımlı değişkenlerin olan duygusal zeka alanlarının yordayıcılık etkisi önemli olarak belirlense de t-testi sonuçlarına göre kişisel beceriler (t₄₂₄= ,342, p= ,733), kişiler arası beceriler (t₄₂₄= ,1,171, p= ,243), uyumluluk (t₄₂₄= ,1,880, p= ,061), stresle başa çıkma (t₄₂₄= ,047, p= ,963) ve genel ruh durumu (t₄₂₄= ,156, p= ,876) boyutlarının evlilik uyumunu yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Erkekler için çoklu doğrusal regresyon analizi incelendiğinde ise R² değerine göre kadınlara benzer olarak ancak varyansın %5'in

açıklanabileceğini işaret etmektedir. ANOVA sonucu ise erkeklerde de duygusal zeka alanlarının bir bütün olarak evlilik uyumunun yordayıcısı olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir bulunmuştur ($F_{6, 424} = 3,014, p = ,012$). Yordayıcı değişkenler olarak modelde yer alan duygusal zeka alanlarına ait standartlaştırılmış regresyon katsayılarının genel ruh durumu ($,65$), kişiler arası beceriler ($-,21$), stresle başa çıkma ($,17$), uyumluluk ($,14$) ve kişisel beceriler ($,01$) olarak sıralandığı bulunmuştur. Ancak *t*-testi sonuçları kişisel beceriler ($t_{424} = ,066, p = ,947$), kişiler arası beceriler ($t_{424} = 1,034, p = ,963$), uyumluluk ($t_{424} = 1,034, p = ,523$) ve stresle başa çıkma ($t_{424} = 846, p = ,398$) boyutlarının erkeklerde evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı bulunmuştur. Çoklu regresyon analizi sonucunda önemli yordayıcılık etkisi olan tek duygusal zeka boyutu genel ruh durumudur ($t_{424} = 2,358, p = ,019$). Genel ruh durumu erkeklerin evlilik uyumunu pozitif yönde etkilemektedir. Başka bir ifade ile evli çiftler arasında erkeklerin genel ruh durumundaki artış onların evlilik uyumunun da artmasına neden olmaktadır.

4.10. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Uyumlarını Yordama Gücüne Ait Bulgular

Araştırmanın son alt problemi olan “Evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri onların evlilik yıllarına göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 17- Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre duygusal zeka alanlarının evlilik uyumlarını yordama gücüne ait çoklu regresyon analizi sonucu

Evlilik yılı	Değişken	B	Standart hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
1-10 yıl arasında	Sabit	67,640	12,665		5,340	,000	-	-
	Kişisel beceriler	-,022	,138	-,018	,160	,873	-,012	-,012
	Kişiler arası beceriler	,348	,243	,165	1,434	,153	,106	,105
	Uyumluluk	-,110	,289	-,039	,381	,704	-,028	-,028
	Stresle başa çıkma	,112	,235	,040	,476	,635	,035	,035
	Genel ruh durumu	,139	,304	,050	,458	,648	,034	,034
	R= ,19 , R ² = ,008 F _{5,180} = 1,286, p= ,272							
11-20 yıl arasında	Sabit	43,332	14,246		3,042	,003	-	-
	Kişisel beceriler	,222	,161	,152	1,375	,171	,115	,109
	Kişiler arası beceriler	-,108	,252	-,053	,429	,668	-,036	-,034
	Uyumluluk	,638	,288	,235	2,220	,028*	,184	,177
	Stresle başa çıkma	-,198	,236	-,079	,837	,404	-,070	-,067
	Genel ruh durumu	,230	,391	,073	,589	,557	,050	,047
R= ,33 , R ² = ,08 F _{5,83} = ,3,381, p= ,005								
21 yıl ve üzeri	Sabit	65,113	15,829		4,114	,000	-	-
	Kişisel beceriler	-,343	,236	-,256	1,454	,149	-,150	-,145
	Kişiler arası beceriler	,215	,324	,105	,663	,509	,069	,066
	Uyumluluk	,349	,357	,147	,977	,331	,101	,098
	Stresle başa çıkma	,338	,350	,132	,966	,337	,100	,097
	Genel ruh durumu	,412	,494	,137	,834	,406	,087	,083
R= ,28, R ² = ,03 F _{6,424} = 1,606, p= ,166								

Araştırma verisinde 5 yıllık arayla belirlenen evlilik yıllarında katılımcı sayılarının az olması nedeniyle bu aralık 10'ar yıllık aralığa dönüştürülmüştür. Çoklu regresyon analizi sonucunda evlilik yılları 1-10 yıl arasında olan evli çiftlerle (F_{6, 424}= 1,286, p= ,272) evlilik yılı 21 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerde (F_{6, 424}= 1,606, p= ,166) bağımsız değişken olarak duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Evlilik yılları 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerde ise duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (F_{6, 424}= 3,381, p= ,005). Evlilik yılı 11-20 yıl arasında olanlara ait çoklu regresyon analizindeki standartlaştırılmış regresyon katsayıları incelendiğinde sırasıyla uyumluluk (,64), genel ruh durumu (,23), kişisel beceriler (,22), stresle başa çıkma (-,20) ve kişiler arası beceriler (-,11) olarak dizilim gösterdikleri bulunmuştur. Analize ait t-testi sonuçları incelendiğinde kişisel

beceriler ($t_{424} = ,1,375$, $p = ,171$), kişiler arası beceriler ($t_{424} = ,429$, $p = ,668$), stresle başa çıkma ($t_{424} = ,837$, $p = ,404$) ve genel ruh durumu ($t_{424} = ,589$, $p = ,557$) boyutlarının evlilik uyumunu önemli düzeyde yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Duygusal zeka alanlarından evlilik uyumunu önemli düzeyde yordayan boyut uyumluluktur ($t_{424} = ,2,220$, $p = ,028$). Bu sonuca göre 11-20 yıl arasında evli olan çiftlerin duygusal zeka boyutlarından uyumluluğun artışı evlilik uyumunun da önemli düzeyde artışına neden olmaktadır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve YORUM

Bu bölümde araştırma sonuçları, ilgili araştırmalarla karşılaştırılarak tartışılmış ve ilgili literatür ışığında bulgular yorumlanmıştır.

5.1. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi

Evli çiftlerin duygusal zeka alanlarının onların cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediği incelendiğinde kadın ve erkekler arasında farklılıklar olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Başka bir ifadeyle evli çiftlerin duygusal zeka düzeyleri arasında bir fark olmadığı görülmüştür. Evli çiftlerin, kadın ve erkeklerin duygusal zeka boyutları birbirine yakın düzeydedir.

İlgili literatürde duygusal zeka düzeylerini cinsiyetler açısından ele alan araştırmaların farklı bulgularının olduğu görülmektedir. Duygusal zekanın kadınların lehine daha yüksek olduğunu gösteren araştırmalarda (Erdoğan (2008), Köksal ve Sertelin, 2007; İşmen-Gazioğlu ve diğer.,2007; Göcet (2006); Halıçınarlı ve Bender (2006), Harrod ve Scheer, 2005; Bracket ve diğer., 2004; Day ve Carroll, 2004; Aşan ve Özyer, (2003), Erginsoy (2002), Ciarrachi ve diğer. 2001; İşmen (2001), Goleman, 1996) duygusal zekanın toplam puanları ya da alt boyutları açısından kadınların erkeklerden daha yüksek puanlar aldıkları görülmektedir.

Buna karşın son yıllarda yapılan çalışmalar bu araştırmada da elde edilen bulguyu destekler niteliktedir. Yani duygusal zeka açısından kadınlar ya da erkekler lehine farklılık yoktur (Dawda ve Hart (2000), Ergin (2000), Deniz ve Yılmaz (2004), İşmen, 2004; Serin ve Özbulak, 2007, Ulutaş ve diğer.2007; Leana ve Köksal 2007).

Bar-on (1997, 91, 92), yaptığı çalışmaların sonucunda, kadınların erkeklerden daha güçlü kişilerarası ilişkilere sahip olduklarını, fakat erkeklerin de kişisel kapasitelerinin daha yüksek olduğunu, daha kolay uyum sağladığını ve stres yönetiminde kadınlardan daha iyi olduklarını ifade etmiştir.

Bu araştırma Türkiye’de evli çiftlerin duygusal zeka ve evlilik uyumlarını karşılaştıran ilk araştırmadır. Evli çiftlerin bağımsız olarak evliliklerine dair pek çok özellikleri sayısız araştırmaların konusu olmasına karşın, bu araştırmada evli çiftlerin evlilik uyumları ve duygusal zeka düzeyleri karşılaştırılmıştır. Bu nedenle bu sonucun cinsiyetler arasında bir farklılık olmadığı şeklinde yorumlanmasıyla birlikte; evli eşler arasında duygusal zeka düzeyi açısından fark olmadığı şeklinde yorumlanması da anlamlı olacaktır. Çiftlerden kadın ve erkekler arasında fark olmamasının bireylerin kendilerine yakın duygusal zeka düzeylerine sahip bireylerle evlilik yapmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Yine bu bulgudan hareketle, duygusal bir paylaşım olan evlilik sürecinin eşleri duygusal tutum ve yaklaşımlar açısından birbirine yaklaştırdığı da söylenebilir. Bir başka deyişle evlilik sürecinde pek çok açıdan birbirine benzeyen çiftlerin, duygusal zeka düzeyleri açısından da birbirine yakın düzeyde yer aldıkları söylenebilir.

5.2. Evli Çiftlerin Eğitim Düzeylerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi

Duygusal zeka genel puanı açısından bakıldığında, eşlerin duygusal zeka düzeylerinin eğitimleri açısından farklılaşmadığı görülmektedir. Yani duygusal zeka düzeyi eğitim düzeyinden bağımsızdır. Eğitim durumuna göre duygusal zeka düzeyinin artması beklense de, elde edilen bulguların bunu desteklemediği görülmüştür.

İlgili literatür incelendiğinde; araştırmamızın bu bulgusunu destekler başka araştırma bulgularının da olduğu görülmektedir. Ersanlı (2003), çalışmasında üniversite öğretim elemanlarının duygusal zeka düzeylerinin öğrenim düzeylerine göre anlamlı bir fark göstermediğini bulmuştur. Erginsoy (2002), eğitim düzeyinin duygusal zekayı kısmen etkilediğini, Ergin (2000) duygusal zekanın bölüm düzeyinde farklılaşmadığını ortaya koymuştur.

Araştırmamızın bir diğer bulgusu olan stresle başa çıkma alt boyutunda, eğitim düzeyi açısından bir farkın olması ve bu farkın lise öğrenimi alanlar ile lisans öğrenimi alanlar arasında olması, lisans mezunlarının stresle başa çıkmada lise mezunlarından daha başarılı olduğunu göstermektedir. Benzer sonuçlar, Barut,

Ersanlı ve Yılmaz (2005), Öztürk'ün (2006), araştırma bulgularıyla da desteklenmektedir. Serdengeçti'nin (2003), ilköğretim mezunu olan futbolcuların duygusal zeka puanlarının en düşük, üniversite mezunu olan futbolcuların duygusal zeka puanlarının ise en yüksek olduğu bulgusu da bu araştırma bulgusunu destekler niteliktedir. Harrod ve Scheer (2005)'un araştırma bulguları ise eğitim düzeyi ile duygusal zeka düzeyi açısından pozitif yönde bir ilişki olduğu yönündedir.

Sonuç olarak, eğitim düzeyinin duygusal zeka düzeyini etkilememesine karşın, bulgular lisans mezunu olan evli çiftlerin umutlarını yitirmeden ve kontrollerini kaybetmeden stresle başa çıkma noktasında, lise mezunu evli çiftlerden daha iyi olduklarını ortaya koymaktadır.

5.3. Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi

Evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerine gelir düzeyleri açısından bakıldığında, hem toplam puanlarda, hem de bazı alt boyutlarda fark olduğu gözlenmektedir. Evli çiftlerin gelir seviyelerine göre duygusal zeka alanlarından kişisel beceriler ve uyumluluk düzeylerinde önemli farklılıklar olmadığı, ancak kişilerarası beceriler, stresle başa çıkma, genel ruh durumu ve genel duygusal zeka düzeyinde anlamlı farklılıkların olduğu görülmüştür.

Gelir seviyesi 0-500 TL arasında olan evli çiftlerin kişiler arası beceri düzeylerinin, gelir seviyesi 600-1.000 TL olan evli çiftlerin kişiler arası beceri düzeylerine oranla önemli derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir. Gelir düzeyi düşük olan çiftlerin kişilerarası ilişkiler açısından gelir durumu iyi olanlardan daha düşük puanları vardır. Kişilerarası ilişkileri belirlemede gelir düzeyi önemli bir değişkendir.

Benzer bir bulgu stresle başa çıkma boyutunda da görülmektedir. Buna göre gelir seviyesi 0-500 TL arasında olan evli çiftlerin gelir seviyesi 1.100-2.000 TL ve 2.000 TL ve üzeri olanlara göre önemli düzeyde daha düşük olduğu belirlenmiştir. Yine stresle başa çıkma boyutunda gelir düzeyi 600-1.000 TL olan evli çiftlerin gelir seviyesi 1.100-2.000 TL arasında olan evli çiftlere göre daha düşük stresle başa çıkma düzeyine sahip oldukları görülmüştür. Genel ruh durumunda gelir seviyesi

600-1.000 TL arasında olan evli çiftlerin gelir seviyesi 1.100-2.000 TL arasında olan evli çiftlerin genel ruh durumu düzeylerinden önemli düzeyde daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durum; bireylerin maddi ihtiyaçtan kaynaklanan beklentilerinin sıkıntısız yerine getirilmesinin kişilerin mutlu olmalarına ve dolayısıyla genel ruh durumlarının iyi olmasına yol açabileceği düşüncesiyle açıklanabilir. Son olarak genel duygusal zeka alanında evli çiftlerin gelir seviyesine göre önemli farklılıklar olduğu görülmüştür. Gelir seviyesi 0-500 TL arasında olan evli çiftlerin genel duygusal zeka düzeylerinin gelir seviyesi 1.100-2.000 TL arasında olan evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinden önemli derecede daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Literatüre bakıldığında gelir düzeyi değişkeninin ele alındığı araştırma sayısının az olduğu görülmektedir. Yılmaz'ın (2004), araştırmasında, bu araştırma bulgusunun aksine, algılanan sosyo-ekonomik düzey ile duygusal zeka açısından farkın olmadığı ortaya konmuştur.

Bu bulgular yoksulluğun, bireylerin iyimserlik, mutluluk ve umutsuzluğa kapılmadan ve kontrollerini kaybetmeden stresle başa çıkma noktasında önemli bir belirleyici olduğunu göstermektedir. Çünkü yoksulluk yalnızca ekonomik kaygıları ifade eden bir terim değildir. Günümüzdeki kişiler için yoksulluğu kritik kılan şey, yalnızca giderek artan ve derinleşen toplumsal eşitsizlik ve maddi sefalet değil, aynı zamanda bunların kendileri üzerinde yarattığı duygusal-sembolik şiddettir. Yani yoksul, yalnızca açlık, hastalık, soğuktan donma vb. tehlikelerle karşı karşıya değildir, aynı zamanda onurlarına, özsaygılarına ve özgüvenlerine yönelik bir tehditle, sembolik bir şiddetle karşı karşıyadırlar (Erdoğan, 2002). Yoksulluk ailede yalnızca ekonomik sorunların değil, uyum, iyimserlik ve mutlu olmak gibi bir dizi sorunun da kaynağını oluşturabilmektedir. Yüksek gelir düzeyi, yüksek duygusal zeka düzeyine neden olmamakla birlikte, düşük gelir düzeyi, evli çiftlerde duygusal zeka düzeyini düşürmektedir.

5.4. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin İncelenmesi

Evli çiftlerin evlilik yılına göre duygusal zeka puanlarına bakıldığında; evlilik yılına göre duygusal zeka toplam puanlarının değişmediği görülmektedir. Buna göre

evlilik yılı, duygusal zeka düzeyini arttırma ya da azaltma etkisine sahip değildir. Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre duygusal zeka düzeyleri incelendiğinde duygusal zeka boyutlarından olan kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma ve genel duygusal zeka boyutlarında önemli farklılıklar olmadığı gözlenmiştir. Evli çiftlerin genel ruh durumu düzeylerinde ise onların evlilik yıllarına göre önemli farklılıklar olduğu görülmüştür. Evliliklerinin 1-5. yıllarında olan evli çiftlerin genel ruh durumu düzeylerinin evliliklerinin 6-10. yıllarında olan evli çiftlerin genel ruh durumu düzeylerine oranla daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu durum çiftlerin evliliklerinin ilk yıllarında mutluluk ve iyimserlik düzeyinin evliliğin sonraki yıllarına göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Diğer bir deyişle bu durum, evliliği 1-5 yıl arasında olan çiftlerin, evliliği 6-10 yıl arasında olan çiftlerden daha olumlu bir ruh hali içerisinde oldukları, yaşamdan tatmin olma ve yaşam aktivitelerine katılma düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Evliliğin ilk yıllarında umutlu ve mutlu olma duygusunun, evli çiftlerin duygusal zekanın bu alt boyutunda daha yüksek puanlar almalarına neden olduğu söylenebilir.

Literatüre bakıldığında duygusal zekayı, evlilik yılı açısından değerlendiren araştırma sayısının sınırlı olduğu ve Üncü (2007) tarafından yapılan araştırma bulgularının da bu çalışmada elde edilen bulguya paralel bir bulgu olduğu, yani evlilik yılı ile duygusal zeka düzeyleri açısından bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

5.5. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Evli çiftlerin cinsiyetlerine göre evlilik uyum düzeyleri incelendiğinde, kadınların evlilik uyum düzeylerinin, erkeklerin evlilik uyum düzeylerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Bu konu ile ilgili literatüre bakıldığında yapılan araştırmalarda farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Bu araştırmada elde edilen bulguyu destekler nitelikte olan başka araştırma bulguları da Fışiloğlu ve Demir (2000) tarafından yapılan araştırmada ortaya konmuştur. Yine evlilik uyumu üzerinde cinsiyetin etkili

olduğuna dair bulgular Yıldırım (1992), Gündoğdu (1995), ve Hamamcı'nın (2005), araştırma bulgularıyla desteklenmiştir.

Bu araştırmada elde edilen bulgunun aksine, bazı araştırma bulguları evlilik uyumunun cinsiyet açısından değişmediği yönündedir. Tutarel Kışlak ve çabukça'nın (2000), Jose ve Alfons (2006), ve Tümkaya ve elik (2009) tarafından yapılan araştırmalarda kadınlar ve erkekler arasında uyum açısından bir fark olmadığı görölmektedir.

Bu araştırmada kadınlar lehine olan fark, bazı araştırmalarda da erkekler lehine bulunmuştur. Ball (1991), Gökmen (2001), Üncü (2007), akır ve Yeşilyaprak (2009), tarafından yapılan çalışmalarda erkeklerin evlilik uyumlarının kadınların evlilik uyumlarından daha yüksek olduğuna dair bulgular mevcuttur.

Alan yazındaki bulgular arasındaki farklılığın, araştırmalarda kullanılan ölçeklerin farklı olması ve bu ölçeklerin farklı boyutlara sahip olmasına bağlanabilir. Yine, araştırma örneklemlerinin farklı gruplardan oluşmasının da bulgular arasında bu tür farklılıklara neden olduğu söylenebilir. Bu araştırmada kadınların evlilik uyumunun yüksek olması, kadınların evlilik ve evlilik ilişkilerini daha nitelikli algıladıkları şeklinde değerlendirilebilir.

5.6. Evli iftlerin Eğitim Düzeylerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Evli çiftlerin eğitim düzeylerine göre evlilik uyum düzeyleri incelendiğinde, evlilik uyum düzeylerinin eğitim durumuna göre değişmediği görölmüştür. Başka bir deyişle, yüksek eğitim düzeyine sahip olmakla, düşük eğitim düzeyine sahip olmak evlilik uyumunu belirleyen bir boyut değildir.

Alan yazında bu araştırma bulgularını destekleyen ve desteklemeyen bulgular mevcuttur. Üncü (2007) eğitim durumları açısından evlilik doyumunda bir farklılaşmanın olmadığını ortaya koymuştur. Bunun aksine akır ve Yeşilyaprak (2009), eğitim düzeylerine göre evli bireylerin evlilik uyumları arasında anlamlı bir farklılık bulmuşlardır. Lise mezunlarının okur yazar olanlardan yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Yine Fışıloğlu (1992) eşlerin

eğitim düzeyinin birbirine yakın olmasının evlilik uyumunu olumlu etkilediğini bulmuştur.

Eşlerin aralarındaki ilişkiyi algılamalarının eğitim düzeylerine göre farklılaşmadığı görülmektedir. Bu bulgu, yüksek eğitim düzeyine sahip olanların daha uyumlu evliliklere sahip olduğu, yada yüksek eğitimin iyi evlilik uyumu doğurduğu yönündeki düşüncelerle çelişen bir sonuçtur.

5.7. Evli Çiftlerin Gelir Seviyelerine Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Evli çiftlerin evlilik uyum düzeyleri onların gelir seviyelerine göre incelendiğinde 0-500 TL arasında aylık geliri olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin 1.100-2.000 TL arasında geliri olan evli çiftlere yakın olduğu bu iki gelir seviyesindeki evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin ise 600-1.000 TL ve 2.000 TL üzerinde geliri olan evli çiftlerin evlilik uyumlarından daha fazla olduğu görülmektedir. Gelir durumunun yüksek ve düşük olmasının evlilik uyumunu olumlu etkilediği görülmektedir. Bu durum orta düzeyde gelire sahip olanların evlilik uyumlarının olumsuz etkilendiğini ortaya çıkarmaktadır.

Bunun aksine bir araştırma bulgusu Atkinson'un (2007), araştırmasında bulunmuştur, bu araştırmaya göre algılanan sosyo ekonomik düzey, evlilik uyumunu etkilememektedir. Yine Şener ve Terzioğlu (2002), yaptıkları araştırmalarında ailenin toplam aylık gelirinin arttıkça evlilik uyum puanlarının da arttığını bulmuşlardır. Geliri 501 ve üzeri olan evli çiftlerin evlilik uyum puanlarının, geliri 0-500 arasında olan evli çiftlerin evlilik uyum puanlarından daha yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Alt ya da üst gelir düzeyinde olmanın, evlilik uyumu açısından orta gelir düzeyinde olmaktan daha sağlıklı olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü orta gelir düzeyinde olan çiftler ne alt gelir düzeyindekiler kadar yoksul, ne de üst gelir düzeyindekiler kadar varlıklıdır. Ama zaman zaman orta gruptakiler, alt gelirin çaresizliğine ve üst grubun da beklentilerine sahip olduklarından, bu grupta yer alanların ilişkilerini daha az nitelikli değerlendirdikleri söylenebilir.

5.8. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Evlilik Uyum Düzeylerinin İncelenmesi

Evli çiftlerin evlilik yıllarına göre evlilik uyum düzeylerine ait betimsel istatistik sonuçları incelendiğinde evliliklerinin 1-5. ve 21-30. yıllarında olan çiftlerin evlilik uyumlarının evliliklerinin 6-10, 16-20. ve 31 ve üzerindeki yıllarında olan çiftlere oranla daha yüksek ortalamalarda olduğu bulunmuştur. Buna karşın yapılan analizlerde evlilik yıllarına göre evlilik uyumunda bir değişimin olmadığı görülmüştür. Diğer bir deyişle uzun ya da kısa süreli evli olmak, evlilik uyumunda önemli bir farka neden olmamaktadır.

Araştırmada elde edilen bu bulguyu destekler nitelikte bir bulgu da Fidanoğlu (2006), tarafından yapılan bir araştırmada elde edilmiştir, bu araştırmaya göre de evlilik süresi evlilik uyumu açısından anlamlı bir etkiye sahip değildir.

Hicks ve Platt (1970), evliliğin ilk yıllarının özellikle çocuğun ailede olduğu dönemlerde evlilik uyumunun düşük olduğunu, çocukların evden ayrılmalarından sonra yükseldiğini, daha sonra ise tekrar düştüğünü bulmuşlardır. Ayrıca Şener ve Terzioğlu (2002), yaptıkları araştırmada gerek kadın ve gerekse erkeklerde evlilik süresi 0-5 yıl arasında olanların evlilik uyum puan ortalamalarının evlilik yılı 6-20 yıl arasında olanlardan; evlilik süresi 21 ve daha fazla olanların evlilik uyum puan ortalamalarının ise evlilik yılı 11-20 arasında olanlardan daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Çakır ve Yeşilyaprak (2009), evlilik süresine göre evlilik uyumunda anlamlı bir farklılık olduğunu, 7-12 yıl evli olanların 19-üstü yıl evli olanlardan daha uyumlu olduklarını ortaya koymuştur.

Tümer (1988), evli çiftler arasında etkileşimi bozduğu düşünülen çatışma odaklarını belirlemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda, eşler arasındaki yaş farklarına göre çatışmanın yaşanma durumunda, eşler arasında çatışmanın en sık yaşandığı yaş aralığının 3-5 yaş aralığı olduğunu, en az sorun yaşanan yaş aralığının ise 6-8 yaş aralığı ya da aynı yaşta olmak olduğunu ve yaşın ilerlemesiyle birlikte çiftlerde aktif çatışmanın azaldığını bulmuştur. Üncü (2007), duygusal zeka ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiye baktığı çalışmasının sonucunda; Evlilik sürelerine göre en yüksek ortalamanın 20 yıl ve üzerinde olanlarda olduğunu en düşük ortalamanın ise 8-13 yıl arasında evli olanlara ait olduğunu belirlemiştir.

Evlilik yılının, evli çiftlerin evlilik uyumları üzerindeki etkisini inceleyen başka araştırma bulguları da Hamamcı (2005), Demiray (2006), evlilik yılının, evlilik uyumunu etkilediği yönünde bulgular sunmaktadır.

Bu araştırmada elde edilen sonuca göre evlilik yılı açısından betimsel analizlerde bir fark görünmesine karşın, bu fark istatistiksel olarak anlamlı değildir.

5.9. Evli Çiftlerin Cinsiyetlerine Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Uyumlarını Yordama Gücünün İncelenmesi

Evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinin onların cinsiyetlerine göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde, kadınlar açısından; kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma ve genel ruh durumu boyutlarının evlilik uyumunu yordamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç; evli çiftlerde kadınların duygusal zeka düzeylerinin evlilik uyumuyla ilişkili olmadığı anlamına gelmektedir.

İlgili literatür incelendiğinde Üncü (2007), yaptığı araştırmasında evlilik doyumu ve duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur. Deniz ve Yılmaz (2004), üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ile yaşam doyumları arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulmuşlardır. Bricker (2005), evlilik doyumu ile duygusal zeka arasında anlamlı ilişki bulmuştur.

Erkekler açısından bakıldığında; kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk ve stresle başa çıkma boyutlarının erkeklerde evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordamadığı, buna karşılık genel ruh durumu boyutunun evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordadığı bulunmuştur.

Kişinin hayattan zevk alabilmesi, hayattan memnun olması, zor durumlarda bile pozitif tavır koyabilmesi, kendi ile ve başkalarıyla mutlu olabilmesi, hayattan tat ve zevk alması ve eğlenmesi (Bar-On, 1997a), anlamına gelen genel ruh durumunun erkeklerde evlilik uyumunu yordaması bu özelliklerin erkeklerde kadınlara oranla daha fazla olması, erkeklerin hayata daha pozitif bakmaları ve bu durumun da genel anlamda evlilik uyumunu yükseltmiş olmasıyla açıklanabilir. Bar-On (1997), erkeklerin kişisel kapasitelerinin daha iyi olduğunu, uyum sağlamada ve stres yönetiminde kadınlardan daha iyi olduklarını açıklamıştır.

5.10. Evli Çiftlerin Evlilik Yıllarına Göre Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Uyumlarını Yordama Gücünün İncelenmesi

Evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinin onların evlilik yıllarına göre evlilik uyumlarını anlamlı düzeyde yordayıp yordamadığına ilişkin sonuçlar incelendiğinde; evlilik yılları 1-10 yıl arasında olan evli çiftlerle evlilik yılı 21 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerde bağımsız değişken olarak duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır. Evlilik yılları 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerde ise duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Evlilik yılı 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerin *t*-testi sonuçları incelendiğinde kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, stresle başa çıkma ve genel ruh durumu boyutlarının evlilik uyumunu önemli düzeyde yordamadığı, buna karşılık; duygusal zeka alanlarından uyumluluk boyutunun evlilik uyumunu önemli düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili literatür incelendiğinde Çakır ve Yeşilyaprak (2009), evliliği 7-12 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerin evliliğini, Üncü (2007), ise evliliği 20 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerin evliliğini daha uyumlu bulmuşlardır.

Sorunsal durumlarla ilişkide esnek olmayı, çevresel isteklerle ve başarıyla baş edebilmeyi, duygusal olarak yaşanmış olanla, subjektif olarak varolan arasındaki farkı anlama, birinin duygularını düşüncelerini ve inançlarını değişen durumlara ve şartlara göre ayarlayabilme, sorunları belirleme, tanıma-tanımlama ve etkili çözümler bulma yetisi (Bar-On, 1997a), olarak tanımlanan uyumluluk boyutunun evlilik uyumunu, evliliği 11-20 yıl arasında olan çiftlerde önemli düzeyde yordaması; evliliği 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerin, yaş aralığı olarak daha olgun olmaları, bundan dolayı da yukarıdaki uyumluluk ile ilgili niteliklere sahip olmaları, yaşamla ilgili bir çok beklentilerini gerçekleştirmiş olmaları, dolayısıyla da hayata daha pozitif bakmalarının genel anlamda evlilik uyumunu arttırmış olabileceği söylenebilir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Evlilik uyumu ve duygusal zeka arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada katılanların anket sorularına verdikleri görüşler doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırma bulguları evli çiftlerin duygusal zeka alanlarının onların cinsiyetlerine göre; kadın ve erkekler arasında farklılıklar olmadığını göstermiştir.

Araştırma bulguları evli çiftlerin eğitim seviyelerine göre; duygusal zeka düzeylerinde önemli bir farklılık olmadığını, buna karşılık; stresle başa çıkma alt boyutunda lisans mezunu evli çiftlerin, lise mezunu evli çiftlerden daha yüksek ortalamalara sahip olduğunu göstermiştir.

Araştırma bulguları evli çiftlerin gelir seviyelerine göre; duygusal zeka alanlarından kişisel beceriler ve uyumluluk düzeylerinde önemli farklılıklar olmadığını, ancak kişilerarası beceriler, stresle başa çıkma, genel ruh durumu ve genel duygusal zeka düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Araştırma bulguları evli çiftlerin evlilik yıllarına göre; duygusal zeka boyutlarından olan kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma ve genel duygusal zeka boyutlarında önemli farklılıklar olmadığını buna karşılık; genel ruh durumu düzeylerinde ise onların evlilik yıllarına göre önemli farklılıklar olduğunu göstermiştir.

Araştırma bulguları evli çiftlerin cinsiyetlerine göre; evlilik uyum düzeylerinde, kadınların evlilik uyum düzeylerinin, erkeklerin evlilik uyumu düzeylerine göre daha yüksek olduğunu göstermiştir.

Araştırma bulguları evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin öğrenim durumuna göre değişmediğini göstermiştir.

Araştırma bulguları 0-500 TL arasında aylık geliri olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin 1.100-2.000 TL arasında geliri olan evli çiftlere yakın olduğunu, bu iki gelir seviyesindeki evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinin ise 600-1.000 TL ve

2.000 TL üzerinde geliri olan evli çiftlerin evlilik uyum düzeylerinden daha fazla olduğunu göstermiştir.

Araştırma bulguları evliliklerinin 1-5. ve 21-30. yıllarında olan çiftlerin evlilik uyumlarının, evliliklerinin 6-10., 16-20. ve 31 ve üzerindeki yıllarında olan çiftlerin evlilik uyumlarından daha yüksek ortalamalarda olduğunu göstermiştir.

Araştırma bulguları evli çiftlerin duygusal zeka düzeylerinin onların cinsiyetlerine göre evlilik uyumlarını kadınlar açısından; kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma ve genel ruh durumu boyutlarında yordamadığını, erkekler açısından ise, kişisel beceriler, kişiler arası beceriler, uyumluluk ve stresle başa çıkma boyutlarında yordamadığını, buna karşılık; genel ruh durumu boyutunda evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordadığını göstermiştir.

Araştırma bulguları evlilik yılları 1-10 yıl arasında olan evli çiftlerle evlilik yılı 21 yıl ve üzerinde olan evli çiftlerde bağımsız değişken olarak duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olmadığını, buna karşılık; evlilik yılları 11-20 yıl arasında olan evli çiftlerde ise duygusal zeka alanlarının evlilik uyumunu yordayıcı etkisinin olduğunu göstermiştir.

6.2.Öneriler

Bu çalışma duygusal zekaya ilişkin mevcut durumun küçük bir örneğini ortaya koymaktadır. 220 evli çiftin (440 bireyin) katılımı ile sınırlıdır. Bundan sonraki çalışmalar daha büyük örneklem grupları ve farklı eğitim, sosyo-ekonomik düzeydeki katılımcılar ile yapılabilir.

Bu çalışmada, evli çiftler duygusal zeka ve evlilik uyumları açısından karşılaştırılmıştır. Demografik değişkenler açısından bu çiftler arasında ne tür benzerlik ve farklılıklar olduğuna dair bir karşılaştırma yapılmamıştır. Sonraki araştırmalar diğer özellikler açısından benzer olan eşlerle yapılabilir. Böyle bir yapılandırma, farklılığın hangi oranda duygusal zeka, hangi oranda evlilik uyumundan kaynaklandığını daha sağlıklı bir şekilde ortaya koyabilir.

Bu çalışmada yer alan örneklemin büyük bölümü lisans düzeyinde eğitim almış olan gruplardan oluşmaktadır. Sonraki araştırmaların eğitim düzeyi açısından eşit gruplarla yapılmasına dikkat edilebilir.

Bu araştırmada kullanılan Birtchnell Eş Değerlendirme leği, katılımcıların doldurmaları açısından güçlük yaratacak kadar uzundur. Sonraki araştırmalarda evlilik uyumunu belirlemeye yönelik daha kısa ölçekler tercih edilebilir.

Evlilik uyumu ve duygusal zeka ile ilgili olarak toplanan bilgiler, nitel görüşmeler yapılarak desteklenebilir. Nicel ve nitel bilgilerin bir arada yer aldığı bir araştırmayla daha sağlıklı bilgiler toplanabilir.

Evlilik uyumunda duygusal zekanın yanı sıra eşlerin birbirini algılamaları, duygusal paylaşım ve evlilik doyumunu gibi başka değişkenlere de bakılabilir.

Bundan sonraki ve söz konusu önerilerde bu araştırmanın bulgularından yararlanılabilir.

EKLER

BIRCHNELL EŞ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Aşağıda eşlerle ilgili ifadeler yer almaktadır. Her ifade için “EVET”, “HAYIR”, ve “KARARSIZIM” şeklinde üç cevap şıkkı bulunmaktadır. Sizden istenilen, eşinizi ve eşinizle olan ilişkilerinizi göz önüne alarak maddeleri cevaplamanızdır.

Cevaplarken:

1. Her maddeyi dikkatle okuyunuz.

2. O maddede sözü edilen ifadenin sizin eşinize uyup uymadığını düşününüz.

3. Maddedeki ifadenin sizin eşiniz için çoğunlukla uygun olduğunu düşünüyorsanız “EVET” sütununun altındaki o maddeye ait parantezin içine (X) işareti koyunuz. Eğer o ifadenin eşinize uyup uymadığı konusunda karar veremiyorsanız “KARARSIZIM” sütununun altındaki parantezin içine (X) işareti koyunuz.

4. Hiçbir maddeyi cevapsız bırakmayınız.

Lütfen maddeleri içtenlikle ve dürüstçe cevaplandırmaya özen gösteriniz.

KADIN FORMU

	Evet	Kararsızım	Hayır
1. Eşimle geçinmek kolaydır	( )	( )	( )
2. Tartışma çıkarmayı sever	( )	( )	( )
3. Sabırlı ve hoşgörülüdür	( )	( )	( )
4. Kırıcı konuşur	( )	( )	( )
5. Eşimle hoş vakit geçirilir	( )	( )	( )
6. Her şeye kusur bulur	( )	( )	( )
7. Güçlü ve güvenilirdir	( )	( )	( )
8. Kendi başına karar verebilir	( )	( )	( )
9. Hatalarımı sürekli yüzüme vurur	( )	( )	( )
10. Moralimin bozuk olduğunu fark eder	( )	( )	( )
11. İnsanlarla iyi geçinir	( )	( )	( )
12. Gergin olduğumda beni yatıştırır	( )	( )	( )
13. Sorumluluktan kaçır	( )	( )	( )
14. Olduğum gibi davranmama izin verir	( )	( )	( )
15. Kolay incinir	( )	( )	( )
16. Eşim saygı duyduğum ve güvendiğim bir insandır ( )	( )	( )	( )
17. Hiçbir zaman bana ayıracak fazla zamanı olmaz ( )	( )	( )	( )
18. Eleştirilerden aşırı etkilenir	( )	( )	( )
19. Beni aşağılar	( )	( )	( )
20. Ona ihtiyacım olduğu zaman yanımdadır	( )	( )	( )
21. Benim fikirlerime değer vermez	( )	( )	( )
22. İstedığım halde beni kendi halime bırakmaz	( )	( )	( )
23. Omzunda ağlamama izin verir	( )	( )	( )
24. Beni tehdit eder	( )	( )	( )
25. İnsanlara güvenir	( )	( )	( )
26. Beni çekici bulur	( )	( )	( )
27. Beni sık sık kötüler	( )	( )	( )
28. Şaka kaldırır	( )	( )	( )
29. Sık sık içine kapanır	( )	( )	( )
30. İyi bir şey yaptığımda beni takdir eder	( )	( )	( )

31. Kendini bana acındırmaya çalışır ( ) ( ) ( )
32. Anlayışlıdır ( ) ( ) ( )
33. Aşırı üzüntüye, sevince, heyecana gelemes ( ) ( ) ( )
34. Yeni durumlara kolayca uyar ( ) ( ) ( )
35. Onunla konuşmak zordur ( ) ( ) ( )
36. Eşim sevecen bir insandır ( ) ( ) ( )
37. Hayatımı benim yerime düzenlemeye çalışır ( ) ( ) ( )
38. Başkalarının düşüncelerine değer verir ( ) ( ) ( )
39. Ona aşırı ilgi göstermemi ister ( ) ( ) ( )
40. Evine bağlıdır ( ) ( ) ( )
41. Aileme karşı hoşgörülü değildir ( ) ( ) ( )
42. Mahremiyetime saygı gösterir ( ) ( ) ( )
43. İşlerim yolunda gitmediğinde üzülür ve benimle ilgilenir ( ) ( ) ( )
44. Yaptıklarımı kontrol edip bana hükmetmekten hoşlanır ( ) ( ) ( )
45. Eşimle sırrımı paylaşabilirim ( ) ( ) ( )
46. Biraz soğuk bir insandır ( ) ( ) ( )
47. İkimizin eşit haklara sahip olduğunu düşünür ( ) ( ) ( )
48. Kendi arkadaşlarım olmasından hoşlanmaz ( ) ( ) ( )
49. Hatalarının farkındadır ( ) ( ) ( )
50. Kendini savunamaz ( ) ( ) ( )
51. Ona benzememi ister ( ) ( ) ( )
52. Bana güvenir ( ) ( ) ( )
53. Kendine güveni azdır ( ) ( ) ( )
54. Moralim bozuk olduğunda bana yardımcı olur ( ) ( ) ( )
55. Aklı hep kendi düşüncelerindedir ( ) ( ) ( )
56. Acil problemlerle başa çıkabilir ( ) ( ) ( )
57. Hayattan ne beklediğini bilir ( ) ( ) ( )
58. Eşim aşırı kıskançtır ve çok fazla üstüme düşer ( ) ( ) ( )
59. Asık suratlıdır ( ) ( ) ( )
60. Bana karşı samimidir ( ) ( ) ( )
61. Kendi bildiğini okur ( ) ( ) ( )
62. Kendinden emin değildir ( ) ( ) ( )

63. Kendi ailesiyle iyi geçinir ( ) ( ) ( )
64. Genellikle ne yapması gerektiğinin söylenmesini ister ( ) ( ) ( )
65. Eşim iyi ve düşünceli bir insandır ( ) ( ) ( )
66. Duygusal olarak ona çok yakın olmamdan hoşlanmaz ( ) ( ) ( )
67. Hoşlandığım şeyleri yapmam için beni destekler ( ) ( ) ( )
68. Bana hayranlık duyar ( ) ( ) ( )
69. Başkalarının sorunlarıyla uğraşmak istemez ( ) ( ) ( )
70. Neyi başarıp neyi başaramayacağını iyi bilir ( ) ( ) ( )
71. Güçlüklere göğüs gerebilir ( ) ( ) ( )
72. Sık sık desteklenmeye ihtiyaç duyar ( ) ( ) ( )
73. Benim ne istediğimi benden daha iyi bildiğini zanneder ( ) ( ) ( )
74. Bana duygusal olarak yakın olmaktan hoşlanır ( ) ( ) ( )
75. Beni dikkate almaz ( ) ( ) ( )
76. Beni şımartır ( ) ( ) ( )
77. Ondan farklı yönlerimi olduğu gibi kabul eder ( ) ( ) ( )
78. Her şeyin kendi istediği biçimde yapılmasını arzu eder ( ) ( ) ( )
79. Yapmak istediğim şeyleri gerçekleştirmemi engeller ( ) ( ) ( )

ERKEK FORMU

	Evet	Kararsızım	Hayır
1. Eşim hatalarının farkındadır	( )	( )	( )
2. Duygularımı kolayca belli etmez	( )	( )	( )
3. Anlayışlıdır	( )	( )	( )
4. Akli hep kendi düşüncelerindedir	( )	( )	( )
5. Aileme karşı hoşgörülü değildir	( )	( )	( )
6. Ondaki farklı yönlerimi olduğu gibi kabul eder	( )	( )	( )
7. Beni kendinden uzak tutar	( )	( )	( )
8. Güçlüklere göğüs gerebilir	( )	( )	( )
9. Kendine güveni azdır	( )	( )	( )
10. Moralim bozuk olduğunda bana yardımcı olur	( )	( )	( )
11. Beni anlayamaz	( )	( )	( )
12. Şefkatlidir	( )	( )	( )
13. Her şeyin kendi arzu ettiği biçimde yapılmasını ister	( )	( )	( )
14. Eşim olayların gülünecek tarafını görebilir	( )	( )	( )
15. İkimizin eşit haklara sahip olduğunu düşünür	( )	( )	( )
16. Benden nadiren yardım ister	( )	( )	( )
17. Beni sık sık kötüler	( )	( )	( )
18. Güvенеbileceğim birisidir	( )	( )	( )
19. Ona benzememi ister	( )	( )	( )
20. İnsanlara güvenir	( )	( )	( )
21. Kendi bildiğini okur	( )	( )	( )
22. Çoğu zaman yaptıklarını onayladığımdan emin olmak ister	( )	( )	( )
23. İnsanlarla iyi geçinir	( )	( )	( )
24. Eşimle gurur duyarım	( )	( )	( )
25. Kendini savunamaz	( )	( )	( )
26. Dertlerimi dinler	( )	( )	( )
27. Sık sık içine kapanır	( )	( )	( )
28. Kendi başına karar verebilir	( )	( )	( )
29. Her şeye kusur bulur	( )	( )	( )
30. Moralimin bozuk olduğunu kabul eder	( )	( )	( )

31. Eşim aşırı kıskançtır ve çok fazla üstüme düşer ( ) ( ) ( )
32. İyi bir şey yaptığımda beni takdir eder ( ) ( ) ( )
33. Dırdırcıdır ( ) ( ) ( )
34. Neyi başarıp neyi başaramayacağını iyi bilir ( ) ( ) ( )
35. Eleştirilerden aşırı etkilenir ( ) ( ) ( )
36. Başkalarının düşüncelerine değer verir ( ) ( ) ( )
37. Hoşlandığım şeyleri yapmam için beni destekler ( ) ( ) ( )
38. İnatçıdır ( ) ( ) ( )
39. Beni sevimli bulur ( ) ( ) ( )
40. Acil problemlerle başa çıkabilir ( ) ( ) ( )
41. Benim fikirlerime değer vermez ( ) ( ) ( )
42. Hatalarımı hoş görür ( ) ( ) ( )
43. İstedğim halde beni kendi halime bırakmaz ( ) ( ) ( )
44. Yaptıklarımı kontrol edip bana hükmetmekten hoşlanır ( ) ( ) ( )
45. Kendimi “işe yaramaz biri” gibi hissetmeme neden olur( ) ( ) ( )
46. Beni ne zaman kendi halime bırakması gerektiğini bilir ( ) ( ) ( )
47. Başkalarının sorunlarıyla uğraşmak istemez ( ) ( ) ( )
48. Bana karşı iyidir ( ) ( ) ( )
49. Arkadaşlarımı eleştirir ( ) ( ) ( )
50. Ona yeterince ilgi göstermediğimden yakınır ( ) ( ) ( )
51. Beni yatıştırabilir ( ) ( ) ( )
52. Bazen hatalı olduğunu kabul eder ( ) ( ) ( )
53. Bana güvenir ( ) ( ) ( )
54. Düşüncelidir ( ) ( ) ( )
55. Benim ne istediğimi benden daha iyi bildiğini zanneder ( ) ( ) ( )
56. Onunla konuşmak kolaydır ( ) ( ) ( )
57. Yapmak istediğim şeyleri gerçekleştirmemi engeller ( ) ( ) ( )
58. Yeni durumlara kolayca uyar ( ) ( ) ( )
59. Genellikle ne yapması gerektiğinin söylenmesini ister ( ) ( ) ( )
60. Onunla geçinmek kolaydır ( ) ( ) ( )
61. Bazen olduğundan daha güçsüzmüş gibi davranır ( ) ( ) ( )
62. Eşim benimle gurur duyar ( ) ( ) ( )

63. Kırcı konuşur ( ) ( ) ( )
64. İşlerim yolunda gitmediğinde üzülür ve benimle ilgilenir ( ) ( ) ( )
65. Kendini bana acındırmaya çalışır ( ) ( ) ( )
66. Olduğum gibi davranmama izin verir ( ) ( ) ( )
67. Düşüncelerini, duygularını kendine saklar ( ) ( ) ( )
68. Çok yeteneklidir ( ) ( ) ( )
69. Ona olan ilgimin kaybolmasından korkar ( ) ( ) ( )
70. Beni aptal yerine koyar ( ) ( ) ( )
71. Bana duygusal olarak yakın olmaktan hoşlanır ( ) ( ) ( )
72. Hayattan ne beklediğini bilir ( ) ( ) ( )

BARON DUYGUSAL ZEKÂ ÖLÇEĞİ

Sayın katılımcı, aşağıda duygusal zeka ile ilgili ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeler 1-Tamamen Katılıyorum, 2-Katılıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılmıyorum, 5-Kesinlikle Katılmıyorum şeklinde sıralanmıştır. Her maddeyi okuyarak size uygun olan sütunu (X) işareti ile belirtiniz. Lütfen maddeleri içtenlikle ve dürüstçe cevaplandırmaya özen gösteriniz.

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Zorluklarla baş edebilme yaklaşımım adım adım ilerlemektir.					
2. Duygularımı göstermek benim için oldukça kolaydır.					
3. Çok fazla strese dayanamam.					
4. Hayallerimden çok çabuk sıyrılabilir ve o anki durumun gerçekliğine kolayca dönebilirim.					
5. Zaman zaman ortaya çıkan tersliklere rağmen, genellikle işlerin düzeleceğine inanırım.					
6. Üzücü olaylarla yüz yüze gelmek benim için zordur.					
7. Biriyle aynı fikirde olmadıgımda bunu ona söyleyebilirim					
8. Kendimi kötü hissettiğimde beni neyin üzdüğünü bilirim.					
9. Başkaları benim iddiasız biri olduğumu düşünürler.					
10. Çoğu durumda kendimden eminimdir.					
11. Huysuz bir insanımdır.					
12. Çevremde olup bitenlerin farkında değilimdir.					
13. Derin duygularımı başkaları ile kolayca paylaşamam.					
14. İyi ve kötü yanlarıma baktığım zaman kendimi iyi hissederim.					
15. Yaşamımı elimden geldiğince anlamlı hale getirmeye çalışırım.					
16. Sevgimi belli edemem.					
17. Tam olarak hangi konularda iyi olduğumu bilmiyorum.					
18. Eski alışkanlıklarımı değiştirebilirim.					
19. Hoşuma giden şeyleri elimden geldiğince sonuna kadar öğrenmeye çalışırım.					
20. Başkalarına kızdığımında bunu onlara söyleyebilirim.					
21. Hayatta neler yapmak istediğime dair kesin bir fikrim yok.					

22. Yapacaklarımın bana sık sık söylendiği bir iste çalışmayı tercih ederim.					
23. Bir problemi çözerken her bir olasılığı inceler, daha sonra en iyisine karar veririm.					
24. Bir liderden çok, takipçiyimdir.					
25. Doğrudan ifade etmeseler de, başkalarının duygularını çok iyi anlarım.					
26. Fiziksel görüntümden memnunum.					
27. İnsanlara ne düşündüğümü kolayca söyleyebilirim.					
28. İlgilimi çeken şeyleri yapmaktan hoşlanırım.					
29. Sabırsız bir insanım.					
30. Diğer insanların duygularını incitmemeye özen gösteririm.					
31. İşler gittikçe zorlaşsa da genellikle devam etmek için motivasyonum vardır.					
32. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurarım.					
33. Güç bir durumla karşılaştığımda konuyla ilgili olabildiğince çok bilgi toplamayı isterim.					
34. İnsanlara yardım etmekten hoşlanırım.					
35. Son birkaç yılda çok az başarı elde ettim.					
36. Öfkemi kontrol etmem zordur.					
37. Hayattan zevk almıyorum.					
38. Duygularımı tanımlamak benim için zordur.					
39. Haklarımı savunamam.					
40. Oldukça neşeli bir insanımdır.					
41. Düşünmeden hareket edişim problemler yaratır.					
42. İnsanlar benim sosyal olduğumu düşünürler.					
43. Kurallara uyan bir vatandaş olmak çok önemlidir.					
44. Kendimi olduğum gibi kabul etmek bana zor geliyor.					
45. Aynı anda başka bir yerde bulunmak zorunda olsam da, ağlayan bir çocuğun anne ve babasını bulmasına yardım ederim.					
46. Arkadaşlarım bana özel şeylerini anlatabilirler.					
47. Kendi başıma karar veremem.					
48. Başka insanlara saygı duyarım.					
49. Başkalarına neler olduğunu önemserim.					
50. Bazı şeyler hakkında fikrimi değiştirmem zordur.					
51. Problemlerin çözümüne ilişkin farklı çözüm yolları düşünmeye çalışınca genellikle tıkanır kalırım.					
52. Fanteziler ya da hayaller kurmadan her şeyi gerçekte olduğu gibi görmeye çalışırım.					
53. Neler hissettiğimi bilirim.					
54. Benimle birlikte olmak eğlencelidir.					
55. Sahip olduğum kişilik tarzından memnunum.					
56. Hayal ve fantezilerime kendimi kaptırırım.					
57. Yakın ilişkilerim benim ve arkadaşlarım için çok önemlidir.					

58. Yeni şeylere başlamak benim için zordur.					
59. Eğer yasaları çiğnemem gerekirse, bunu yaparım.					
60. Endişeliyimdir.					
61. Yeni şartlara ayak uydurmak benim için kolaydır.					
62. Kolayca arkadaş edinebilirim.					
63. Can sıkıcı problemlerle nasıl baş edebileceğimi bilirim.					
64. Başkaları ile çalışırken kendi fikirlerimden çok onlarınkine güvenirim.					
65. Kendimi çok sık, kötü hissederim.					
66. Konuşmaya başlayınca zor susarım.					
67. Çevremdekilerle iyi geçinemem.					
68. Zor şartlarda serinkanlılığımı nasıl koruyacağımı bilirim.					
69. Kendimi takdir ederim.					
70. İnsanlarla tartışırken, bana sesimi alçaltmamı söylerler.					
71. Tarzımı değiştirmem zordur.					
72. Hayatımdan memnunum.					
73. Başkalarının bana ihtiyaç duymalarından çok, ben başkalarına ihtiyaç duyarım					
74. Hafta sonlarını ve tatilleri severim.					
75. Çok sinirlenmeden stresle baş edebilirim.					
76. Çok zor durumların üstesinden geleceğime inanıyorum.					
77. Acı çeken insanların farkına varamam.					
78. Genellikle en iyisini ümit ederim.					
79. Başkalarına göre, bana güvenmek zordur.					
80. Endişemi kontrol etmemin zor olduğunu biliyorum.					
81. Başkalarının duygusal ihtiyaçlarını, kolaylıkla fark ederim.					
82. Abartmayı severim.					
83. Gülümsemek benim için zordur.					
84. Uygun bir zamanda negatif duygularıyla yüzleşir, onları gözden geçiririm.					
85. Yeni bir şeylere başlamadan önce genellikle başarısız olacağım hissine kapılırım.					
86. İstedğim zaman “hayır” demek benim için zordur.					
87. Bir problemle karşılaştığımda önce durur ve düşünürüm.					
88. Yukarıdaki ifadelere samimi bir şekilde cevap verdim.					

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu çalışma İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü “Evli Çiftlerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Evlilik Uyumlarının Karşılaştırılması” konulu yüksek lisans tezine bilgi toplamak amacı ile yapılmaktadır. Bizim için önemli olan sorulara samimi cevaplar vermenizdir. Soruların doğru yada yanlış cevapları yoktur. Sunulan ölçeklere isim yazmanız gerekmemektedir.

Bu bilgiler sadece belirtilen amaç doğrultusunda kullanılacaktır.

Katılımınız için teşekkürler.

1. Cinsiyetiniz

a. Kadın   b. Erkek

2. Evlilik Yılıınız

a. 1-5   b. 6-10   c. 11-15   d. 16-20
e. 21-30   f. 30 ve üstü

3. Eğitim Durumunuz

a. İlköğretim   b. Lise   c. Lisans   d. Lisansüstü

4. Mesleğiniz:

5. Gelir Düzeyiniz

a. 0-500 YTL   b. 600 - 1000 YTL   c. 1100 - 2000 YTL   d. 2000 YTL ve üstü

KAYNAKÇA

ACAR, F, T, (2001), “Duygusal Zeka Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışlarıyla İlişkisi: Banka Müdürleri Üzerine Bir Alan Çalışması“, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ACAR, F, (2002), “Duygusal Zeka ve Liderlik”, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:12, s.39-52, İndirilme Tarihi: 05.01.2009, <http://sbe.erciyes.edu.tr>

ALLIEN, M, J, (2000), “Investigation Emotional Intelligence in Children: Exploring Its Relationship to Cognitive Intelligence”, **Unpublisher Master’ s Thesis**.

AKBAŞ, E, (2006), “İstanbul İli Fatih İlçesi İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Düzeylerinin Belirlenmesi“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ARICIOĞLU, A, M, (2002), “Yönetmel Başarının Değerlendirilmesinde Duygusal Zekanın Kullanımı: Öğrenci Yurdu Yöneticileri Bağlamında Bir Araştırma”, **Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı:4, s. 26-42.

ASLAN, Şebnem; Musa, ÖZATA, (2006), “Sağlık Yöneticilerinin Duygusal Zekâ Boyutlarının Cooper Sawaf Haritasıyla Araştırılması”, **Hacettepe Üniversitesi Sağlık İdaresi Dergisi**, Cilt: 9, Sayı: 2, Ankara: Hacettepe Üniversite Hastaneleri Basımevi, s.197-222

AŞAN, Öznur; Kubilay, ÖZYER, (2003), “Duygusal Zekaya Etki Eden Demografik Faktörlerin Saptanmasına Yönelik Ampirik Bir Çalışma”, **H.Ü. İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı; 1, s.151-167.

ATABEK, Erdal, (1990), **Kuşatılmış Gençlik**, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

AYSEL, Levent, (2006), “Liderlikte Duygusal Zeka“, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Kocaeli.

AUSTIN, E; R, EVANS; GOLDWATER ve POTTE, V, (2005), ”A Preliminary Study of Emotional intelligence, Emphaty and Exam Performance in First Year Medical Students”, **Personality and Individual Differences**, Sayı: 39, pp.1395-1405.

BACANLI, H, (1999), **Gelişim ve Öğrenme**, Ankara: Nobel Yayınları.

BALCI, T, (2001), “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Duygusal Zeka Becerilerini Kullanabilme Düzeyleri Konusunda Yöneticilerin ve Öğretmenlerin Görüşleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

BALCI, Seher, (2004), “Duyguları Güçlendirme Eğitim Programının Annelerin Duygusal Zeka Düzeylerine Etkisi”, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Sayı:22, s.35-41

BALL, R, E, (1991), “Work and Marital Happinies Among Americans“, **Paper Presented at The Annual Meeting of The Southern Sociological Society**, Atlanta.

BALTAŞ, Zuhul, (2006), **Duygusal Zeka**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

BALTAŞ, Z; Acar, BALTAŞ, (2002), **Bedenin dili**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

BARAN, Gülen; Çelik, KOÇAK, (2005), “9-11 Yaş Grubundaki Çocukların Benlik Kavramı Düzeyleri İle Ebeveynlerin Evlilik Uyumları Arasındaki İlişkinin

İncelenmesi”, **Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Cilt:2, Sayı:29, Adana: Çukurova Üniversitesi Yayını.

BARCHARD, K, A; R, A, HAKSTIAN, (2004), “The Nature and Measurement of Emotional Intelligence Abilities: Basic Dimensions and Their Relationships with Other Cognitive Ability and Personality Variables”, **Educational and Psychological Measurement**, Vol:64, pp.437- 462.

BAR-ON, R, (1997), **The Emotional Intelligence Inventory (EQ-I): Technical Manual**, Canada: Multi-Health Systems.

BAR-ON, R, (1997a), **The Emotional Quotient Inventory; A Measure Of Emotional Intelligence, Technical Manuel**, North Tonavada, Ny: Multi-Health Systems.

BARUCH, D, M; Hyman MİLLER, (1993), **Evlilikte cinsellik**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

BARUT, Y; Müge, YILMAZ; Ercüment ERSANLI, (2005), “Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Duygusal Zeka Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi“, **Engelli Kadınların Sorunları ve Çözümleri konulu Sempozyumda Sunulmuş Bildiri**, Kocaeli.

BAŞARAN, İ, E, (1969), **Eğitim Psikolojisi Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri**, Ankara: Ay Yıldız Matbaası.

BAYMUR, Feriha, (1990), **Genel Psikoloji**, İstanbul: İnkılâp Kitabevi.

BENDER, M, (2006), “Resim İş Eğitimi Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri”, **Doktora Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

BİLEN, Mürüvvet, (1983), **Ailede Kurumlarda ve Toplumda Sağlıklı İnsan İlişkileri**, Ankara: Teknik Basım sanayi.

BLUM, J, S; A, MEHRIBIAN, (1999), “Personality and Temperament Correlates of Marital Satisfaction”, **Journal of Personality**, Vol: 67, pp.93-125.

BRADBURY, N, B; F, D, FINCHAM; S, R, BEACH, (Çev. Ş. T. KIŞLAK), (2000), “Evlilik Doyumunun Doğası ve Belirleyicileri Üzerine Araştırmalar; Son On Yılın Derlemesi“, **Türk Psikoloji Bülteni**, Sayı: 8, s.120-127.

BRENNER, E, Peter, SALOVEY, (1997), **Emotion Regulation During Childhood Developmental, İnterpersonal and İndividual Considerations, Emotional Development and Emotional İntelligence**, New York: Basic Books.

BRİDGE, Berna, (2003), **Duyguların Eğitimi**, İstanbul: Beyaz yayınları.

BUDAK, S, (2000), **Psikoloji Sözlüğü**, İstanbul: Bilim ve sanat yayınları.

BÜLBÜLOĞLU, A, (2001), “Duygusal Zekanın Liderlik Üzerine Etkileri ve Bir Saha Araştırması” , **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.

BURGESS, E, W; L, S, COTTRELL, (1998), **Predicting Success or Failure in Marriage**, Newyork: Thoemmes press.

BURLESON, B, R; W, H, DENTON, (1997), “The Relationship Between Communication Skill and Marital Satisfaction: Some Moderating Effects“, **Journal of Marriage and the Family** “, Vol: 59, pp.884-902.

CREAMER, M; IM, CAMBEEL, (1988), “The Role of Interpersonal Perseption in Dyadic Adjustment“, **Journal of Clinical psychology**, Vol:44, pp.424-430.

ÇAKAR, Ulaş; Yasemin, ARBAK, (2003), “Dönüşümcü Liderlik Duygusal Zeka Gerektirir mi? Yöneticiler Üzerinde Örnek Bir Çalışma”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi**, Sayı:2, s.83-98.

ÇAKAR, Ulaş; Yasemin, ARBAK, (2004), “Modern Yaklaşımlar Işığında Değişen Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zeka“, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:3, İzmir.

CARTER, R, E; Charlene CARTER, (1993), “Individual and Marital Adjustment in Spouse Pairs Subsequent to Mastectomy”, **The American Journal Of Family Therapy**, Vol: 21, pp.291-300

ÇELİK, M; S, Balcı; M. Engin, DENİZ, (2008), “A Comparison Of Scouts’ Emotional Intelligence Level With Regards To Age and Gender Variables; A cross-Cultural Study”, İndirilme Tarihi: 08.01.2009, [http:// ilkogretim-online.org.tr](http://ilkogretim-online.org.tr).

ÇELİK, M, (2006), “Evlilik Doyumu Ölçeği Geliştirme Çalışmaları”, **Doktora Tezi**, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü , Adana.

CEVİZCİ, Ahmet, (1999), **Felsefe Sözlüğü**, İstanbul: Paradigma.

CEYLAN, Fatma, Gül, (1994), “Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimindeki Tercih ve Beklentileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.

CHAPMAN, Garry, D, (2005), **Evliliğin Dört Mevsimi**, İstanbul: Koridor Yayıncılık.

CHERNİSS, C, (Çev. Cihan Gültekin), (2002), “Liderler için Sosyal ve Duygusal Öğrenme”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı: 150.

COLE, C, L; A, L, COLE; D, G, DEAN, (1980), “Emotional Maturity and Marital Adjustment: A Decade Replication”, **Journal of Marriage and Family**, Vol:42, pp.533-539.

COOPER, R; A, SAWAF, (Çev. Bedriye Ayman; Banu sancar), (2000), **Liderlikte Duygusal Zeka: Yönetim ve Organizasyonlarda Duygusal Zeka**, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

COYNE, J, C; A, DELONGIS, (1986), “Going Beyond Social Support: The Role of Social Relationship in Adaptation“, **Journal of Consulting and Clinical Psychology** “, Vol: 54, pp.455.

CROWTHER, J, H, (1985), “The Relationship Between Depression and Marital Maladjustment”, **The Journal of Nervous and Mental Disease**, Vol: 173, s.227

DAMASIO, A, R, (Çev. Bahar Atlamaz), (1999), **Descartes’in Yanılgısı**, İstanbul: Varlık Yayınları.

DAMASIO, A, (1994), **Descartes’ Error: Emotion, Reason, and The Human Brain**, New York: Avon Books.

DAWDA, D; S, D, HART, (2000), “Assessing Emotional Intelligence: Reliability and Validity of The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i) in University Students”, **Personality and Individual Differences**, Vol:28, pp.797- 812.

DEMİR, A; H, FIŞILOĞLU, (1999), “Loneliness and marital adjustment of Turkish couples”, **The Journal of Psychology**, Sayı:133, pp.230-240.

DEMİRAY, Ö, (2001), “Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklerine Göre İncelenmesi“, **Yayımlanmamış Yüksek Kisans Tezi**, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.

DENİZ, M, E; Ercan, YILMAZ, (2004), “Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Yetenekleri ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişki“, **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında Sunulmuş Bildiri**, Malatya.

DENİZ, M, E; Ercan, YILMAZ, (2006), “Duygusal zeka ve Stresle Başa Çıkma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi“, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Sayı:25, s.17-26.

DOĞAN, Selen, (2005), **Çalışan İlişkileri Yönetimi**, İstanbul: Kare Yayınları.

DOKUR, Murat, (2006), **Aile ve Çift Terapisi**, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

DOMINIAN, J, (1974), **Boşanma**, İstanbul: Koza Yayınları.

DÖNMEZER, İbrahim, (2003), **Ailede İletişim ve Etkileşim**, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

DÖKMEN, Üstün, (2001), **Evrenle Uyumlaşma Sürecinde Varolmak Gelişmek Uzlaşmak**, İstanbul: Sistem Yayıncılık.

EKER, Engin, (1993), “Evlilik Sorunları”, Arat, Necla, (ed), **Kadın ve Cinsellik**, İstanbul: Say Dağıtım Ltd. Şti.

EKMAN, P, (1992), “Facial Expressions Of Emotion: New Findings, New Questions”, **Psychology Science**, Sayı: 3, pp.34-38.

EKMAN, P, (1992), “An Argument for Basic Emotions”, **Cognition and Emotion**, Vol.6, pp.169-200.

ERBEK, E; E, BEŞTEPE; H, AKAR; N, ERADAMLAR; R, L, ALPKAN, (2005), “Evlilik Uyumunu”, **Düşünen Adam**, Sayı: 18, s.39-47.

ERDOĞAN, Serap, (2007), “Evlilik Uyumu ile Psikiyatrik Rahatsızlıklar, Bağlanma Stilleri, Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi.

ERDOĞDU, M, Yüksel, (2008), “Duygusal Zekanın Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:23, s.62-76, İndirilme Tarihi: 22.01.2009, www.esosder.org.

ERDOĞDU, M, Yüksel; Özkan KENARLI, (2008), “Duygusal Zeka İle Akademik Başarı Arasındaki İlişki”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:178, s.297-309.

EREL, O; B, BURMAN, (1995), “İnterrelatedness of Marital Relations and Parent-Child Relations; A Meta-Analytic Review”, **Psychological Bulletin**, Vol:118, pp.108-132.

ERGİN, N, G, (2008), “Evlili ve Boşanmış Kişilerin Evlilik Uyumu ve Cinsiyetçilik Açısından Karşılaştırılması“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ERGİNSOY, D, (2002), “Duygusal Zeka ve Kişiler arası İlişkiler Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

ERİPEK, Süleyman, (2005), **Zeka Geriliği**, Ankara: Kök Yayıncılık.

ERSANLI, K; M, KALKAN, (2003), “Evlilik İlişisini Geliştirme Programının Evli Çiftlerin Evlilik İlişkilerini Değerlendirmelerine Etkisi”, **3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi**, Sayı:11, s.219-226.

ERSANLI, E, 2003, “Üniversite Öğretim Elemanlarının Duygusal Zekâ Düzeyleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

FIŞILOĞLU, H, (1992), “Lisansüstü Öğrencilerin Evlilik Uyumu” , **Türk Psikoloji Dergisi**, Sayı: 28, s.16-23.

FIŞILOĞLU, H; A, DEMİR, (2000), “Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for Measurement of Marital Quality with Turkish Couples”, **European Journal of Psychological assesment**, Vol: 16, pp.214-218.

FIDANOĞLU, O, (2006), “ Evlilik Uyumu Mizah Tarzı ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki ”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

FIDANOĞLU, O, (2007), “Evlilik Uyumu ile Eşlerin Somatizasyon Düzeyleri Arasındaki İlişki ve Diğer Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

FIELD, A, (2005), **Discovering Statistics Using SPSS**, Londra: Sage Publications.

FOX, S, (2002), ”Review of Promoting Emotional Intelligence in Organisations: Make Training in Emotional Intelligence Effective Alexandria, VA: ASTD by Cary Cjerniss & Mitchel Adler in 2000”, **Personnel Psychology**. Vol:55, pp.236-239.

FOWERS, B, J, (1990), “An Interactional Approach to Standardized Marital Assesment: A Literature Review”, **Family Relations**, Vol:3, pp.368-385.

FOWERS, B, J; K, H, MONTEL; D, H, OLSON, (1996), "Predicting Success for Premarital Couple Types Based on Prepare, **Journal of Marital and Family Therapy**, Vol:22, pp.103-119.

FURNHAM, A ; K, V, PETRIDES, (2003), "Trait Emotional Intelligence and Happiness", **Social Behavior and Personality**, Vol. 31, pp.815-824.

GLENN, Norval, D, (1991), "The Recent Trend in Marital Quality in the United States", **Journal of Marriage and The Family**, Sayı: 53, pp.261-270.

GOHM, C,L; G,C, CORSER; D,J, DALSKY, (2005), "Emotional Intelligence Under Stress; Useful, Unnecessary Or Irrelevant", **Personality and Individual Differences**, Vol:39, pp.1017-1028.

GOLEMAN, Daniel, (çev. Banu Seçkin Yüksel), (1996), **Duygusal Zeka**, İstanbul: Varlık Yayınları.

GOLEMAN, Daniel, (çev. Handan Balkara), (1998), **İş Başında Duygusal Zeka**, İstanbul: Varlık Yayınları.

GOTTMAN, J, (1993), **What Predicts Divorce? : The Relationship Between Marital Processes and Marital Outcomes**, Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

GOTTMAN, J, (1998), "Psychology And The Study Of Marital Processes", **Annual Review of Psychology**, Sayı: 49, pp.169-197.

GÖKMEN, A, (2001), "Evli Eşlerin Birbirine Yönelik Kontrolçülük ve Bağımlılık Algılarının Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi", **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

GÖCET, E, (2006), “Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Düzeyleri İle Stresle Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

GREEN, S, B; N, J, (2008), Using SPSS for Windows and Macintosh: Analyzing and Understanding Data. Upper Saddle River: Pearson; Prentice Hall

GREENLEAF, R, K, (May 2003), “Motion and Emotion”, **Principal Leadership**, Cilt:3, Sayı: 9, pp.14-20.

GÜLLÜCE, Ali, Çağlar, (2006), “Mesleki Tükenmişlik ve Duygusal Zeka Arasındaki İlişki”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

GÜNAY, O, (2000), “Evlilik Uyumu ile Kişisel Düşünme Modelleri Arasındaki İlişki” , **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

GÜNDOĞDU, F, B, (1995), “Otistik ve Normal Çocuğu Olan Anne-Babaların Evlilik Uyumlarını Algılamaları ve Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırılması”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

GÜNGÖR, H, Cihan; Tahsin İLHAN, (2008), “Evlilik Uyumu ve Mizah Tarzları Arasındaki İlişkiler”, **Aile ve Toplum Eğitim-Kültür Araştırma Dergisi**, Sayı:13, s. 97-106.

GÜNGÖR, H, Cihan; Yaşar ÖZBAY, (2008), “Evlilikte Yetkinlik Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”, **Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi**, Sayı: 29, s.79-90.

GÜRBÜZ, Sait; Murat YÜKSEL, (2008), “Çalışma Ortamında Duygusal Zeka: İş Performansı, İş Tatmini, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı ve Bazı Demografik Özelliklerle ilişkisi”, **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, Sayı:9(2), s.174-190, İndirilme Tarihi: 06.01.2009, <http://journal.dogus.edu.tr>

GÜRSOY, Ali, (2005), “Liderlikte Duygusal Zeka Türk Silahlı Kuvvetlerinde Örnek Bir Uygulama“, **Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

HAFNER, R, J; N, S, SPENCE, (1988), “Marriage Duration, Marital Adjustment and Psychological Symptoms; A Cross- Sectional Study“, **Journal of Clinical Psychology**, Vol: 44, pp.309-316.

HAIR, J, F; B, BLACK; B, BABIN; R, E, ANDERSON; R, L, TATHAM, (2006), *Multivariate Data Analysis*, Upper Saddle River: Prentice Hall.

HALEY, Jay, (Çev. Ali Uzunöz), (1988), **İletişim, Psikolojik Sorunlar ve Psikoterapi**, Ankara: Çark Kitabevi Yayınları.

HALIÇINARLI, Emine; M. Tekin BENDER, (2006), “Kadında Duygusal Zeka (EQ) ve Bir Saha Çalışması”, **II. Uluslararası Kadın Araştırmaları Konferansında Sunulmuş Bildiri**, Doğu Akdeniz Üniversitesi, Gazi Magusa.

HAMAMCI, Z, (2005), “Dysfunctional Relationship Beliefs in Marital Satisfaction and Adjustment” , **Social Behavior and Personality**, Vol: 33, pp.313-328.

HARROD, N, R; S, D, SCHEER, (2005), “An Exploration of Adolescent Emotional Intelligence in Relation to Demographic Characteristics”, **Adolescence**, vol: 40, pp.503.

HERBERT, G, HICKS, (Çev. Osman Tekok, Bintuğ Aytek ve Birol Bumin), (1979), **Örgütlerin Yönetimi: Sistemler ve Beşeri Kaynaklar Açısından**, Ankara: Turhan Kitabevi.

HERRING, S, R, (2001), “The Relationship Between Social and Emotional Intelligence“, **Unpublisher Master’ s Thesis**.

HUY, Q, N, (1999), “Emotional Capability, Emotional Intelligence, and Radical Change”, Academy of Management, Teh Academy of Management Review, Vol: 20, pp.325-346.

İŞBİLİR, H, (2005), “İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Duygusal Yeterlilikleri ile Kullandıkları Yönetimsel Güç Kaynakları Arasındaki İlişkinin Öğretmen Algılarına Dayalı Olarak İncelenmesi“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Orta doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İŞMEN, Esra, (2004), “Duygusal Zeka Ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki”, Balıkesir Üniversitesi, **Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı: 11, s.55-77.

İŞMEN, Esra, (2001), “Duygusal Zeka ve Problem Çözme”, M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi, **Eğitim Bilimleri Dergisi**, Sayı: 13, s.111-124.

JAMES, Jennifer, (1997), **Gelecek Zamanda Düşünmek**, (Çev.Z.Dicleli), İstanbul: Boyner Holding Yayınları.

JAMES, S, D; D,W, JOHNSON, (1987), “Social Interpedence, Psychological Adjustment and Marital Satisfaction in Second Marriages”, **The Journal of Social Psychology**, Vol:128, pp.287-303.

JOHNSON SL ; T, JACOB, (2000), “Sequential Interactions In The Marital Communication Of Depressed Men And Women”, **Journal Of Consulting And Clinical Psychology**, Sayı: 68, pp.4-12.

JOHNSON, D, R; AMAZOLA; A, BOOTH, (1992), “Stability And Developmental Change In Marital Quality: A Three Wave Panel Analysis”, **Journal Of Marriage And The Family**, Vol: 54, pp.582-594.

JOSE, O; V, ALFONS, (2007), “Do Demographics Affect Marital Satisfaction?”, **Journal of Sex and Marital Therapy**, Vol:33, pp.73-85.

KABAKÇI, E; C, TUĞRUL; N, ÖZTAN, (1993), “Birtchnell Eş Değerlendirme Ölçeği; Geçerlik Güvenirlik Çalışması”, **Türk Psikoloji Dergisi**, Sayı: 8, s.31-36.

KABASAKAL, Z, (2007), “ Aile İçi İletişimin Duygusal Zeka Bileşenlerinden İletişim becerisi Açısından Değerlendirilmesi “, **International Symposium Emotional Intelligence and Communication, Proceedings Book 1**, Vol:1.

KALKAN, M, (2002), “Evlilik İlişkisi Geliştirme Programının Evlilerin Evlilik Uyum Düzeyine Etkisi“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

KARSLI, M, D; H, B, GÜNDÜZ; A, URAL, (2000), “Eğitim Yönetiminde Duygusal Zekanın Önemi ve Duygusal Zeka Açısından Eğitim Yönetiminin Değerlendirilmesi”, **IX. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulmuş bildiri**, Erzurum.

KAYA, İ, (2003), “Evlilik Uyumu ile Çocuklardaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkide Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Rolü“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KILIÇARSLAN, A, (2007), “Ebeveynliğe Geçiş Döneminde Çeşitli Doğum Öncesi ve Doğum Sonrası Etkenler Açısından İncelenmesi“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

KOHN, J; C, COYNE; G, MARGOLİN, (1985), “Depression and Marital Disagreement Social Construction of Despair, **Journal of Social and Personal Relationships**, Vol:3, pp.447-461.

KONRAD, Stefan; Claudia HENDL, (çev. Meral Taştan), (2001), **Duygularla Güçlenmek**, İstanbul: Hayat Yayıncılık.

KOYDEMİR, S; Z, S, SELİŞİK; E, TEZER, (2005), “Evlilik Uyumu ve Mükemmeliyetçilik Boyutları Arasındaki İlişkiler“, **Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi**, Sayı: 3, s.65-74.

LEECH, N, L; K, C, BARRET; G, A, MORGAN, (2005), **SPSS for Intermediate Statistics: Use and Interpretion**, New Jersey: Lawrence Erlbaum Ass.

LEVİNGER, G; T, L, HUSTON, (1990), “The Psyshology Of Marriage”, F.D.Finchman, T.N.Bradbury (ed), **Basic issues and applications**, New York: The Guilford Pres, pp.19-25.

LITZINGER, S; K, C, GORDON, (2005), “Explorin Relationship Among Communication, Sexual Satisfaction and marital satisfaction”, **Journal of Sex and Marital Therapy**, Vol: 31, s.409-424.

LONG, E, C, J; D, W, ANDREWS, (1990), “Perspective Taking as a Predictor of Marital Adjustment“, **Journal of Personality and Social Psychology**, Vol:59, pp.126-131.

LUCAS, R; E, A, CLARK, (2003), “Are marriage People Happier Than Unmarried People“, **Journal of Personality and Social Psychology**, Vol: 84.

MAYER, J, D; G, GEHER, (1996), “Emotional Intelligence and the Identification of Emotion“, **Intelligence**, Vol: 22, pp.89-113.

MCGOVERN, J, M; S, A, MEYERS, (2002), “Relationships Between Sex-Role Attitudes Division Of Household Tasks And Marital Adjustment” , **Contemporary Family Therapy: An International Journal**, Vol: 24, pp.601-618.

LAUGHLIN, M; L, Ş, CORMIER; W, H, CORMIER, (1988), “Relation Between Coping Strategies and Distress, Stress and Marital Adjustment of Multiple-Role Woman“, **Journal of Counseling Psychology**, Vol:35, pp.187-191.

MALKOÇ, B, (2001), “İletişim Şekilleri ve Evlilik Uyumu Arasındaki İlişki”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ankara.

MAYER, j; P, SALOVEY; D, CARUSO, (2000), “Models of Emotional Intelligence” , R, J, Sternberg (ed), **Handbook of Intelligence**, Cambridge: Cabridge University Pres, pp.396-420.

MAYER, j; P, SALOVEY; D, CARUSO, (2000a), “Emotional Intelligence as Zeitgeist as Personality and as a Mental Ability“, Bar-on; Parker (ed), **The Handbook of Emotional Intelligence**”, Cambridge:Jossey-Bass Company.

MAYER, J, D. Joseph CIARROCHI, (2001), “Clarifying Concepts Related to Emotional Intelligence A Proposed Glossary“ , J, Ciarrochi, J, P, Forgas, J, D, Mayer (ed), **Emotional Intelligence in Everyday Life**, 2.Baskı, pp.261-267

MAYER, J, D; D, R, CARUSO; D, M, PERKINS; P SALOVEY, (2001), “Emotional Intelligence and Giftedness“, Roesper Rewiev, Vol: 23, pp.131-137.

MOLLER, Clause, (2000), *Hearthwork*, Hillerod: TMI.

MORAND, D, A, (2001), “The Emotional Intelligence of Managers: Assessing The Construct Validity of a Nonverbal Measure of People Skills“, **Journal of Business and Psychology**, Vol:16, pp.21-33.

MUMCUOĞLU, Ö, (2002), “Bar-On Duygusal Zeka Testinin Türkçe Dilsel Eşdeğerlik, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

NAVRAN, L, (1967), “Communication and Adjustment in Marriage”, **Family Process**, Vol: 6, pp.173-184.

NAZLI, Serap, (2001), **Aile Danışmanlığı**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

NELSON-JONES, R, (1986), **Human Relationship Skills**, Norwich: Typeset by Paston Pres.

NIKOLAOU, I; I, TSAOUSIS, (2002), “Emotional Intelligence in the Workplace: Exploring Its Effects on Occupational Stres and Organizational Commitment“, **International Journal of Organizational Analysis**, Vol: 10, pp.327-342

O’BRIEN, M, (1996), “Developing Your EQ“, **HR Focus**, Vol: 73, pp.3.

O’LEARLY, D. K.; Smith, D.A, (1991), “Marital Interactions”, **Annual Review Of Psychology**.

ONUR, Bekir, (1997), **Gelişim Psikolojisi**, Ankara: İmge Kitabevi.

ÖKSÜZ, Y, (2001), “Duyguları Açabilme Özerklik İlişkisi“, **19 Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı:13, s.42-48.

ÖZDEMİR, L, (2003), “Yaratıcı Drama Derslerinin Duygusal Zeka Gelişimine Etkisi“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

ÖZEN, A, (2006), “Value Similarities of Wives and Husband and Conflict Resolution Styles of Spouses as Predictors of Marital Adjustment”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

ÖZGÜVEN, İbrahim, Ethem, (2001), **Kişiler Arası İletişim, Ailede İletişim ve Yaşam**, Ankara: PDREM Yayınları.

ÖZUĞURLU, Kurban, (1990), **Evlilik Raporu**, İstanbul: Altın Kitaplar.

ÖZTÜRK, A, (2006), “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal Zeka Yetenekleri İş Doyumları ve Tükenmişlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

PACH, L, A; T, N, BRADBURY, (1998), “Social Support Conflict and the Development of Marital Dysfunction“, **Journal of Consulting and Clinical Psychology** “, Vol: 66, pp.219.

PALMER, B, R; R, MANOCHA; G, GIGNAC; C, STOUGH, (2003), “Examining the Factor Structure of the Bar-On Emotional Quotient Inventory with an Australian General Population Sample“, **Personality and Individual Differences**. Vol. 35, pp.1191-1210.

PARKER, J, D, A; TAYLOR, G, J; BAGBY, M, R, (2001), “The Relationship Between Emotional Intelligence and Alexithymia”, **Personality and Individual Differences**, Vol:30, pp.107-115.

PARKER, J, D, A; L, J, SUMMERFELDT; M, J, HOGAN, M; S, A, MAJESKI, (2004), "Emotional Intelligence and Akademik Success: Examining the Transition from High School to University", **Personality and Individual Differences**, Vol. 36, pp.163-172.

PETRIDES, K,V; N, FREDERICSON; A, FURNHAM, (2004), "The Role of Trait Emotional Intelligence in Academic Performance and Deviant Behaviour at School", **Personality and Individual Difference**, Vol: 36 pp.277-293.

REIFF, Henry, (2001), "The Relation of LD and Gender with Emotional Intelligence in College Students", **Journal of Learning Disabilities**, Vol: 34, pp.66-78.

RILEY, Hannah; Nicola, S, SCHUTTE, (2003), "Low Emotinal Intelligence As A Predictor of Substance- Use Problems", **J, Drug Education**, Vol: 33, pp.391-398.

ROBINSON, K, (Çev. Nihal Geyran Koldaş), (2003), **Yaratıcılık** (Aklın Sınırlarını Aşmak), İstanbul: Kitap Yayınevi.

RODGERS, J, Peter, CALDER, (1990), "Marital Adjustment: A Valuable Resource for the Emotional Health of Individuals With Multiple Sclerosis", **Rehabilitation Counseling Bulletin**, Vol: 34, s.24.

ROUGEMONT, Denis De (1995), "Çağdaş Çiftin İçinde Bulunduğu Bunalım", A, Kırık, (ed), **Aşkın Anatomisi**, İstanbul: Say Dağıtım Ltd. Şti.

SARDOĞAN, Mehmet, E; T Fikret KARAHAN, (2005), "Evli Bireylere Yönelik Bir İnsan İlişkileri Beceri Programının Evli Bireylerin Evlilik Uyum Düzeylerine Etkisi", **Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, Cilt: 38, s.89-102.

SARDOĞAN, Mehmet, E; Canani KAYGUSUZ, (2006), “Antisosyal Kişilik Bozukluğu Tanısı Almış ve Almamış Olan Bireylerin Duygusal Zeka Düzeyleri Açısından İncelenmesi”, **Ege Eğitim Dergisi**, Sayı:1, s.85-102.

SARISOY, M, (2000), “Otistik ve Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin Evlilik Uyumları“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

SAYIN, Ö, (1990), **Aile Sosyolojisi, Ailenin Toplumdaki Yeri**, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

SHAPIRO, L.E, (1999), **Yüksek EQ’lu Bir Çocuk Yetiştirmek**, İstanbul: Varlık Yayınları.

SAXTON, L, (1982), “The Nature of Marriage, The İndividual, Marriage, and the Family“, Wadsworth publishing company Belmont, California A Division of Wadsworth”, **Marriage**, pp.216-224

SEARS, A; Nancy, L, GALAMBOS, (1992), “Women’ s Work Conditions and Marital Adjustment in Two-Earner Couples: A Structurel model”, **Journal of Marriage and The Family**, Vol:54, pp.789-795.

SERDENGEÇTİ, C, (2003), “I. II. III. Ligdeki Profesyonel Futbolcuların Duygusal Zekâ Düzeylerinin Başarıya Etkisi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi, Konya.

SHELLY, Y, S; BROWN, L, (2004), “Areview of the Emotional Intelligence Literature and Implications Corrections“, Research Branch Correctional Service of Canada.

SHIFF, Rachael, Levy, (1994), “Individual and Contextual Correlates of Marital Change Across the Transition to Parenthood”, **Developmental Psychology**, Vol:30, pp.591-598.

STERNBERG, Robert j, (1997), “The Concept of Intelligence and Its Role in Lifelong Learning and Success”, **American Psychology** 52, Vol: 10, pp.1030-1037.

SCHUMACHER, J, A; K, E, LEONARD, (2005), “Husbands and Wives, Marital Adjustment Verbal Aggression and Physical Aggression as Longitudinal Predictors of Physical Aggression in Early Marriage“, **Journal of Consulting and Clinical Psychology**, Vol: 73, pp.28-37.

SUN-TZU, (Çev. Thoms Clearly), (2000), **Savaş Sanatı**, Ankara: Anahtar Kitaplar Yayınevi.

SMITH, R, L, (1994), “Directions in Marriage and Family Graduate Level Training”, **Counselor Education and Supervision**, Vol: 34, pp.180-183.

ŞENER, Arzu; Günsel, TERZİOĞLU, (2002), **Ailede Eşler Arası Uyuma Etki Eden Faktörlerin Araştırılması**, Ankara: Kardelen Ofset.

TABACHNICK, B, G; L, S, FIDELL, (2007), **Using Multivariate Statistics**, Boston: Allyn and Bacon Inc.

T.C. BAŞBAKANLIK İSTATİSTİK KURUMU, (2009), Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, **Haber Bülteni**, İndirilme Tarihi:05.03.2010, Web:www.tuik.gov.tr.

T.C İÇİŞLERİ BAKANLIĞI NÜFUS VE VATANDAŞLIK İŞLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ, (2004), “İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflamasına Göre Boşanmalar”, Nüfus İstatistikleri, İndirilme Tarihi:25.12.2008, Web: <http://www.nvi.gov.tr>.

TERRY, J; M, KOTTMAN, (1995), **Working With Families, Guidance and Counseling in the Elementary and Middle Schools**, Wisconsin: Brown and Benchmark Publishers.

TEZCAN, D, (2004), “Duygusal Zeka ve İş Tatmini Arasındaki İlişkiyi Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

TOPSES, Gürsen, (2003), **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**, İstanbul: Nobel Yayın ve Dağıtım.

TİTREK, Osman, (2007), **Duyguları Zekice Yönetme**, Ankara: Pegema Yayıncılık.

TOKTAMIŞOĞLU, M., 2004, **Aklın Öteki Sesi Duygusal Zekayla Başarı**, İstanbul: Kapital yayınları.

TUĞRUL, Ceylan, (1999), “Duygusal Zeka”, **Klinik Psikiyatri Dergisi**, Sayı: 1, s.12-20.

TUTAREL-KIŞLAK, Şennur; F, ÇABUKÇA, (2002), ”Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu İle İlişkisi”, **Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi**, Sayı:2, s.32-38.

TUTAREL-KIŞLAK, Şennur; Şeyma, ÇAVUŞOĞLU, (2006), “Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri, Yüklemeler ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkiler”, **Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi**, Sayı:9, s.61-69.

TUTAREL-KIŞLAK, Ş, (1997), “Evlilik Uyumu ile Nedensellik ve Sorumluluk Yüklemeleri Arasındaki İlişkiler”, **Türk Psikoloji Dergisi**, Sayı:12, s.55-64.

TURGUT, T, (1993), **Sanat Felsefesi**, İzmir: Üniversite Kitabevi.

TÜMER, A, B, (1988), “Evli Çiftlerde Gözlenebilen Çatışma Odakları ve İletişim Sorunları“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

URAL, Ayhan, (2001), “Yöneticilerde Duygusal Zekanın Üç Boyutu”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Sayı:2, s.209-219.

ÜNCÜ, Serap, (2007), “Duygusal Zeka ve Evlilik Doyumu İlişkisi“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

VAİZOĞLU, F, (2008), “Anaokuluna Devam Eden Çocukların Sosyal Davranışları İle Ebeveynlerinin Evlilik Uyumlarının İncelenmesi“, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

VEROFF, J; A, M, YOUNG; H, M, COON, (çev. Aslı Şimşek), (1997), “Evliliğin İlk Yıllarını Belirleyen Etmenler”, **Türk Psikoloji Bülteni**, Sayı: 10, s.130-132.

WECHSLER, D, (1940), “Non Intellective Factors in General Intelligence”, **Psychological Bulletin**, Vol:37, pp.444-445.

WEISINGER, H, (1998), **İş Yaşamında Duygusal Zeka**, (Çev. Nurettin süleymangil), İstanbul: Mns Yayıncılık.

WILLIAMS, D, G, (1988), “Gender, Marriage and Psychosocial Well-Being”, **Journal of Family Issues**, Vol: 9, pp.452-468.

WILSON, M, R; E, E, FILSINGER, (1986), “Religiosity and Marital Adjustment: Multidimensional Interrelationships”, **Journal of Marriage and Family**, Vol:48, pp.147-151.

YALINBAŞ, S, (2003), “Zaman Yönetiminde Duygusal Zekanın Kullanımı ve Yöneticiler Üzerinde Bir Uygulama”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

YAN, İ, (2008), “Duygu-Zeka İlişkisi ve Duygusal Zekanın Yöneticiler Üzerindeki Etkilerine Yönelik Bir Araştırma“, **Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi**, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

YAYLACI, ÖZDEMİR, Gaye, (2006), **Kariyer Yaşamında Duygusal Zeka ve İletişim Yeteneği**, İstanbul: Hayat Yayıncılık İletişim Eğitim Hizmetleri.

YAYLACI, Ö, G, (2007), “Duygusal Zeka Üzerine Bir Kaç Söz“, **International symposium Emotional Intelligence and Communication, Proceedings book 1. Vol:1.**

YEŞİLYAPRAK, B, (1999), “Sınıf Öğretmenlerinin Rehberlik Açısından Rol ve İşlevleri”, **Milli Eğitim Dergisi**, Sayı:144, s.139-141.

YEŞİLYAPRAK, B; Emine DURMUŞ, (2007), “Lisans Düzeyinde Eğitimde Duygusal Zeka Dersinin Kapsam ve İşlenişi”, **International symposium Emotional Intelligence and Communication, Proceedings book, Vol:1.**

YILDIRIM, İ, (1993), ”Evli Bireylerin Uyum Düzeni”, **3P Psikiyatri, Psikoloji, Psikofarmakoloji Dergisi**, Sayı:1, s.249-257.

YILDIRIM, İ, (1992), “Evli Bireylerin Uyum Düzeylerini Etkileyen Bazı Etmenler”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.

YILDIZ, S, (2005), “Depresyon ve Anksiyete Tanısı Almış Çocuklar İle Kontrol Grubunun Anne Babalarının Bağlanma Stilllerine Göre Evlilik Uyumlarının İncelenmesi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Uludağ Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

YILMAZ, A, (2001), “Eşler Arasındaki Uyum; Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Çalışmalar”, **Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi**, Sayı:4, s.49-59.

YILMAZ, M, (2002), “Duygusal Zeka Düşünme Becerileri Eğitiminin Annelerin Duygusal Zeka Düzeylerine Etkisi“, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.

YILMAZ, M, (2004), “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Duygusal Zeka Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” , **XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında Sunulmuş Bildiri**, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Malatya.

YILMAZ, Remziye, (2003), “Duygusal Zeka ve Din Öğretimi”, **Yayımlanmamış Doktora Tezi**, Ankara.

YÜKSEL, Murat, (2006), “Duygusal Zeka ve Performans ilişkisi”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Atatürk Üniversitesi, Erzurum

[www. Emotionalig.org](http://www.Emotionalig.org), 2002.

[http//www.duygusalzeka.org](http://www.duygusalzeka.org).